

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΟΝΑΔΩΝ

ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

ΚΑΛΙΩΡΑ

ΡΑΚΙΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑΜΠΑΚΗ

Ειρήνη - Αύρα

Βασιλική

Αικατερίνη

A.M. 2004161

A.M. 2002234

A.M. 2007021

Επιβλέπων Καθηγητής

ΤΣΟΥΝΤΑΣ Κωνσταντίνος

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2013

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΟΝΑΔΩΝ
ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

ΚΑΛΙΩΡΑ	ΡΑΚΙΤΖΟΠΟΥΛΟΥ	ΤΑΜΠΑΚΗ
Ειρήνη - Αύρα	Βασιλική	Αικατερίνη
A.M. 2004161	A.M. 2002234	A.M. 2007021

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τσουντας Κωνσταντίνος
Καθηγητής

Μαυρέας Κωνσταντίνος
Καθηγητής

Καστανιώτη Αικατερίνη
Επικουρη Καθηγήτρια

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2013

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον καθηγητή του τμήματος Διοίκησης & Οικονομίας Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας ΑΤΕΙ Καλαμάτας κύριο **Τσούντα Κωνσταντίνο**, για την ανάθεση της διπλωματικής εργασίας και για τη συνεχή και ουσιαστική καθοδήγησή του σε όλα τα στάδια της παρούσας εργασίας. Η συνεισφορά του ιδίου ήταν απαραίτητη για την ανάπτυξη όλων των μελετών που παρουσιάζονται στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλα τα μέλη του ΑΤΕΙ Καλαμάτας Διοίκησης & Οικονομίας Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας, ως σύνολο για τις γνώσεις που μας παρείχε και το ήθος που μας καλλιέργησε.

Για τα μέλη της οικογένειάς μας, που όλο αυτόν τον καιρό μας υποστήριξαν ηθικά για την επιτυχή διεκπεραίωση της εργασίας αυτής, εκφράζουμε τις βαθύτερες ευχαριστίες μας.

Η παρούσα εργασία ασχολείται με την κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα, εστιάζοντας στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα των δημοσίων υπαλλήλων στο πλαίσιο του Ελληνικού Δικαίου. Η μεθοδολογία της εργασίας στηρίζεται στη συλλογή δευτερογενών δεδομένων, τα οποία συλλέχθηκαν μέσα από βιβλία, άρθρα και μέσα από επίσημους διαδικτυακούς τόπους.

Βασική πηγή πληροφόρησης αποτέλεσε η ελληνική νομοθεσία, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι και σήμερα. Η εργασία αρχικά επιχειρεί να ορίσει την κοινωνική ασφάλιση, και εννοιολογικά αλλά και ιστορικά. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια να προσδιοριστούν οι προϋποθέσεις της συνταξιοδότησης, η προϋπηρεσία, τα όρια ηλικίας, ο τρόπος υπολογισμού της συνταξιοδότησης και άλλα συναφή ζητήματα. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια να μελετηθούν και να καταγραφούν τα δικαιώματα των συνταξιούχων και το ύψος της συνταξιοδότησης, ενώ παράλληλα αναφέρονται οι γενικές συνέπειες των νέων συνταξιοδοτικών μεταρρυθμίσεων και προτείνονται στρατηγικές για την εξάλειψη των αρνητικών τους συνεπειών.

Η εργασία θα ολοκληρωθεί με συμπεράσματα και προτάσεις, με μια τάση αναφοράς στην προσωπική άποψη των συγγραφέων σχετικά με το συνταξιοδοτικό σύστημα στην Ελλάδα, τις ψηφισθέντες τροποποιήσεις και, ευρύτερα, με το μέλλον αυτού του φλέγοντος για τη κοινωνία ζητήματος.

ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ- ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ - ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΟΗ	Ανεξαρτήτως Ορίου Ηλικίας
ΑΣΥΕ	Ανώτατη Στρατιωτική Υγειονομική Επιτροπή
ΒΑΕ	Βαρέα και Ανθυγιεινά Επαγγέλματα
Βλ.	Βλέπε
ΓΓΚΑ	Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΓΛΚ	Γενικό Λογιστήριο του Κράτους
ΔΤΚ	Δείκτης Τιμών Καταναλωτή
ΔΑΥΚ	Δελτίο Ατομικής και Υπηρεσιακής Κατάστασης του υπαλλήλου ή λειτουργού
Δις	Δισεκατομμύριο
ΕΟΑ	Ενιαίος Οργανισμός Ασφάλισης
ΕΑΑ	Εθνική Αναλογιστική Αρχή
ΕΑΠ	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ΕΑΣ	Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων
Εγκ.	Εγκύκλιος
ΕΓΣΣΕ	Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας
Εδ.	Εδάφιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ	Εφημερίδα Κυβέρνησης
ΕΚΑΣ	Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΟΠΕΕ	Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΤΒΑ	Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης
ΗΑΕ	Ημερομίσθιο Ανειδικεύτου Εργάτη
ΙΚΑ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΚΕΠΕ	Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
κοκ	και ούτ' ο κάθε εξής
ΛΑΦΚΑ	Λογαριασμός Αλληλεγγύης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης
ΜΚ	Μισθολογικό Κλιμάκιο
ΜΤΠΥ	Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων
Ν.	Νόμος
ΝΑΤ	Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο
ΝΠΔΔ	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΤΕ	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΑΕΕ	Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών
ΟΓΑ	Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
ΟΗ	Όρια Ηλικίας
§	Παράγραφος
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
πχ	Παραδείγματος χάριν
ΣΑ	Συντάξιμες Αποδοχές
ΣΣΕ	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων
ΤΑΕ	Ταμείο Εμπόρων
ΤΕΒΕ	Ταμείο Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Ελλάδος
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΤΣΥΕΤ	Ταμείο Συντάξεων των Υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας
ΥΟΕΚΑ	Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης
ΥΕΘΑ	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ – ΠΡΟΫΠΗΡΕΣΙΑ – ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ – ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	25
1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ, ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	25
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	25
1.2.1 Οι ασφαλιστικές μεταρρυθμίσεις 1992-2005.....	28
1.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	31
1.4 ΤΟ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΜΟΝΙΜΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ	32
1.4.1 Διακρίσεις ασφαλισμένων.....	32
1.4.2 Υπηρεσίες που λαμβάνονται υπόψη για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος.....	34
1.4.3 Όριο Ηλικίας Συνταξιοδότησης.....	36
1.4.4 Συνταξιοδότηση άνευ ορίου ηλικίας.....	36
1.4.5 Πρόωρη συνταξιοδότηση/μειωμένη σύνταξη.....	37
1.4.6 Ενηλικίωση παιδιών.....	37
1.5 ΤΑ ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΤΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ / ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΕΧΟΥΝ ΘΕΜΕΛΙΩΣΕΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΜΕΧΡΙ 31/12/2010	38
1.5.1 Ποιοι έχουν θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης έως 31-12-2010 και, κατά συνέπεια, δεν θίγονται από τις διατάξεις του νέου ασφαλιστικού νόμου.....	38
1.5.2 Πρόωρη συνταξιοδότηση.....	40
1.6 ΟΙ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ.....	40
1.6.1 Γονείς με 3 ή περισσότερα τέκνα.....	40
1.6.2 Συνταξιοδότηση ανδρών και γυναικών με ανήλικα τέκνα.....	43
1.6.3 Γυναίκες και άντρες υπάλληλοι με ανάπηρα τέκνα.....	44
1.6.4 Άνδρες και Γυναίκες με ανίκανη/-ο σύζυγο.....	45
1.6.5 Λοιποί υπάλληλοι (άνδρες και γυναίκες με άγαμα τέκνα ή με ενήλικα τέκνα ή χωρίς τέκνα, χήρου/-ες και διαζευγμένοι/-ες χωρίς τέκνα, με άγαμα τέκνα και με ενήλικα τέκνα).....	46
1.6.6 Γενικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης (για υπαλλήλους που έχουν διοριστεί μετά την 01-01-1983).....	47
1.6.7 Νέοι ασφαλιζόμενοι.....	48
1.6.8 Οι νέες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις του νόμου 4024/2011.....	49
1.6.9 Οι νέες διατάξεις του νόμου 4072/2012 για τους εκπαιδευτικούς.....	52
1.6.10 Οι νέες διατάξεις του νόμου 4093/2012.....	53
1.6.11 Σχέδιο νόμου που αφορά ρυθμίσεις για την τροποποίηση και τη βελτίωση συνταξιοδοτικών, δημοσιονομικών, διοικητικών και λοιπών διατάξεων.....	55
1.7 ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ	57
1.7.1 Το συνταξιοδοτικό καθεστώς των Στρατιωτικών (Ενοπλες Δυνάμεις, Σώματα Ασφαλείας, Πυροσβεστικό Σώμα).....	57
1.7.2 Το συνταξιοδοτικό καθεστώς των αιρετών και των βουλευτών.....	58
1.8 ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ – ΠΟΙΟΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ Ν. 3863/2010 ΚΑΙ 3865/2010	60
1.8.1 Πλασματικός χρόνος παιδιών.....	62
1.8.2 Αναγνώριση χρόνου σπουδών.....	67
1.9 ΒΑΣΙΚΗ-ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ.....	71
1.9.1 Τρόπος υπολογισμού της συνταξιοδότησης.....	73
1.10 ΤΟ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	75
1.10.1 Διακρίσεις ασφαλισμένων.....	75
1.10.2 Είδη συντάξεων.....	76
1.10.3 Γενικές προϋποθέσεις χορήγησης σύνταξης.....	76

1.10.4 Υπολογισμός σύνταξης.....	77
1.11 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ	77
1.11.1 Σύνταξη γήρατος για τους παλαιούς ασφαλισμένους (έως 31/12/10) με 4.500 Η.Ε.	77
1.11.2 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης γήρατος με 10.000 μέρες εργασίας.....	80
1.11.3 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με 10500 Η.Ε. (35ετία).....	81
1.11.4 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με 37ετία (δηλ. με 11.100 Η.Ε) ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας	83
1.11.5 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μητέρας με ανήλικα παιδιά.....	84
1.11.6 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μητέρων με ανάπηρα παιδιά – Σύζυγοι αναπήρων με 7.500 Η.Ε.	86
1.11.7 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης στα βαριά και ανθυγιεινά επαγγέλματα.....	87
1.11.8 Διαδοχική ασφάλιση	89
1.12 ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ	92
1.12.1 Δικαιούχα πρόσωπα.....	92
1.12.2 Ποσοστό συνταξιοδότησης.....	93
1.12.3 Ειδικό ποσοστό συνταξιοδότησης.....	93
1.12.4 Ειδικές Διατάξεις.....	94
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΥ – ΥΨΟΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ-ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ – ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ	95
2.1 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ	95
2.2 ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	97
2.3 ΥΨΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ	98
2.3.1 Κλειδιά το κλιμάκιο, η ειδίκευση και η υπηρεσία.....	99
2.3.2 Οι εισφορές που ψαλιδίζουν το εισόδημα.....	100
2.4. Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΟΡΙΟΥ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ	101
2.4.1 Γενικές συνέπειες.....	101
2.4.2 Κοινωνικές συνέπειες	102
2.5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ.....	107
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	111
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	113
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	113
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	115
ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ.....	115
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	117
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.....	122
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ	129
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ.....	131
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε.....	132
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ.....	137
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ.....	138
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ.....	141

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ	117
ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΔΙΟΡΙΣΘΕΝΤΕΣ ΕΩΣ 31.12.82 ΠΟΥ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΩΣ 31.12.97	118
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 ΔΙΟΡΙΣΘΕΝΤΕΣ ΕΩΣ 31.12.82 ΠΟΥ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1.1.98	119
ΠΙΝΑΚΑΣ 4 ΔΙΟΡΙΣΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ 1.1.83 ΚΑΙ ΜΕΤΑ	120
ΠΙΝΑΚΑΣ 5 ΑΣΦΑΛΙΣΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ 1-1-1993 ΚΑΙ ΜΕΤΑ	121
ΠΙΝΑΚΑΣ 6 ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΕΩΣ 31-12-2010 ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΑΥΤΗΣ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ, ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1-1-2011	122
ΠΙΝΑΚΑΣ 7 ΤΟ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ, ΤΟΣΟ ΟΤΑΝ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΩΣ 31-12-2010 ΟΣΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1-1-2011	123
ΠΙΝΑΚΑΣ 8 ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΩΣ 31-12-2010, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΤΟ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1- 1-2011	124
ΠΙΝΑΚΑΣ 9 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕ ΑΝΙΚΑΝΗ/-Ο ΣΥΖΥΓΟ	125
ΠΙΝΑΚΑΣ 10 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕ ΑΝΙΚΑΝΗ/-Ο ΣΥΖΥΓΟ	126
ΠΙΝΑΚΑΣ 11 ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΕΩΣ 31-12-2010 (ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ 25ΕΤΙΑΣ)	128
ΠΙΝΑΚΑΣ 12 ΙΣΧΥΟΝΤΑ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗ ΨΗΦΙΣΗ ΤΟΥ 3865/2010.....	129
ΠΙΝΑΚΑΣ 13 ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΣΛΗΦΘΗΚΑΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1-1-1983 ΜΕ ΤΟ Ν.3865/2010 ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΠΟ 1-1-2011	130
ΠΙΝΑΚΑΣ 14 ΟΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ (ΠΟΣΑ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΑ).....	130
ΠΙΝΑΚΑΣ 15 ΠΛΗΡΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗ = ΧΩΡΙΣ ΜΕΙΩΣΗ (ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΕΩΣ 31.12.1992 ΠΟΥ ΔΕΝ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΩΣ 31.12.2010).....	132
ΠΙΝΑΚΑΣ 16 (ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΕΩΣ 31.12.1992 ΠΟΥ ΔΕΝ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΩΣ 31.12.2010).....	132
ΠΙΝΑΚΑΣ 17 ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗ 1.1.1983- 1.12.1992	134
ΠΙΝΑΚΑΣ 18 ΥΠΑΧΘΕΙΣΕΣ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΟΠΟΙΟΥΔΗΠΟΤΕ ΦΟΡΕΑ ΑΠΟ 1.1.1993 ΚΑΙ ΜΕΤΑ	135
ΠΙΝΑΚΑΣ 19 ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΕ 3 (ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ) ΤΕΚΝΑ – ΑΝΔΡΕΣ ΜΕ 3 (ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ) ΤΕΚΝΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΧΗΡΟΙ Η ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ Η ΑΝΙΚΑΝΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΑΣΦΑΛΙΖΟΜΕΝΟΙ – ΑΣΦΑΛΙΖΟΜΕΝΕΣ ΕΩΣ 31.12.1992).....	136

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Ελληνικό Σύστημα Ασφάλισης με τα σημερινά δεδομένα οδηγείται προς την κατάρρευσή του και για αυτό χρειάζεται ριζική ανανέωση. Η ελληνική νοοτροπία στον τομέα της συνταξιοδότησης σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση, τις πιέσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το επιβαρυνόμενο δημόσιο, τα ελλείμματα που παρουσιάζουν τα δημόσια ταμεία κ.λπ. κρατούν πίσω τη χώρα στην προσπάθειά της να αναπτυχθεί. Το σύστημα συνταξιοδότησης έχει επιβαρυνθεί από δεκάδες περικοπές, οι συνταξιούχοι ζουν σε ένα καθεστώς ανασφάλειας, ενώ οι νέες γενεές αμφιβάλουν για το αν τελικά θα λάβουν στο μέλλον τη σύνταξη που τους αναλογεί, αν δηλαδή οι επόμενες γενεές θα μπορούν να κάνουν το καθήκον τους καλύπτοντας τις δικές τους συντάξεις¹.

Τα δημόσια ταμεία αδυνατούν σήμερα να συντηρήσουν το υπερχρεωμένο δημόσιο σύστημα Υγείας, με αποτέλεσμα αυτό να επιβαρύνει τις συντάξεις. Ουσιαστικά τα δημόσια ταμεία επωμίζονται το 70% της δημόσιας χρηματοδότησης της Υγείας².

Στην Ελλάδα σήμερα οι κρατικοί πόροι δεν επαρκούν για την κάλυψη των συνταξιοδοτικών αναγκών, καθώς οι επενδύσεις παραμένουν ελάχιστες. Τα δημόσια ταμεία δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες των ασφαλιζομένων. Η ανασφάλεια στο συνταξιοδοτικό σύστημα οδηγεί σε εξωγενείς λύσεις τους πολίτες, οι οποίοι προβαίνουν σε συνταξιοδοτικά συμβόλαια με μεγάλες ασφαλιστικές εταιρείες³.

Αξίζει να αναφερθεί ότι την τελευταία δεκαετία η επιβάρυνση των ασφαλιστικών ταμείων είναι μεγάλη, ενώ την ίδια στιγμή έχει ανατραπεί πλήρως το σκηνικό σε βάρος των ασφαλισμένων. Συγκεκριμένα από τα 11 δισ. των δημοσίων δαπανών τα 7,7 προέρχονται από τα ασφαλιστικά ταμεία. Το γεγονός αυτό έχει φέρει σε δυσμένεια όλα τα ασφαλι-

---

¹ Κυριόπουλος Γ.,Η (2001). Η επίδραση της ασφάλισης υγείας στη ζήτηση υπηρεσιών ιατρικής περίθαλψης. Στο: Κυριόπουλος Γ., Λιαρόπουλος Λ., Μπουρσανίδης Χ. και συν. (2008) *Η Ασφάλιση Υγείας στην Ελλάδα*. Αθήνα, Θεμέλιο.

² Κουκλάκη, Δ.(2007), *Πληρώνουμε €1.800 κάθε χρόνο τη... δωρεάν Υγεία*, Ανάκτηση στις 10-2-2013 από <http://www.e-tipos.com/content/staticfiles/issues/2007/12/08/081207%202.pdf>

³ Λυμπεράκη, Α., Τήνιος, Π., και Φιλαλήθης, Α.(2009), *Ζωή 50+ : Υγεία, Γήρανση και Συνταξιοδότηση στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, Κριτική

στικά ταμεία, για αυτό και, όπως θα αναφερθεί στις επόμενες ενότητες, υπάρχουν πολλές διαφοροποιήσεις σε επίπεδο δημόσιων ταμείων⁴.

Η πολυδιάσπαση του συστήματος, ο μεγάλος αριθμός φορέων και οι σημαντικές διαφορές των παροχών των φορέων ως προς το είδος, την έκταση, την ποιότητα και τον τρόπο χορήγησης, καθιστούν δύσκολη κάθε προσπάθεια της εποπτεύουσας αρχής να ασκήσει ενιαία πολιτική και να επιβάλει ορθολογική διαχείριση και αποτελεσματικό έλεγχο⁵.

Η παρούσα εργασία ασχολείται με την κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα, εστιάζοντας στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα των δημοσίων υπαλλήλων στο πλαίσιο του Ελληνικού Δικαίου. Η μεθοδολογία της εργασίας στηρίζεται στη συλλογή δευτερογενών δεδομένων, τα οποία συλλέχθηκαν μέσα από βιβλία, άρθρα και μέσα από επίσημους διαδικτυακούς τόπους.

Βασική πηγή πληροφόρησης αποτέλεσε η ελληνική νομοθεσία, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι και σήμερα. Η εργασία αρχικά επιχειρεί να ορίσει την κοινωνική ασφάλιση, και εννοιολογικά αλλά και ιστορικά. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια να προσδιοριστούν οι προϋποθέσεις της συνταξιοδότησης, η προϋπηρεσία, τα όρια ηλικίας, ο τρόπος υπολογισμού της συνταξιοδότησης και άλλα συναφή ζητήματα. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια να μελετηθούν και να καταγραφούν τα δικαιώματα των συνταξιούχων και το ύψος της συνταξιοδότησης, ενώ παράλληλα αναφέρονται οι γενικές συνέπειες των νέων συνταξιοδοτικών μεταρρυθμίσεων και προτείνονται στρατηγικές για την εξάλειψη των αρνητικών τους συνεπειών.

Η εργασία θα ολοκληρωθεί με συμπεράσματα και προτάσεις, με μια τάση αναφοράς στην προσωπική άποψη των συγγραφέων σχετικά με το συνταξιοδοτικό σύστημα στην Ελλάδα, τις ψηφισθέντες τροποποιήσεις και, ευρύτερα, με το μέλλον αυτού του φλέγοντος για τη κοινωνία ζητήματος.

---

⁴ Τήνιος, Π.(2010), *Ασφαλιστικό, Μια μέθοδος ανάγνωσης*, Κριτική

⁵ Δικαίος Κ., Κουτούζης Μ., Πολύζος Ν. (1999). *Βασικές Αρχές Διοίκησης Διαχείρισης (Management) Υπηρεσιών Υγείας*. Πάτρα, ΕΑΠ.

Όλα τα παραπάνω δεδομένα έχουν οδηγήσει σε έναν συνεχή κοινωνικό αναβρασμό, αναβρασμό ο οποίος εκδηλώνεται με απεργιακές κινητοποιήσεις, με κινήματα αντίδρασης, όπως αυτό των «αγανακτισμένων», και, γενικά, με δράσεις διαμαρτυρίας, οι οποίες δηλώνουν την αγανάκτηση των πολιτών προς την παρούσα κατάσταση που βιώνει η Ελλάδα.

Μια κοινωνική ομάδα η οποία πλήττεται, κυρίως, από την παρούσα κατάσταση είναι οι συνταξιούχοι, οι οποίοι βλέπουν τις συντάξεις τους να μειώνονται και γενικά το μέλλον τους να είναι αβέβαιο. Συγχρόνως η κατάσταση αυτή με τις συντάξεις επηρεάζει και τους νέους, οι οποίοι ανησυχούν για το μέλλον τους, διότι πιστεύουν, και όχι αδικαιολόγητα, ότι, όταν έρθει η δική τους σειρά να σταματήσουν να εργάζονται, τα δημόσια ταμεία δεν θα έχουν πόρους για τις δικές τους συντάξεις.

Η παρούσα εργασία δεν θα ασχοληθεί με την οικονομική κρίση και την ευρύτερη κατάσταση που βιώνει η χώρα, αλλά θα εστιάσει μόνο στο θέμα των συντάξεων, στην κοινωνική ομάδα των συνταξιούχων και στις προσπάθειες που καταβάλλονται τα τελευταία χρόνια, ώστε το συνταξιοδοτικό σύστημα της Ελλάδας, να επανέλθει στο σωστό δρόμο.

Συγκεκριμένα οι συγγραφείς της μελέτης θα επιδιώξουν να μελετήσουν τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένο το συνταξιοδοτικό σύστημα της χώρας ιστορικά αλλά και να κάνουν ειδική αναφορά στο σήμερα και στις μεταρρυθμίσεις οι οποίες έγιναν τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα. Η μελέτη θα επιδιώξει να αναλύσει από τη μια πλευρά τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και από την άλλη τις συνέπειες της συνταξιοδότησης, επιδιώκοντας με αυτό τον τρόπο να δώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα του συνταξιοδοτικού συστήματος της Ελλάδος.

Το πρώτο κεφάλαιο θα αναλύσει τις προϋποθέσεις της συνταξιοδότησης. Αρχικά, θα αποσαφηνίσει εννοιολογικά την έννοια της κοινωνικής ασφάλισης και θα επιχειρήσει μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση του ασφαλιστικού συστήματος στην Ελλάδα. Κατά βάση, θα κάνει μια διάκριση ανάμεσα στους μόνιμους δημοσίους υπαλλήλους και τους

αορίστου χρόνου υπαλλήλους του Δημοσίου, ενώ, πιο αναλυτικά, θα αναφερθεί στις διακρίσεις των ασφαλισμένων σε παλαιούς, νέους και σε νεοπροσλαμβανόμενους από 01/01/2011. Επιπρόσθετα, θα μελετηθούν οι ασφαλισμένοι, που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα πριν και μετά την 31/12/2010 και οι άμεσα και έμμεσα ασφαλιζόμενοι. Ακόμη, επισημαίνονται τα είδη των συντάξεων (γήρατος-αναπηρίας-θανάτου), οι υπηρεσίες που λαμβάνονται υπόψη για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, τα όρια ηλικίας, η συνταξιοδότηση άνευ ορίου ηλικίας, η πρόωγη συνταξιοδότηση/ μειωμένη σύνταξη, η ενηλικίωση των παιδιών, τα όρια ηλικίας και τα έτη υπηρεσίας για ασφαλισμένους που έχουν θεμελιώδες συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31-12-2010. Στη συνέχεια, αναφέρονται οι επερχόμενες αλλαγές βάσει του Ν. 3865/2010 αλλά και των πρόσφατων νόμων 4024/2011, 4072/2012 και 4093/2012, οι ειδικές περιπτώσεις των Στρατιωτικών, των αιρετών και των Βουλευτών, οι νέοι ασφαλιζόμενοι, η αναγνώριση σπουδών και λοιπών υπηρεσιών και η βασική αναλογική σύνταξη.

Το δεύτερο κεφάλαιο προσδιορίζει τα δικαιώματα των συνταξιούχων, το ύψος της συνταξιοδότησης και τις γενικές και κοινωνικές συνέπειες των πρόσφατων συνταξιοδοτικών μεταρρυθμίσεων. Παράλληλα, προτείνει τρόπους και στρατηγικές για τη βελτίωση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος και την εξάλειψη των αρνητικών συνεπειών των παραπάνω μεταρρυθμίσεων.

Στο τέλος της εργασίας συνοψίζονται τα τελικά μας συμπεράσματα.

Το διανεμητικό σύστημα, το οποίο, όπως ήδη αναφέρθηκε, αποτελεί το βασικό ασφαλιστικό σύστημα στην Ελλάδα, έχει δημιουργήσει μια λανθασμένη αντίληψη, για την οποία δεν φταίει το σύστημα αλλά η μη κατάλληλη ενημέρωση των πολιτών.

Συγκεκριμένα η λανθασμένη αντίληψη σχετίζεται με το ότι οι εργαζόμενοι πιστεύουν ότι οι ασφαλιστικές τους εισφορές παρακρατούνται από τον καθαρό μισθό τους, προκειμένου αργότερα, όταν παρέλθουν τα χρόνια, να λάβουν τη σύνταξη που τους αναλογεί.

Σύμφωνα με τον Γιαννίτση (2007), αυτό δεν ισχύει. Στην πραγματικότητα οι εισφορές των εργαζομένων παρακρατούνται για να καλύψουν κάθε χρόνο τις συντάξεις των συνταξιούχων (Γιαννίτση,2007,51). Το συνταξιοδοτικό σύστημα στην Ελλάδα βασίζεται σε έναν άτυπο κανόνα, δηλαδή στο ότι κάθε πολίτης έχει μια προσδοκία ότι στο μέλλον η επόμενη γενιά θα πληρώνει τις εισφορές της, ώστε να καλύψει τη δική του σύνταξη, πράγμα που έκανε και αυτός όταν εργαζόταν.

Με βάση την έως τώρα ανάλυση γίνεται κατανοητό ότι το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, εκφραζόμενο μέσα από το διανεμητικό σύστημα, σχετίζεται με τη διαδικασία χρηματοδότησης των εργαζομένων που έχουν παύσει να εργάζονται λόγω ηλικίας ή λόγω άλλων παραγόντων⁶ από τους εν ενεργεία εργαζόμενους.

Μέσω της κοινωνικής ασφάλισης ένα κράτος επιδιώκει από τη μια την επανορθωτική δράση και από την άλλη την προληπτική προστασία όλου του πληθυσμού χωρίς να γίνονται διακρίσεις⁷.

Η κοινωνική ασφάλιση καθορίζει την αναδιανομή των εισοδημάτων, με στόχο την κάλυψη των ατομικών και ομαδικών αναγκών. Έτσι, η κοινωνική ευθύνη μεταβιβάζεται από την πολιτεία στο κοινωνικό σύνολο και το αντίθετο. Ο φορέας παροχής κοινωνικής μέριμνας είναι μια δημόσια υπηρεσία, ένα δημόσιο ταμείο το οποίο εκφράζει το κράτος⁸.

Στην Ελλάδα το σύστημα κοινωνικής προστασίας είναι μικτό. Για αυτό το λόγο καλείται σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων, αφού στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό από αυτό το θεσμό. Επιπλέον, περιέχει και έντονα προνομιακά στοιχεία, αλλά παράλληλα εμπλουτίζεται από ρυθμίσεις που διέπονται από την αρχή της κοινωνικής ασφάλειας⁹. Οι ρυθμίσεις για τις ασφαλιστικές παροχές σε χρήμα μοιάζουν με την επικουρική σύνταξη των μισθών. Στα μέτρα κοινωνικής ασφαλίσεως εντάσσεται και η γενική συνταξιοδότηση και η υγειονομική περίθαλψη των ανα-

⁶ Σούλης Σ. (1998) *Οικονομική της Υγείας*, Αθήνα: Παπαζήση

⁷ Σολωμός, Γ.(2006), *Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα*, Λιβάνης

⁸ Ρουπακής Χ.(2010), *Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης, Σύγχρονη εποχή*, Αθήνα

⁹ Natali D.(2004) *Greece: The pension system*, Research Project

σφάλιστων και υπερήλικων πολιτών¹⁰.

Η § 4 του άρθρου 22 του Συντάγματος, βάσει του οποίου το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, δεν εμπεριέχει περιορισμούς ή αναστολή της συντάξεως του εργαζομένου συνταξιούχου (Άρθρο 1 § 2).

Μόνο στο ΙΚΑ ο όρος αυτός δεν συνιστά θεσμοθετημένη προϋπόθεση. Η αναστολή της συντάξεως, λόγω της απασχόλησης του συνταξιούχου, όλων των φορέων πλην Δημοσίου, στη συνολική της θεώρηση, επέρχεται εάν ο συνταξιούχος εργάζεται σε εργασία ασφαλιστέα στο φορέα που τον συνταξιοδοτεί.

Δεν εξαιρείται ούτε η νομοθεσία του ΙΚΑ, η οποία ορίζει ότι η παροχή εξηρημένης εργασίας συνεπάγεται αναστολή της συντάξεως, όταν από αυτήν ο εργαζόμενος συνταξιούχος του αποκερδαίνει, για πλήρη απασχόληση, άνω του 50πλασίου του Ημερομισθίου Ανειδικεύτου Εργάτη (ΗΑΕ) κατά Ν. 2084/92 άρθρ. 70.

Σε περίπτωση αναπηρίας ο συνταξιούχος έχει το δικαίωμα να εργαστεί και η απασχόληση δεν επιφέρει αναστολή της συντάξεως. Ο λόγος που ισχύει κάτι τέτοιο είναι ότι η εργασία συμβάλλει στην επαγγελματική αναπροσαρμογή του συνταξιούχου, μέσω της οποίας προσδοκείται ότι ο ανάπηρος θα επανενταχθεί στην παραγωγική διαδικασία.

Η επανένταξη αυτή, όταν διαπιστωθεί, ενδέχεται να στερήσει από το συνταξιούχο το στοιχείο της ασφαλιστικής αναπηρίας, που αποτελεί τη βάση συνταξιοδότησής του για την ως άνω αιτία. Στον επιζώντα σύζυγο, συνταξιούχο λόγω θανάτου του ετέρου συζύγου, η αναστολή της συντάξεως λόγω εργασίας είναι θεσμός άγνωστος.

Όμως πέραν των ως άνω εξαιρέσεων που προκύπτουν εμμέσως, στα δικαιώματα του συνταξιούχου λογίζονται και:

Σε σχέση με την ανισότητα, θα μπορούσε να αντείπει κανείς ότι αυτή και σήμερα κυριαρχεί στο προκείμενο θέμα. Αναφορικά με το θέμα του ειδικού πλουτισμού του ΟΑΕΕ, τούτο θα προκύψει εκ του ότι οι

---

¹⁰ Γ.Γ.Κ.Α.(2012), *Το Ελληνικό σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων*, Ανάκτηση στις 20-2013 από http://www.ggka.gr/asfalistiko_main.htm

ούτως απασχολούμενοι συνταξιούχοι θα εφοδιάζονται με ένα Στέλεχος Αποδείξεων Παροχής Υπηρεσιών και θα παριστάνουν τον ελεύθερο επαγγελματία (π.χ. Σύμβουλο κλπ.), για να αποφύγουν τις συνέπειες, ενώ στην πραγματικότητα θα προσφέρουν εργασία μισθωτού.

Βέβαια, τα αρμόδια όργανα των Φορέων κυρίας ασφαλίσεως μισθωτών έχουν το δικαίωμα, μετά από έρευνα των πραγματικών περιστατικών, να αποφανθούν ότι πρόκειται για παροχή εξηρημένης εργασίας και να επιβάλουν τις κυρώσεις σε βάρος των συνταξιούχων αφ ενός και του εργοδότη αφ' ετέρου αναλόγως.

Η εργασία του συνταξιούχου, αναλόγως του είδους της, είναι ασφαλιστέα στον οικείο Φορέα. Στο ΙΚΑ προβλέπεται ρητώς από το άρθρο 2 § 1 στοιχ. δ' του ΑΝ 1846/51, όπου ορίζεται ότι στην ασφάλιση υπάγονται υποχρεωτικώς και αυτοδικαίως οι συνταξιούχοι του Δημοσίου και των πάσης φύσεως Οργανισμών Κοινωνικής Ασφαλίσεως οι παρέχοντες εξηρημένη εργασία. Από την ασφάλιση αυτή φυσικό είναι ο συνταξιούχος να προσδοκά ορισμένες παροχές όπως η νομοθεσία, γενική ή κατά Φορέα, προβλέπει.

Επιβεβαίωση της προς ασφάλιση υποχρέωσης, με μορφή όμως ελλειπτική, περιλαμβάνει και το άρθρο 63 του Ν. 2676/99. Ειδικότερα οι σχετικές διατάξεις ορίζουν τα εξής:

Για τον απασχολούμενο συνταξιούχο καταβάλλονται οι προβλεπόμενες από τις οικείες διατάξεις για τους λοιπούς ασφαλισμένους εισφορές εργοδότη και ασφαλισμένου, οι οποίες βαρύνουν τον ασφαλισμένο και τον εργοδότη αντίστοιχα.

Στη συνέχεια, ως προς την αξιοποίηση της ασφάλισης αυτής, η ίδια διάταξη, στην § 4, αναφέρει:

Σε περίπτωση απασχόλησης συνταξιούχου λόγω γήρατος ή θανάτου, χωρίς αναστολή της σύνταξης, ο αντίστοιχος χρόνος ασφάλισης δεν λαμβάνεται υπόψη για την προσαύξηση της σύνταξης ή για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος από άλλο φορέα.

Ο συνταξιούχος δικαιούται να ζητήσει και ο ίδιος την αναστολή της σύνταξης. Με την αναστολή της σύνταξης ο χρόνος απασχόλησης

λαμβάνεται υπόψη τόσο για θεμελίωση νέου συνταξιοδοτικού δικαιώματος, σύμφωνα με τις διατάξεις των §9 και 10 του άρθρου 47 του Ν. 2084/92 (ΔΕΝ 1992 σελ. 1041), όσο και για προσαύξηση της σύνταξης της οποίας η καταβολή έχει ανασταλεί. Ο υπολογισμός για την προσαύξηση της ήδη καταβαλλόμενης σύνταξης γίνεται με ποσοστό 1,714% επί του ποσού στο οποίο έχουν καταβληθεί εισφορές, το οποίο δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο του 25πλάσιου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, για κάθε έτος συντάξιμης υπηρεσίας ή 300 ημέρες εργασίας, που θα πραγματοποιηθούν μετά την αναστολή της σύνταξης.

Από τις πιο πάνω νέες ρυθμίσεις, επέρχονται από 5.1.2001 και μετά ουσιώδεις αλλαγές στο κοινωνικοασφαλιστικό status των εργαζομένων συνταξιούχων, παλαιών και νέων. Δεν επηρεάζονται, όμως, από τις συγκεκριμένες αυτές αλλαγές οι συνταξιούχοι που εξαιρούνται από την εφαρμογή του άρθρου 63, είτε γιατί οι φορείς που τους συνταξιοδοτούν βρίσκονται εκτός εφαρμογής του άρθρου αυτού, είτε γιατί ρητώς εξαιρούνται της εφαρμογής του ίδιου άρθρου (βλ. § 1).

Κλείνοντας την παρούσα μελέτη και έχοντας μελετήσει διεξοδικά το συνταξιοδοτικό σύστημα στην Ελλάδα, κάνοντας αναφορές και ιστορικά από την εποχή που συστάθηκε το συγκεκριμένο σύστημα μέχρι και σήμερα και αναλύοντας τους πιο πρόσφατους νόμους, που διέπουν σήμερα το θέμα των συντάξεων, μπορούμε να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα, τα οποία εξηγούν κατά ένα βαθμό την παρούσα κατάσταση και δείχνουν τους λόγους, για τους οποίους το συνταξιοδοτικό σύστημα στην Ελλάδα δεν μπορεί να θεωρηθεί σε μεγάλο βαθμό αποτελεσματικό και λειτουργικό σε σχέση με τις ανάγκες των πολιτών.

Αρχικά, διαπιστώθηκε ότι το σύστημα, έτσι όπως είχε δομηθεί από το παρελθόν έως και σήμερα, είχε πάντα ως στόχο του τα νεαρότερα άτομα στην ηλικία να καλύπτουν, μέσω της συνδρομής την οποία πληρώνουν προς τα διάφορα ταμεία, τις ανάγκες των ηλικιωμένων σε επίπεδο υγείας, περίθαλψης, αλλά και διαβίωσης. Η αύξηση της ηλικίας σε επίπεδο σύνταξης αναιρεί σε κάποιο βαθμό το συγκεκριμένο σύστημα, διότι, εάν το άτομο τελικά συνταξιοδοτηθεί μετά τα εξήντα του χρόνια, τότε δε θα έχει αρκετά ωφέλιμα χρόνια κατά τα οποία θα μπορεί

να μην εργάζεται, αλλά να πληρώνεται από το κράτος. Επίσης, δημιουργείται μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων, οι οποίοι συνεχίζουν να εργάζονται σε πολύ μεγάλη ηλικία. Η όλη κατάσταση ουσιαστικά οδηγεί σε μια ομάδα εργαζομένων, οι οποίοι πιθανόν να μην μπορούν να προσφέρουν πια λόγω της ηλικίας τους, αλλά και συγχρόνως να μην προλαβαίνουν, όπως αναφέρθηκε και πριν, να βιώσουν την περίοδο της σύνταξης. Παράλληλα, ένα άλλο πρόβλημα το οποίο προκύπτει είναι ότι θα έπρεπε τα ταμεία να έχουν από μόνα τους την ικανότητα να καλύψουν τις ανάγκες των ασφαλισμένων, χωρίς ουσιαστικά να περιμένουν τις ασφαλιστικές εισφορές των νεότερων εργαζομένων.

Ένα άλλο ζήτημα, το οποίο προκύπτει σύμφωνα με τους πιο πρόσφατους νόμους, είναι ότι τα ποσά των συντάξεων είναι πάρα πολύ χαμηλά, με αποτέλεσμα να μην μπορούν οι συνταξιούχοι να καλύψουν τις ανάγκες τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι ηλικιωμένοι να επιδιώκουν να δουλεύουν σε διάφορες εργασίες, ανασφάλιστοι, προκειμένου να αυξήσουν το εισόδημά τους. Η κατάσταση αυτή σίγουρα και μειώνει τις θέσεις εργασίας για τους νεότερους ανθρώπους και επηρεάζει τις εισφορές προς τα ταμεία.

Σε γενικές γραμμές, στο σύστημα μπορούν να εντοπιστούν και άλλα προβλήματα, που έχουν να κάνουν με τις έγγαμες μητέρες με παιδιά, αλλά και σε αντίστοιχες περιπτώσεις με τους άντρες. Προβλήματα επίσης εντοπίζονται και στα θέματα χρείας, που έχουν να κάνουν επίσης με το ύψος των συντάξεων και ειδικά των πρόωρων συντάξεων, όπου και πάλι τα ποσά είναι πολύ χαμηλά και δεν αναλογούν ούτε στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι συγκεκριμένοι εργαζόμενοι αλλά ούτε και στα χρόνια εργασίας που δούλεψαν. Και το συγκεκριμένο πρόβλημα οδηγεί πάλι σε μια νέα τάξη εργαζομένων, οι οποίοι επιλέγουν να δουλεύουν ανασφάλιστοι, μόνο και μόνο για να αυξήσουν το εισόδημά τους.

Επιπροσθέτως, προκύπτουν αρκετά προβλήματα με τα ειδικά ταμεία τα οποία στο παρελθόν δημιουργούνταν ανά κλάδο και εξυπηρετούσαν τις ανάγκες των εργαζομένων στους συγκεκριμένους κλάδους. Τα περισσότερα από αυτά σήμερα, δεν έχουν τους πόρους, για να αντε-

πεξέλθουν στις υπάρχουσες ανάγκες και απαιτήσεις. Αυτό αποτελεί ένα ζήτημα, το οποίο πρέπει άμεσα να διευθετηθεί, διότι τα ταμεία αυτά ουσιαστικά συγκέντρωναν χρήματα από τους ίδιους τους εργαζομένους. Οι νέοι νόμοι δεν προβλέπουν δυστυχώς κάποιες ειδικές ρυθμίσεις, οι οποίες θα τα βοηθούσαν να καλύψουν τα μεγάλα χρέη, που έχουν, ώστε να μπορούν και πάλι να ενεργοποιηθούν και να στηρίξουν τους κλάδους τους.

Σημειώνεται, επιπλέον, ότι τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν θεμελιωθεί ή θεμελιώνονται έως 31.12.2010 από ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων που έχουν ενταχθεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δεν θίγονται από την παραμονή στην υπηρεσία μετά την ανωτέρω ημερομηνία, και οι συνταξιοδοτικές μεταβολές που επιφέρει ο νόμος αυτός δεν επηρεάζουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ούτε τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης (§7 άρθρου μόνου του Ν.3847/2010 – ΦΕΚ 67/Α’).

Σημειώνεται ότι για συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν θεμελιωθεί ή θεμελιώνονται έως 31.12.2010 από ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων που έχουν ενταχθεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δεν θίγονται από την παραμονή στην υπηρεσία μετά την ανωτέρω ημερομηνία και συνταξιοδοτικές μεταβολές που επιφέρει ο νόμος αυτός δεν επηρεάζει τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ούτε τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους (§7 άρθρου μόνου του Ν.3847/2010 – ΦΕΚ 67/Α’).

Σημειώνεται ότι για συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν θεμελιωθεί ή θεμελιώνονται έως 31.12.2010 από ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων που έχουν ενταχθεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δεν θίγονται από την παραμονή στην υπηρεσία μετά την ανωτέρω ημερομηνία και συνταξιοδοτικές μεταβολές που επιφέρει ο νόμος αυτός δεν επηρεάζει τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ούτε τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους (§7 άρθρου μόνου του Ν.3847/2010 – ΦΕΚ 67/Α’).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ – ΠΡΟΫΠΗΡΕΣΙΑ – ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ – ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

1.1 Ορισμός, σκοποί και χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Ασφάλισης

Η κοινωνική ασφάλιση αναφορικά με τη συνταξιοδότηση του πολίτη βασίζεται στο διανεμητικό σύστημα ασφάλισης¹¹. Σύμφωνα με τον Γιαννίτση(2007) *«Το κυριότερο χαρακτηριστικό του είναι ότι το κράτος επιβάλλει ένα είδος φόρου –τις ασφαλιστικές εισφορές- στους ασφαλισμένους και τους εργοδότες, με τα έσοδα του οποίου τα Ταμεία καταβάλλουν στους δικαιούχους τις συντάξεις. Το κράτος θεσπίζει τους κανόνες και εγγυάται τη λειτουργία του συστήματος, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορεί να αλλάξει τους κανόνες αν μεταβληθούν οι συνθήκες»¹¹* (Γιαννίτση,2007,181).

1.2 Ιστορική Ανασκόπηση του ασφαλιστικού συστήματος στην Ελλάδα

Ιστορικά η κοινωνική ασφάλιση και μάλιστα η υποχρεωτική ξεκινά το 1881 στη Γερμανία, όπου για πρώτη φορά αναπτύσσεται ένα σύστημα κάλυψης ιατρικών αλλά και συνταξιοδοτικών αναγκών των πολιτών. Έως τον 1^ο παγκόσμιο πόλεμο και άλλες χώρες θεσμοθετούν σχετικούς νόμους. Αρχικά το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, έμοιαζε με αυτό της Γερμανίας, και, συγκεκριμένα, ακολουθούσαν το σύστημα Bismark.

Στην Ελλάδα η πρώτη κίνηση που έγινε στο συγκεκριμένο τομέα ήταν το 1836, όπου ιδρύθηκε ειδικό ταμείο για την ασφάλιση και εξασφάλιση των απόμαχων ναυτικών. Για πρώτη φορά το 1861 εμφανίζεται η λεγόμενη επικουρική σύνταξη, η οποία δίνεται από τα μετοχικά ταμεία στρατού και Ναυτικού αλλά και το μετοχικό ταμείο πολιτικών υπαλλήλων. Το 1925 ιδρύονται τα επιμελητήρια.

Η επικουρική σύνταξη δημιουργήθηκε με στόχο να καλύψει τα

---

¹¹ Γιαννίτσης, Τ.(2007), Διανεμητικό και Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, Εκδόσεις Πόλις

κενά που δημιουργούνταν από την κύρια ασφάλιση, αλλά και να προσφέρει παροχές σε ελεύθερους επαγγελματίες και μισθωτούς. Το βασικό της χαρακτηριστικό είναι ότι αναφέρεται σε ειδικούς κλάδους ασφάλισης παρέχοντας συντάξεις αναπηρίας και θανάτου¹².

Το πρώτο ιδρυθέν ταμείο είναι αυτό του ΝΑΤ. Τα επόμενα χρόνια ιδρύονται και άλλα ταμεία, τα οποία αφορούν στην κάλυψη των πολιτών από εργατικά ατυχήματα και ασθένειες αλλά και οικονομική υποστήριξη για τα γηρατεία¹³. Το 1867 ιδρύθηκε το Ταμείο Συντάξεων των Υπαλλήλων της Εθνικής Τραπέζης, το 1882 συστήθηκε ειδικό ταμείο για την περίθαλψη εργαζομένων στα μεταλλεία, το 1900 το ταμείο ασφαλισμένων στην Τράπεζα Αθηνών κ.ά.

Στις αρχές του 20ού αιώνα ιδρύθηκαν και άλλα ασφαλιστικά ταμεία, όμως ο βασικός σκοπός της κοινωνικής ασφάλισης, που ήταν η γενική και υποχρεωτική κάλυψη του πληθυσμού, ελάχιστα μπορούσε να ικανοποιηθεί, διότι τα ταμεία αυτά κάλυπταν μικρό αριθμό εργαζομένων, ενώ η ασφάλιση εξαρτιόταν από την συναίνεση του εργοδότη.

Μεταξύ 1914 και 1933, οι βασικές χρηματοδοτικές πηγές των ταμείων είναι οι εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών τους. Η πρώτη ουσιαστική προσπάθεια για τη διαμόρφωση κάποιας συγκεκριμένης ασφαλιστικής πολιτικής έγινε στις αρχές του 1930.

Στο μεταξύ ωρίμαζε η ιδέα της καθολικής κοινωνικής ασφάλισης, που το έτος 1932 αποκρυσταλλώθηκε στο Ν. 5733/1932 «περί κοινωνικών ασφαλίσεων». Το 1934 ο εν λόγω νόμος αντικαταστάθηκε με τον Ν. 6298/34, που εφαρμόστηκε από 1.12.1937.

Συγκεκριμένα, εκείνη τη περίοδο υπήρξαν έντονες κοινωνικές προστριβές και μεγάλες πολιτικές αντιπαραθέσεις, που οδήγησαν τον τότε πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά να αναγκαστεί να ψηφίσει το νόμο 6298/1934, ο οποίος καθόρισε την ίδρυση του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ), το οποίο είχε ως στόχο του την ασφάλιση των μι-

---

¹² Borsch-Supan, A., και Τήνιος, Π.(2001), Το Ελληνικό σύστημα συντάξεων: στρατηγικό πλαίσιο για την ασφαλιστική μεταρρύθμιση, Οικονομικές επιδόσεις και προοπτικές της Ελλάδος, Τράπεζα της Ελλάδος

¹³ Αθανασίου, Λ.(2012), Το κοινωνικό ασφαλιστικό σύστημα και η αναπτυξιακή διαδικασία στην Ελλάδα, Αλληλεπιδράσεις, ΚΕΠΕ, Έκθεση 39

σθωτών ιδιωτικών υπαλλήλων και εργατών¹⁴.

Το ΙΚΑ άρχισε να λειτουργεί 3 χρόνια μετά την ψήφιση του νόμου, εξαιτίας διαφόρων οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε εκείνη την περίοδο το ελληνικό κράτος. Στόχος του ήταν η κάλυψη κινδύνων ασθένειας, γήρατος και ανεργίας των εργαζομένων.

Την παρούσα περίοδο μόνο το 1/3 του πληθυσμού είχε ασφαλιστική κάλυψη. Στη συνέχεια και αναφορικά με την κοινωνική ασφάλιση ακολούθησε ο Ν. 1846/51, που ισχύει έως και σήμερα, αφού τροποποιήθηκε με τον Ν. 4104/1960.

Την περίοδο 1960-1970, παρατηρείται μια ραγδαία ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, η οποία βασίζεται στην ανάπτυξη του κατασκευαστικού τομέα. Η ανάπτυξη αυτή βοηθά στη δημιουργία διαφόρων επιχειρήσεων και τραπεζών, οι οποίες δημιουργούν με τον καιρό δικά τους ασφαλιστικά όργανα. Η χρηματοδότηση τους βασίζεται στις εισφορές των εργοδοτών¹⁵.

Το 1961 ψηφίστηκε ο νόμος 4169/61, βάση του οποίου δημιουργείται ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), ο οποίος έχει ως στόχο του να καλύψει τις ανάγκες του αγροτικού πληθυσμού.

Ο ΟΓΑ χορήγησε παροχές συντάξεων γήρατος και χηρείας, και παρείχε ιατρική περίθαλψη στον αγροτικό πληθυσμό της χώρας. Την περίοδο 1961 έως και 1997, το συγκεκριμένο όργανο ισχυροποιείται παρέχοντας και παροχές, όπως συντάξεις αναπηρίας και φαρμακευτική περίθαλψη. Το 1998 ο ΟΓΑ, με βάση το Ν. 2458/97 μετατρέπεται σε βασικό ταμείο Ασφάλισης Αγροτών και παρέχει ένα ευρύ και πλήρες φάσμα ασφαλιστικής προστασίας¹⁶.

Οι δυο νόμοι βάσει των οποίων ιδρύθηκαν ο ΟΓΑ και το ΙΚΑ, αποτελούν τους βασικότερους σταθμούς στην ιστορία της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα. Το 1999 με βάση την τότε νομοθεσία ιδρύθηκαν νέα ταμεία, ενώ κάποια άλλα καταργήθηκαν ή συγχωνεύτηκαν. Η

¹⁴ Ρομπόλης, Σ.(1990), Κοινωνική ασφάλιση. Η διαρκής κρίση και οι προοπτικές, Επίκεντρο, Αθήνα

¹⁵ Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών,2006

¹⁶ Ρωμανιάς, Γ.(2007) *Ελληνικοί και Ευρωπαϊκοί μύθοι για το Ασφαλιστικό*, Εκδόσεις Βλάσση

κρίση τού 1973 επηρεάζει την Ελλάδα, οπότε και προχωρά η χώρα στην άσκηση ολοκληρωμένης κοινωνικής πολιτικής με την ίδρυση μεγάλων επιπρόσθετων ασφαλιστικών ταμείων όπως το ΤΕΒΕ, το ΤΑΕ, το ταμείο του ΟΤΕ αλλά και των τραπεζών¹⁷.

Όσον αφορά στην συνταγματική κατοχύρωση του θεσμού στην χώρα μας, ήδη από το 1975 η Κοινωνική ασφάλιση βρίσκει την πολιτειακή της υπόσταση και στο Σύνταγμα. Το άρθρο 22 §5 του Συντάγματος ορίζει ότι «το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως ο νόμος ορίζει». Αλλά και από τα άρθρα 2, 5 και 21 αυτού εκφράζονται αρχές κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας.

1.2.1 Οι ασφαλιστικές μεταρρυθμίσεις 1992-2005

Κατά τη διάρκεια του 1990 υπήρξε έντονη κρίση ρευστότητας σε όλα τα ασφαλιστικά ταμεία ως αποτέλεσμα ευρύτερων δημοσιονομικών προβλημάτων. Την περίοδο 1990-1993 ψηφίστηκαν δυο ασφαλιστικοί νόμοι, ο Ν1902/90 και ο Ν2084/92, των οποίων βασικό χαρακτηριστικό ήταν η αλλαγή όρων ασφάλισης και συνταξιοδότησης γι' αυτούς που θα εισέρχονταν στην αγορά εργασίας μετά το 1993.

Στόχος των νόμων ήταν η επιμήκυνση των ορίων ηλικίας προς συνταξιοδότηση αλλά και η μείωση των συνταξιοδοτικών δαπανών¹⁸. Συγκεκριμένα, εφαρμόστηκαν οι ακόλουθες αλλαγές¹⁸:

1. Αυξήθηκε το ποσοστό συνεισφοράς στον ιδιωτικό τομέα από 5,8% σε 20%. Αύξηση των εισφορών έγινε και στο δημόσιο τομέα, οι οποίες έγιναν ισάξιες με αυτές του ιδιωτικού.
2. Η αναπροσαρμογή των συντάξεων έγινε με βάση τη μισθοδοσία των δημοσίων υπαλλήλων.
3. Εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το ελάχιστο όριο στην περίοδο συνεισφοράς των δημοσίων υπαλλήλων.

¹⁷ Ρωμανιάς, Γ.(2007) *Ελληνικοί και Ευρωπαϊκοί μύθοι για το Ασφαλιστικό*, Εκδόσεις Βλάσση

¹⁸ Αναλυτής, Ν.(2006) *Πόρισμα της επιτροπής Σοφών για την αναμόρφωση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων*, Κοινωνική

4. Ενώθηκαν τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα των εργαζομένων στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα για όσους εργάζονταν μετά την 1-1-1993.
5. Η ηλικία συνταξιοδότησης αυξήθηκε, όπως και η περίοδος συνεισφοράς, από 13,5 σε 15 έτη.

Μετά το 1996 συνεχίστηκε η προσπάθεια της μεταρρύθμισης της ασφάλισης. Η βάση αυτής της στρατηγικής ήταν ο νέος ασφαλιστικός νόμος, ο οποίος ψηφίστηκε τον Ιούνιο του 2002 (3029/02)¹⁹. Το 1996 καθιερώθηκε το επίδομα κοινωνικής Αλληλεγγύης των Συνταξιούχων, στοχεύοντας στην περαιτέρω στήριξη των ηλικιωμένων.

Το 1998, ιδρύθηκε ο νέος οργανισμός κυρίας ασφάλισης του Ο-ΓΑ, ο οποίος κάλυψε απόλυτα τον πληθυσμό των αγροτών με ένα συμμετοχικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Τέλος, υπήρξε η απόλυτη νομιμοποίηση των μεταναστών προκειμένου να αποτελέσουν παράγοντες επίλυσης του ασφαλιστικού-συνταξιοδοτικού²⁰.

Το 1999 γίνεται η συνένωση των ταμείων των αυτοτελώς απασχολούμενων και πολλών επικουρικών ταμείων, προκειμένου να μειωθεί ο αριθμός των ταμείων ασφάλισης. Το 2001, γίνεται ο διοικητικός εκσυγχρονισμός του ΙΚΑ, με στόχο να βελτιωθούν οι σχέσεις του φορέα με τους εργαζόμενους και τους εργοδότες. Το 2002 θεσπίστηκε ο Ν.3029/2002, ο οποίος αποτελεί σημαντική μεταρρύθμιση, και τον χαρακτήρισαν τα ακόλουθα δεδομένα²⁰:

1. Πληρωμή ανά έτος ενός ποσού ίσου με 1% του ΑΕΠ στο ΙΚΑ, προκειμένου να δημιουργούνταν ένα απόθεμα. Μέσα από αυτή τη διαδικασία διασφαλίστηκε η επάρκεια χρηματοδότησης του συστήματος, έπαψε να ισχύει η διαδικασία ανασφάλειας των ασφαλισμένων, ενώ διασφαλίστηκε και η χρηματοδότηση σε βάθος χρόνου, που τότε θεωρούσαν ότι θα έφτανε έως το 2030.
2. Εστίαση στο ΙΚΑ, προκειμένου να αποτελέσει βάση έλξης για όλους

¹⁹ Μηνακάκης, Β.(2008) *Κοινωνική ασφάλιση*, Εκδόσεις ΚΨΜ

²⁰ Λαμπριτζή, Ε. , Ροδοπούλου, Μ. & Κυριακούλιας, Π. (2005). *Νομικό πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων και του ασφαλιστικού-συνταξιοδοτικού συστήματος στην Ελλάδα*

τους μισθωτούς, αλλά και να περιοριστεί σταδιακά και εθελοντικά η πολυδιάσπαση του συστήματος.

3. Ίδρυση επικουρικών ταμείων προκειμένου να δοθεί διέξοδο στις διαφοροποιήσεις επαγγελμάτων αλλά και διαφόρων κλάδων απασχόλησης.
4. Δημιουργία πλαισίου αποτελεσματικής αξιοποίησης της περιουσίας των ταμείων.
5. Εστίαση στην ανάπτυξη αλλαγών και ενίσχυση της βιωσιμότητας.
6. Ανάπτυξη νομικού πλαισίου για τη δημιουργία επαγγελματικών ταμείων, η ίδρυση των οποίων δεν επιτρεπόταν ως τότε από τη νομοθεσία.

Επιπλέον, ο Ν.3029/2002 επέφερε τις ακόλουθες αλλαγές²¹:

1. Αναπτύχθηκαν ειδικές ρυθμίσεις για μητέρες με ένα παιδί οι οποίες ασφαλίζονται στο ΙΚΑ, προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα να διακόψουν την εργασία τους χωρίς να χάνουν τις ασφαλιστικές τους εισφορές.
2. Επανήρθε ο τρόπος υπολογισμού των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων.
3. Μειώθηκε για τους εργοδότες η εισφορά για τα ασφαλιστικά ταμεία που εντάχθηκαν στον Ενιαίο Οργανισμό Ασφάλισης.
4. Έγινε ειδική ρύθμιση για ασφαλιστική κάλυψη από το ΙΚΑ για τους εργαζόμενους που δεν συμπληρώνουν 4500 έτη.
5. Για εκείνους που συνταξιοδοτήθηκαν κατόπιν της 1-1-2004, ο υπολογισμός της συνταξιοδότησης έγινε με βάση τις αποδοχές από την καλύτερη πενταετία των 10 τελευταίων χρόνων.
6. Συνταξιοδοτήθηκαν ευνοϊκότερα τα βαρέα και ανθυγιεινά.

---

²¹ Δούκας, Γ. (2008). Σχέδιο νόμου. Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης

1.3 Βασικές έννοιες

- ✓ Πραγματική και πλασματική συντάξιμη υπηρεσία: πραγματική συντάξιμη υπηρεσία είναι η υπηρεσία, που παρέχεται πραγματικά και πλασματική συντάξιμη υπηρεσία είναι αυτή που, από πλάσμα του νόμου, θεωρείται σαν συντάξιμη και αναγνωρίζεται υπό προϋποθέσεις, για τον υπολογισμό της σύνταξης²².
- ✓ Θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος: η συμπλήρωση κατά κανόνα του ελάχιστου χρόνου συντάξιμης υπηρεσίας ή ασφάλισης (κατά περίπτωση), προκειμένου ο/η υπάλληλος να έχει δικαίωμα για σύνταξη, και δεν συναρτάται με την ταυτόχρονη συμπλήρωση ορίου ηλικίας. Αυτό διαφοροποιείται στον καθένα ανάλογα με το έτος διορισμού, το φύλο, την οικογενειακή κατάσταση.
- ✓ Συντάξιμος μισθός /συντάξιμες αποδοχές/ασφαλιστέες αποδοχές: οι μισθολογικές παροχές (αποδοχές) επί των οποίων επενεργείται η κράτηση για κύρια σύνταξη και αποτελούν τη βάση υπολογισμού της σύνταξης αλλά και την βάση υπολογισμού της συμπληρωματικής εισφοράς εξαγοράς ή της εισφοράς εξαγοράς για την αναγνώριση υπηρεσιών/προϋπηρεσιών/συντάξιμων χρόνων (όπου απαιτείται εξαγορά)²³.
- ✓ Όριο ηλικίας: η ηλικία που πρέπει να έχει συμπληρώσει ο υπάλληλος (κατά περίπτωση), ώστε να είναι δυνατή η καταβολή της σύνταξης (αναλυτική αναφορά γίνεται σε αντίστοιχη ενότητα).
- ✓ Παλιός ασφαλισμένος: Παλιός ασφαλισμένος νοείται ο υπάλληλος ο οποίος, ανεξάρτητα από το χρόνο διορισμού στο δημόσιο, έχει ασφαλιστεί για πρώτη φορά σε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης συμπεριλαμβανομένου και του δημοσίου μέχρι 31/12/1992 (αναλυτική αναφορά θα γίνει σε ενότητα παρακάτω).
- ✓ Νέος ασφαλισμένος: Νέος ασφαλισμένος νοείται ο υπάλληλος ο οποίος, ανεξάρτητα από το χρόνο διορισμού του στο δημόσιο, έχει ασφαλισθεί για πρώτη φορά σε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένου και του δημοσίου, από 01/01/1993 και εφεξής (αναλυτική αναφορά θα γίνει σε ενότητα παρακάτω).

²² άρθρο 36 § 1 AN 1854/51

²³ άρθρο 34 § 1 AN 1854/51 όπως αντικ. με αρθρ 6 § 1 ΝΔ 3768/57

1.4 Το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων δημοσίων υπαλλήλων

1.4.1 Διακρίσεις ασφαλισμένων

1.4.1.1 Παλαιοί και Νέοι Ασφαλισμένοι.

Η διάκριση του νέου και του παλαιού ασφαλισμένου προέκυψε μέσα από το νόμο 2084/92. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο νόμο «Ο παλαιός ασφαλισμένος είναι ο εργαζόμενος ο οποίος ανεξάρτητα από το χρόνο διορισμού του στο Δημόσιο, έχει ασφαλιστεί για πρώτη φορά σε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης με τη συμμετοχή και του Δημοσίου έως 31-12-1992»²⁴.

Σύμφωνα με το Γενικό Λογιστήριο του κράτους (2009), στο καθεστώς των παλαιών ασφαλισμένων υπήρξε μια διάκριση, η οποία σχετιζόταν με τους διορισθέντες στο Δημόσιο, ΟΤΑ και ΝΠΔΔ έως την 31-12-1982 και τους διορισθέντες μετά την 31-12-1982²⁵.

Μεταξύ των δυο αυτών κατηγοριών αναπτύχθηκαν διαφοροποιήσεις τόσο στα τότε όρια ηλικίας και τα προβλεπόμενα για εκείνη την εποχή έτη, με στόχο την κατοχύρωση και θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, όσο και στην αναγνώριση του χρόνου ασφάλισης που έχει διανυθεί σε οποιοδήποτε άλλο φορέα πέραν του δημοσίου.

Σύμφωνα με το Ν.2084/92, νέος ασφαλισμένος θεωρείται ο εργαζόμενος ο οποίος, ανεξάρτητα από το χρόνο διορισμού του στο δημόσιο, έχει ασφαλιστεί για πρώτη φορά σε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένου και του Δημοσίου, μετά την 1-1-1993²⁶.

---

²⁴ Ν. 2084/92

²⁵ Γενικό λογιστήριο του κράτους

²⁶ Martinussen J.(2007), *Κοινωνία, Κράτος, Αγορά. Θεωρίες της ανάπτυξης*, Σαββάλας, Αθήνα. / Ν. 2084 (άρθρο 47)

1.4.1.2 Προσλαμβανόμενοι ασφαλιζόμενοι για πρώτη φορά στο Δημόσιο πριν και μετά την 01/01/2011

Σύμφωνα με το Ν. 3865/2010 (άρθρο 2, §1), οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, της Βουλής, των ΟΤΑ α' και β' βαθμού και των ΝΠΔΔ, καθώς και οι ιερείς και οι υπάλληλοι των εκκλησιαστικών προσώπων δημοσίου δικαίου που προσλαμβάνονται για πρώτη φορά από 01-01-2011 και μετά, υπάγονται υποχρεωτικά στον κλάδο κύριας συνταξιοδότησης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (κοινό καθεστώς)²⁷.

Ως ημερομηνία διορισμού τού/της υπαλλήλου λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία που φέρει το ΦΕΚ διορισμού του/της, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάληψη υπηρεσίας θα λάβει χώρα μέσα σ' ένα μήνα από την ημερομηνία κοινοποίησης της πράξης του διορισμού του/της. Διαφορετικά ως ημερομηνία διορισμού λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία ανάληψης υπηρεσίας.

Επομένως, εάν κάποιος υπάλληλος έχει ΦΕΚ διορισμού πριν από την 01-01-2011 και η ανάληψη υπηρεσίας ξεκινήσει μέσα σ' ένα μήνα από την ημερομηνία κοινοποίησης της πράξης του διορισμού του/της, αυτός δεν θα υπαχθεί στην ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ αλλά σε αυτή του Δημοσίου²⁸.

1.4.1.3 Ασφαλιζόμενοι που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα πριν και μετά την ημερομηνία 31/12/2010.

Με τις διατάξεις του άρθρου 6 §10 του Ν.3865/2010, σε συνδυασμό με τις διατάξεις της §7 του άρθρου Μόνου του Ν.3847/2010 (ΦΕΚ 67Α711-5-2010), που προηγήθηκαν του Ν.3865/2010, ρητά προβλέπεται ότι για τους υπαλλήλους που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως την 31-12-2010 (νέοι και παλαιοί ασφαλιζόμενοι) δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής οι διατάξεις των §1 έως και 9 του άρθρου 6 του Ν.3865/2010.

²⁷ Ν. 3865/2010 (άρθρο 2, §1)

²⁸ Άρθρο 47 § 1 ΑΝ 1854/51, όπως αντικ. με άρθρο 2 § 1 Ν.1813/88 και 2 § 14 Ν.2703/99, όπως αντικ. με άρθρο 3 § 3 του Ν. 3408/05

Έτσι, για τον/την υπάλληλο που θεμελίωσε συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως την ανωτέρω ημεροχρονολογία εξακολουθούν να ισχύουν, όποτε και αν αποχωρήσει από την υπηρεσία (ακόμα και μετά την 1-1-2015, έτος που αλλάζει ο τρόπος υπολογισμού της συνταξιοδότησης) όλες οι κατά περίπτωση εναλλακτικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, τα κατά περίπτωση όρια ηλικίας για την καταβολή της συνταξιοδότησης και ο τρόπος υπολογισμού της συνταξιοδότησης που ίσχυαν πριν από το νέο ασφαλιστικό νόμο²⁹.

Οι διατάξεις της §2 περιπτ. α' και β' του άρθρου 6 του νέου ασφαλιστικού νόμου (Ν.3865/2010) ουσιαστικά δεν έχουν πρακτική εφαρμογή για όσους θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31-12-2010, οι οποίοι, όπως προαναφέρθηκε, εξακολουθούν να διέπονται από τις προϊσχύουσες διατάξεις.

Προκειμένου για εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οι επιπλέον «ειδικές» προϋποθέσεις (βλ. Ν.3075/2002, άρθρ. 5 §4) που ισχύουν για τη συνταξιοδότησή τους (30 έτη υπηρεσίας και 55 ετών ή 30 έτη υπηρεσίας και 60 ετών για όσους έχουν διορισθεί πριν ή μετά την 1-1-1983 αντίστοιχα) εξακολουθούν να ισχύουν για τα πρόσωπα που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα (συμπλήρωση του κατά περίπτωση χρόνου) έως την 31-12-2010, ενώ παύουν να ισχύουν για τα πρόσωπα που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά την 1-1-2011³⁰.

1.4.2 Υπηρεσίες που λαμβάνονται υπόψη για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος

1. Για όσους έχουν προσληφθεί για πρώτη φορά στο Δημόσιο, σε ΝΠΔΔ ή σε ΟΤΑ μετά την 1-1-1983, στο χρόνο θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος συνυπολογίζεται κάθε χρόνος ασφάλισης που έχει διανυθεί σε οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, με την προϋ-

---

²⁹ Ν.3865/2010 αρ 6 § 11

³⁰ Ν.3075/2002, άρθρ. 5 §4

πόθεση ότι το χρονικό αυτό περιθώριο δεν θα αξιοποιηθεί για τη συνταξιοδότηση από τον ανωτέρω φορέα³¹.

2. Στο συνολικό χρόνο που απαιτείται για τη θεμελίωση του δικαιώματος συνεκτιμώνται και υπηρεσίες που έχουν προσφερθεί στο Δημόσιο, στους ΟΤΑ και τα άλλα ΝΠΔΔ με οποιαδήποτε σχέση εργασίας (τακτικού, εκτάκτου, συμβασιούχου, ημερομισθίου και με σύμβαση έργου υπό προϋποθέσεις)³². Καθώς και οι υπηρεσίες που προβλέπονται από ειδικές διατάξεις³². Για τους προσληφθέντες μέχρι και 31-12-1982 δεν συνυπολογίζεται για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος το χρονικό διάστημα απασχόλησης με ασφάλιση στον ιδιωτικό τομέα, ενώ για τους προσληφθέντες μετά την 1-1-1983 ο συγκεκριμένος χρόνος συνυπολογίζεται βάσει των διατάξεων περί διαδοχικής ασφάλισης³³.

3. Για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος λαμβάνεται υπόψη και το χρονικό διάστημα απασχόλησης στο εξωτερικό, στην περίπτωση ειδικά των εκπαιδευτικών που είναι παλαιοί ασφαλιζόμενοι, εφόσον πρόκειται για προϋπηρεσία σε σχολεία της αλλοδαπής και, συγκεκριμένα, για διδασκαλία σε τάξεις ελληνοπαίδων. Για τους παλαιούς ασφαλισμένους, εφόσον οι σχετικές εισφορές μεταφερθούν σε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης της χώρας, καθώς και σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις, ο εν λόγω χρόνος δεν συνυπολογίζεται³⁴.

4. Μετά την έναρξη ισχύος των κοινοτικών κανονισμών 1408/1971, 574/1972 και 1606/1998, το χρονικό διάστημα απασχόλησης στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνεται υπόψη για τη θεμελίωση του δικαιώματος, εφόσον (α) ο υπάλληλος είχε προσληφθεί μετά την 1-1-1983 και (β) σε κάθε περίπτωση, εφόσον το χρονικό διάστημα απασχόλησής του στις χώρες μέλη της Ε.Ε. διανύθηκε στο Δημόσιο Τομέα³⁵.

5. Πέραν των υπηρεσιών που λαμβάνονται υπόψη για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος με βάση τις ήδη ισχύουσες διατά-

³¹ Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (άρθρα 1 και 26) – Π.Δ. 169/2007, Ν.2084/1992 (άρθρο 3 και άρθρο 19 §7), Ν.2320/1995 (άρθρο 5 §2) και Ν.3865/2010 (άρθρα 6 και 17)

³² Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

³³ Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (άρθρα 1 και 26) – Π.Δ. 169/2007, Ν.2084/1992 (άρθρο 3 και άρθρο 19 §7), Ν.2320/1995 (άρθρο 5 §2) και Ν.3865/2010 (άρθρα 6 και 17)

³⁴ Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (άρθρα 1 και 26) – Π.Δ. 169/2007, Ν.2084/1992 (άρθρο 3 και άρθρο 19 §7), Ν.2320/1995 (άρθρο 5 §2) και Ν.3865/2010 (άρθρα 6 και 17)

³⁵ Ν.3865/2010 (άρθρο 18 § 1)

ξεις, συνεκτιμάται και ο πλασματικός χρόνος παιδιών³⁶ και σπουδών³⁷, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις με τις οποίες αυτοί αναγνωρίζονται ως συντάξιμοι, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3865/2010.

6. Το χρονικό διάστημα της στρατιωτικής υπηρεσίας (εφέδρου-κληρωτού) συναθροίζεται με την υπόλοιπη δημόσια υπηρεσία του υπαλλήλου για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (με εξαγορά ή χωρίς εξαγορά)³⁸.

1.4.3 Όριο Ηλικίας Συνταξιοδότησης

Ως όριο ηλικίας συνταξιοδότησης ορίζεται η ηλικία που πρέπει να έχει συμπληρώσει ο εργαζόμενος προκειμένου, αφού έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα, να δικαιούται να αποχωρήσει από την υπηρεσία του με την ταυτόχρονη καταβολή συνταξιοδότησης. Σε περίπτωση που ο εργαζόμενος έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα χωρίς να έχει συμπληρώσει το όριο ηλικίας που απαιτείται σε κάθε επιμέρους κατηγορία ασφαλισμένου, μπορεί να προβεί σε υποβολή παραίτησης, αποχωρώντας από την υπηρεσία του, χωρίς ωστόσο να έχει δικαίωμα για σύνταξη έως τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας.

Σε αυτή την περίπτωση, η αρμόδια υπηρεσία συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους θα προχωρήσει σε έκδοση της συνταξιοδοτικής πράξης, η καταβολή όμως της συνταξιοδότησης θα ανασταλεί έως τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας. Σε διαφορετική περίπτωση, ο υπάλληλος μπορεί να παραμείνει στην υπηρεσία του έως τη συμπλήρωση του απαιτούμενου ορίου ηλικίας, οπότε η καταβολή της σύνταξής του θα ξεκινήσει αμέσως μετά τη συμπλήρωση του απαιτούμενου ορίου ηλικίας³⁹.

1.4.4 Συνταξιοδότηση άνευ ορίου ηλικίας

Ως συνταξιοδότηση άνευ ορίου ηλικίας ορίζεται η δυνατότητα αποχώρησης του εργαζόμενου από την Υπηρεσία του μετά τη συμπλή-

³⁶ Ν.3655/2008 άρθρο 141 § 1

³⁷ Ν.3865/2010 άρθρο 17 § 1 και άρθρο 6 § 1

³⁸ Ν.1358/1983 ΦΕΚ 60Α

³⁹ άρθρο 56 του π.δ. 169/2007, άρθρο 3 του Ν. 2084/1992 και άρθρο 6 του Ν.3865/2010

ρωση συγκεκριμένου χρόνου ασφάλισης ή συντάξιμου χρόνου, κατά περίπτωση, οπότε η σύνταξη καταβάλλεται αμέσως, χωρίς να είναι απαραίτητη η συμπλήρωση συγκεκριμένου ορίου ηλικίας. Η συνταξιοδότηση των υπαλλήλων άνευ ορίου ηλικίας δεν επιφέρει μείωση της συνταξιοδότησης, αφού δεν συνιστά πρόωρη συνταξιοδότηση⁴⁰.

1.4.5 Πρόωρη συνταξιοδότηση/μειωμένη σύνταξη

Με τον όρο πρόωρη συνταξιοδότηση νοείται η δυνατότητα που παρέχεται στον υπάλληλο, που έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα, για καταβολή συνταξιοδότησης κατά πέντε χρόνια το ανώτερο πριν από τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, με ανάλογη μείωση της συνταξιοδότησης που θα του καταβληθεί. Η συγκεκριμένη μείωση εξαρτάται από το χρόνο που υπολείπεται για τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας κάθε κατηγορίας και συνίσταται σε 1/267 για κάθε μήνα που υπολείπεται για τη συμπλήρωση του κανονικού ορίου ηλικίας (ή 4,5% κατ' έτος), προκειμένου για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31-12-2010⁴¹.

Μετά την πρόσφατη μεταρρύθμιση της ασφαλιστικής και συνταξιοδοτικής νομοθεσίας, η εν λόγω «ποινή» ανέρχεται σε 1/200 για κάθε μήνα (ή 6% κατ' έτος) που υπολείπεται για τη συμπλήρωση του κανονικού ορίου ηλικίας, για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά την 1-1-2011⁴².

1.4.6 Ενηλικίωση παιδιών

Μετά τη θέσπιση των νόμων 3863/2010 και 3865/2010, ημερομηνία ενηλικίωσης των παιδιών ορίζεται η 31η Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο συμπληρώνουν, με βάση την ημερομηνία γέννησης, το 18ο έτος της ηλικίας τους. Η νέα ρύθμιση σαφώς ευνοεί μια σημαντική μερίδα γυναικών, που για λίγους μήνες ή λίγες μέρες έχασαν το δικαίωμα να συνταξιοδοτηθούν ως μητέρες ανηλίκων με μειωμένο ηλικιακό όριο,

⁴⁰ άρθρο 56 §2 του Π.Δ. 169/2007

⁴¹ Π.Δ 169/2007 (άρθρο 56 §1β) και Ν.3865/2010 (άρθρο 6 §2β υποπερίπτ. ββ)

⁴² Ν.3863/2010 αρ 2 § 2

αφού η ενηλικίωση των παιδιών είχε προηγηθεί της ημερομηνίας θεμελιώσεως του συνταξιοδοτικού δικαιώματος⁴³.

1.5 Τα όρια ηλικίας και τα έτη υπηρεσίας / ασφάλισης για όσους έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31/12/2010

Στην περίπτωση των ασφαλισμένων που έχουν θεμελιώσει δικαίωμα έως την 31-12-2010 εφαρμόζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις, που ίσχυαν πριν από την πρόσφατη ριζική αλλαγή του ασφαλιστικού συστήματος με τις διατάξεις του νόμου 3865/2010.

1.5.1 Ποιοι έχουν θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης έως 31-12-2010 και, κατά συνέπεια, δεν θίγονται από τις διατάξεις του νέου ασφαλιστικού νόμου

a. όλοι οι διορισθέντες έως 31-12-1982

Σε αυτή την κατηγορία διακρίνουμε περαιτέρω:

- a.1 τις έγγαμες γυναίκες (με ή χωρίς τέκνα) που έχουν συμπληρώσει 24,5 έτη ασφάλισης και συνεπώς μπορούν να αποχωρήσουν χωρίς όριο ηλικίας·
- a.2 όσους έχουν συμπληρώσει ή θα συμπληρώσουν και μετά το έτος 2010 35 έτη υπηρεσίας, οπότε αποχωρούν χωρίς όριο ηλικίας· από τα 35 έτη, τα 25 πρέπει να είναι πραγματική δημόσια υπηρεσία (συμπεριλαμβανομένης και της στρατιωτικής θητείας), ενώ τα υπόλοιπα μπορούν να έχουν διανυθεί και στον ιδιωτικό τομέα, οπότε απαιτείται εξαγορά χρόνου.

Στην κατηγορία αυτή, οι υπάλληλοι μπορούν να αποχωρήσουν και με λιγότερα έτη, εάν συμπληρώσουν το χρόνο της 25ετίας στο διάστημα από 1-1-1998 έως και 1-1-2002. Έτσι, εάν κάποιος συμπλήρωσε 25ετία το έτος 2001, τότε αποχωρεί χωρίς όριο ηλικίας στα 34 έτη υπηρεσίας, εάν συμπλήρωσε την 25ετία το έτος 2002, τότε

---

⁴³ Ν.3865/2010 άρθρο 6

απαιτούνται για τη χωρίς όριο ηλικίας συνταξιοδότησή του 34,5 έτη ασφάλισης κ.ο.κ.⁴⁴

b. Διορισθέντες από 1-1-1983 έως 31-12-1992.

Σε αυτή την κατηγορία διακρίνουμε περαιτέρω:

- b.1 μητέρες με ανήλικα τέκνα, που στις 31-12-2010 έχουν συμπληρώσει 25 έτη ασφάλισης (συμπεριλαμβανομένης και της διαδοχικής ασφάλισης) και έχουν ανήλικο παιδί κατά τη συμπλήρωση της 25ετίας· σύνταξη καταβάλλεται στο 50ό έτος της ηλικίας, ακόμα και εάν το 50ό έτος συμπληρώνεται μετά την 1-1-2011.
- b.2 μητέρες με 3 τέκνα και άνω· για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος στην κατηγορία αυτή απαιτείται η συμπλήρωση 20 ετών υπηρεσίας (συμπεριλαμβανομένου και χρόνου διαδοχικής ασφάλισης), ενώ δεν ενδιαφέρει η ηλικία των παιδιών, αρκεί να υπήρχαν τρία τουλάχιστον τέκνα κατά την ημέρα συμπλήρωσης της 20ετίας. Στην κατηγορία αυτή οι υπάλληλοι αποχωρούν χωρίς όριο ηλικίας.
- b.3 γυναίκες έγγαμες ή άγαμες, μητέρες με ενήλικα τέκνα· οι ασφαλισμένες της εν λόγω κατηγορίας αποχωρούν με τη συμπλήρωση του 60ού έτους, εφόσον έχουν συμπληρώσει 25 έτη υπηρεσίας κατά την 1-1-2011.
- b.4 όσους άνδρες συμπλήρωσαν 25ετία· το όριο ηλικίας στην κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων σχετίζεται με το χρόνο συμπλήρωσης της 25ετίας· έτσι, εάν συμπληρώθηκε η 25ετία το έτος 1998, το όριο ηλικίας ανέρχεται στα 60,5 έτη, εάν συμπληρώθηκε στο έτος 1999, στο 61^ο έτος, κ.ο.κ.
- b.5 άνδρες και γυναίκες ασφαλιζόμενοι, που έχουν συμπληρώσει 35 συντάξιμα έτη, στις 31-12-2010 αποχωρούν με τη συμπλήρωση του 58^{ου} έτους της ηλικίας τους, ανεξάρτητα από το αν αυτό συμπληρωθεί μετά την 1-1-2011.
- b.6 όσοι έχουν συμπληρώσει 37 συντάξιμα έτη αποχωρούν οποτεδήποτε χωρίς όριο ηλικίας.

---

⁴⁴ Ν.3865/2010 (άρθρο 6 §10) και διατάξεις της §7 του άρθρου Μόνου του Ν.3847/2010 (ΦΕΚ 67^{Α7} 11-5-2010)

Για τις υπόλοιπες κατηγορίες ασφαλισμένων επέρχεται σαρωτική μεταβολή των ορίων ηλικίας και των απαιτούμενων ετών εργασίας για την θεμελίωση και τη λήψη συνταξιοδότησης⁴⁵.

1.5.2 Πρόωρη συνταξιοδότηση

Οι γυναίκες ασφαλισμένες από 1-1-1983 μέχρι και 31-12-1992, εφόσον συμπλήρωναν εικοσιπενταετία μέσα στο 2010, μπορούν να λάβουν τη σύνταξή τους με τη συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας τους, ενώ για τους άνδρες ασφαλισμένους της ίδιας κατηγορίας το όριο αυτό ανέρχεται στα 65. Παρέχεται, ωστόσο, η δυνατότητα στους άνδρες να συνταξιοδοτηθούν στα 60 λαμβάνοντας πρόωρη σύνταξη, ενώ για τις γυναίκες υπαλλήλους το όριο ηλικίας για πρόωρη σύνταξη ανέρχεται στα 55. Βεβαίως, σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης επέρχεται μείωση της

Από την 1-1-2011 αυξάνεται αντίστοιχα και το όριο ηλικίας ασφαλισμένων για τη λήψη μειωμένης σύνταξης όσον αφορά στις γυναίκες ασφαλισμένες, το οποίο διαμορφώνεται ανάλογα με το έτος θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, δηλαδή ανάλογα με τη συμπλήρωση της κρίσιμης 25ετίας⁴⁶.

1.6 Οι επερχόμενες αλλαγές

Ο Ν. 3865/2010 προβαίνει σε σταδιακή αλματώδη αύξηση των ορίων ηλικίας, που στις περισσότερες κατηγορίες ασφαλισμένων ολοκληρώνεται έως το έτος 2015.

1.6.1 Γονείς με 3 ή περισσότερα τέκνα

Έως την ισχύ του Ν. 3865/2010 η συνταξιοδοτική νομοθεσία παρείχε τη δυνατότητα συνταξιοδότησης στις γυναίκες υπαλλήλους, μητέρες τριών τουλάχιστον παιδιών, μετά τη συμπλήρωση είκοσι (20) ετών

⁴⁵ Ν.3865/2010 (άρθρο 6 §10) και διατάξεις της §7 του άρθρου Μόνου του Ν.3847/2010 (ΦΕΚ 67^{Α7} 11-5-2010)

⁴⁶ Ν.3865/2010 (άρθρο 6 §10) και διατάξεις της §7 του άρθρου Μόνου του Ν.3847/2010 (ΦΕΚ 67^{Α7} 11-5-2010)

πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας ανεξάρτητα από το όριο ηλικίας και ανεξάρτητα από την προσωπική/οικογενειακή κατάσταση της υπαλλήλου και την ηλικία των παιδιών. Οι άντρες ασφαλιζόμενοι με τρία τουλάχιστον τέκνα μπορούσαν να συνταξιοδοτηθούν με τις ίδιες προϋποθέσεις, μόνο στην περίπτωση που βρίσκονταν σε κατάσταση χηρείας και είχαν τρία τουλάχιστον τέκνα ή ήταν διαζευγμένοι με τρία τουλάχιστον τέκνα, εφόσον είχαν την επιμέλεια αυτών με δικαστική απόφαση⁴⁷.

Με το νέο ασφαλιστικό νόμο, από 1-1-2011, στο πλαίσιο της εξίσωσης ανδρών και γυναικών ασφαλισμένων, που τελούν στις ίδιες προσωπικές και οικογενειακές συνθήκες, καταργείται η παραπάνω προϋπόθεση για τους άνδρες ασφαλισμένους και τους δίνεται η δυνατότητα, εφόσον έχουν τρία τουλάχιστον τέκνα, να συνταξιοδοτηθούν με τις ίδιες προϋποθέσεις, που ισχύουν για τις γυναίκες υπαλλήλους. Παράλληλα, αυξάνονται από 1-1-2011, και για τους άντρες και για τις γυναίκες, τόσο ο ελάχιστος χρόνος συντάξιμης υπηρεσίας ή ασφάλισης, που απαιτείται για τη θεμελίωση του δικαιώματος, σε 21, 23 και τελικώς 25 έτη για όσους συμπληρώνουν την εικοσαετία τα έτη 2011, 2012 και 2013 αντίστοιχα. Παράλληλα, θεσπίζεται ως όριο ηλικίας συνταξιοδότησης το 52ο, το 55ο και το 65ο για όσους συμπληρώνουν την εικοσαετία το έτος 2011, 2012 και 2013 αντίστοιχα.

Το δικαίωμα συνταξιοδότησης της κατηγορίας αυτής μπορεί να ασκηθεί και από τους δύο γονείς. Παράλληλα, όσες γυναίκες υπάλληλοι ή άνδρες χήροι ή διαζευγμένοι, εφόσον έχουν την επιμέλεια των τέκνων τους με δικαστική απόφαση, έχουν συμπληρώσει έως 31-12-2010 εικοσαετή συντάξιμη υπηρεσία ή ασφάλιση, εξακολουθούν να έχουν δικαίωμα για σύνταξη ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, οποτεδήποτε και εάν αποφασίσουν να αποχωρήσουν.

Οι ευνοϊκές ρυθμίσεις των τρίτεκνων ανδρών υπαλλήλων που εισάγονται με το Ν. 3865/2010 εφαρμόζονται και για τους τρίτεκνους άνδρες υπαλλήλους, οι οποίοι έχουν συμπληρώσει εικοσιπενταετία εντός του 2010 και, κατά συνέπεια, έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με το αντίστοιχο σε κάθε περίπτωση όριο ηλικίας. Έτσι, άνδρας τρί-

---

⁴⁷ Ν.3865 άρθρο 6 §1α

τεκνος, που στις 31-12-2010 είχε συμπληρώσει εικοσιπενταετή υπηρεσία, μπορεί το έτος 2011 να αποχωρήσει από την εργασία του με τη συμπλήρωση του 52ου έτους της ηλικίας του.

Για όσους υπαλλήλους συμπληρώνεται η εικοσαετία το έτος 2011, για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος πρέπει να συμπληρωθούν είκοσι ένα έτη πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας ή ασφάλισης, και για να είναι δυνατή η καταβολή της συνταξιοδότησης, θα πρέπει να συμπληρωθεί το 52ο έτος της ηλικίας τους, οποτεδήποτε και εάν αυτό συμβεί. Για τους ασφαλισμένους που συμπληρώνουν την εικοσαετία εντός του έτους 2012, θα πρέπει να συμπληρωθούν είκοσι τρία έτη ασφάλισης, και η καταβολή της συνταξιοδότησης θα αρχίσει με την κάλυψη του 55ου έτους της ηλικίας του ασφαλισμένου.

Τέλος, για όσους υπαλλήλους (άντρες ή γυναίκες) η εικοσαετία συμπληρώνεται το έτος 2013, για να θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα απαιτείται η συμπλήρωση είκοσι πέντε συντάξιμων ετών ή ετών ασφάλισης, και η σύνταξη θα καταβληθεί στους συγκεκριμένους υπαλλήλους με τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας τους. Όπως προαναφέρθηκε, μετά τη συμπλήρωση της εικοσαετίας για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και ακόμα και μετά τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας, η παραμονή του εργαζομένου στην υπηρεσία δεν θίγει το θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό του δικαίωμα.

Σε περίπτωση που το άτομο το οποίο έχει ασφαλιστεί την 1-1-2011 δεν συμπληρώνει την κρίσιμη για τη θεμελίωση εικοσαετία, τότε μπορεί να θεμελιώσει δικαίωμα με την αναγνώριση του προβλεπομένου στο Ν. 3865/2010 πλασματικού χρόνου, οπότε και θα προσδιοριστεί το μέγεθος του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης που θα ακολουθήσει.

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι, για όσους διορίστηκαν μετά την 1-1-1983, στους οποίους συνυπολογίζεται και χρόνος ασφάλισης στον ιδιωτικό τομέα για τη συμπλήρωση της εικοσαετίας, η συνταξιοδότηση ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας αφορά μόνο στην τμηματική σύνταξη, που απονέμεται από το Δημόσιο. Σε περίπτωση που το άτομο το οποίο έχει ασφαλιστεί επιλέξει την άμεση καταβολή και της τμηματικής συνταξιοδότησης, που αναλογεί στον χρόνο ασφάλισης που έχει διανυθεί και στον άλλο ασφαλιστικό φορέα, αυτό μπορεί να συμβεί μόνο με την ανά-

λογη μείωση της συνταξιοδότησης αυτής κατά ποσοστό 3% για κάθε έτος πριν από το κατά περίπτωση ηλικιακό όριο του συμμετέχοντος φορέα (π.χ. ΙΚΑ).

1.6.2 Συνταξιοδότηση ανδρών και γυναικών με ανήλικα τέκνα

Στο πλαίσιο της εξίσωσης των ορίων ηλικίας ανδρών και γυναικών υπαλλήλων δίνεται η δυνατότητα και στους άνδρες δημόσιους υπαλλήλους που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από την 1-1-2011 και μετά, εφόσον έχουν κατά το χρόνο της θεμελίωσης ανήλικο παιδί, να συνταξιοδοτούνται με το ίδιο ηλικιακό όριο, που ισχύει για τις γυναίκες υπαλλήλους μητέρες ανήλικων τέκνων⁴⁸.

Έτσι, και για τους άνδρες και για τις γυναίκες, που συμπληρώνουν 25 έτη συντάξιμης υπηρεσίας ή 25 έτη ασφάλισης το 2011 και κατά τον κρίσιμο χρόνο έχουν ανήλικο παιδί, η καταβολή της συνταξιοδότησης θα είναι δυνατή με τη συμπλήρωση του 52ου έτους της ηλικίας τους, ενώ για όσους συμπληρώνουν την παραπάνω 25ετία το 2012, η καταβολή της συνταξιοδότησης θα είναι δυνατή με τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας τους. Για όσους συμπληρώνουν την 25ετία από 1-1-2013 και εφεξής, παύει πλέον η ευνοϊκή συνταξιοδοτική μεταχείριση τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών υπαλλήλων με ανήλικο τέκνο, και το κοινό χρονικό περιθώριο ορίζεται στο 65ο έτος.

Τα προαναφερθέντα όρια δεν ισχύουν για όσους υπαλλήλους έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τη συμπλήρωση της κρίσιμης 25ετίας έως 31-12-2010. Αυτό ισχύει τόσο για τις γυναίκες ασφαλισμένες μητέρες ανηλίκων, οι οποίες αποχωρούν με τα ευνοϊκά όρια ηλικίας που ίσχυαν έως 31-12-2010, όσο και για τους άνδρες υπαλλήλους, οι οποίοι αποχωρούν με τη συμπλήρωση του 65ου έτους.

---

⁴⁸ Ν.3865/2010 άρθρο 6 §2β

1.6.3 Γυναίκες και άντρες υπάλληλοι με ανάπηρα τέκνα

Με την παλαιότερη του νέου ασφαλιστικού νόμου νομοθεσία, γυναίκα υπάλληλος η οποία είχε ανίκανο παιδί, για το οποίο είχε γνωματεύσει η Ανώτατη Στρατού Υγειονομική Επιτροπή ότι είχε ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω, μπορούσε μετά τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού της δικαιώματος να συνταξιοδοτηθεί με τη συμπλήρωση του 50ού έτους της ηλικίας της, εφόσον δεν ίσχυε για την περίπτωση της άλλο ακόμη πιο ευνοϊκό ηλικιακό όριο. Η ανικανότητα του παιδιού έπρεπε να συντρέχει κατά το χρόνο θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (δηλαδή την 25ετία)⁴⁹.

Για τους άνδρες υπαλλήλους με ανάπηρο τέκνο δεν ίσχυε η ευνοϊκή μεταχείριση των γυναικών και, επομένως, αυτοί συνταξιοδοτούνταν με τη συμπλήρωση 25ετίας στο 65ο έτος της ηλικίας τους.

Από 1-1-2011, αφενός δεν αλλάζει ο ελάχιστος χρόνος, που απαιτείται για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, αφετέρου το ποσοστό αναπηρίας, που απαιτείται να φέρει το παιδί προκειμένου ο γονέας να τύχει ευνοϊκότερης συνταξιοδοτικής αντιμετώπισης, αυξάνεται από 50% σε 67%, ενώ τίθεται πλέον και η συμπληρωματική προϋπόθεση το ποσοστό αυτό να συνεπάγεται και απόλυτη αδυναμία άσκησης οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος⁵⁰.

Τέλος, οι νέες διατάξεις του Ν. 3865/2010 έχουν πλέον εφαρμογή και στους άνδρες υπαλλήλους με ανίκανο παιδί, με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που ισχύουν και για τις γυναίκες. Οι παραπάνω διατάξεις, βεβαίως, δεν εφαρμόζονται σε όσους άντρες υπαλλήλους έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τη συμπλήρωση 25ετίας έως την 31-12-2010, οι οποίοι συνταξιοδοτούνται με τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας τους. Αρμόδιο όργανο για τη διαπίστωση της ανικανότητας του παιδιού και του ποσοστού αναπηρίας αυτού παραμένει η ΑΣΥΕ, ενώ το δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί και από τους δύο γονείς.

⁴⁹ Ν.3865/2010 άρθρο 6 §2β υποπερίπτ. β

⁵⁰ Ν.3996/2001 αρ 37 § 1

1.6.4 Άνδρες και Γυναίκες με ανίκανη/-ο σύζυγο.

Με την παλαιότερη του νέου ασφαλιστικού νόμου (Ν.3865/2010) νομοθεσία, η γυναίκα υπάλληλος με ανίκανο σύζυγο, για τον οποίο είχε γνωματεύσει η Ανωτάτη Στρατού Υγειονομική Επιτροπή (Α.Σ.Υ.Ε.) ότι είχε ποσοστό ανικανότητας 67% και άνω, μπορούσε, μετά τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού της δικαιώματος, να συνταξιοδοτηθεί, εφόσον είχε συμπληρώσει το 50ό έτος της ηλικίας της. Εξυπακούεται ότι ευνοϊκότερες διατάξεις, που αφορούσαν είτε στα απαιτούμενα για τη θεμελίωση του δικαιώματός της είτε στο ισχύον όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, εφαρμόζονταν κανονικά. Οι άνδρες υπάλληλοι δεν ετύχχαναν ευνοϊκότερης συνταξιοδοτικής μεταχείρισης ως σύζυγοι με ανίκανη σύζυγο και, ως εκ τούτου, θεμελίωναν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τη συμπλήρωση 25ετούς πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, και σε περίπτωση αποχώρησής τους από την υπηρεσία, η σύνταξη ήταν καταβλητέα με τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας τους. Οι διατάξεις αυτές εξακολουθούν να ισχύουν για όσους θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31-12-2010.

Στην περίπτωση, όμως, που άνδρας υπάλληλος με ανίκανη σύζυγο είχε 25ετή συντάξιμη υπηρεσία κατά την 31-12-2010, συνυπολογιζόμενου σ' αυτήν και του χρόνου της στρατιωτικής του θητείας, που είχε αναγνωρίσει ως συντάξιμη με εξαγορά (άρα με θεμελιωμένο δικαίωμα), προβαίνοντας στην ανάκληση της αναγνωριστικής πράξης ή στον περιορισμό του αναγνωρισθέντος χρόνου κατά περίπτωση, δεν θα ανήκει πλέον στην κατηγορία εκείνων που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως την παραπάνω ημεροχρονολογία, αλλά στην κατηγορία εκείνων που θα θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 01-01-2011 και μετά, με συνέπεια να μπορούν να τύχουν εφαρμογής οι ευνοϊκότερες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, που ισχύουν για τους άνδρες υπαλλήλους με ανίκανη σύζυγο κατά τη 2ετή μεταβατική περίοδο (έτη 2011 και 2012) στο πλαίσιο της εξίσωσης ανδρών και γυναικών ως προς τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης.

Με τις νέες ρυθμίσεις, που ισχύουν από 1-1-2011:

α) Για τους προσληφθέντες για πρώτη φορά στο Δημόσιο μετά την 1-1-1983, για τους οποίους ίσχυε η 25ετία, δεν επέρχεται καμία μεταβολή

στον ελάχιστο χρόνο που απαιτείται για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος.

β) Το ποσοστό ανικανότητας που πρέπει να φέρει ο ανίκανος σύζυγος, προκειμένου να τύχει ο/η σύζυγος ευνοϊκότερης συνταξιοδοτικής μεταχείρισης, παραμένει 67%, με την επιπλέον όμως προϋπόθεση η ανικανότητα να συνεπάγεται την αδυναμία άσκησης κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος.

γ) Οι νέες ρυθμίσεις έχουν πλέον εφαρμογή και στους άνδρες υπαλλήλους με ανίκανη σύζυγο, με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που ισχύουν για τις γυναίκες (με τις οποίες τελούν υπό τις ίδιες συνθήκες).

δ) Αρμόδιο όργανο για τη διαπίστωση της ανικανότητας του συζύγου και τον ορισμό του ποσοστού ανικανότητας είναι η Ανώτατη Στρατιωτική Υγειονομική Επιτροπή⁵¹.

1.6.5 Λοιποί υπάλληλοι (άνδρες και γυναίκες με άγαμα τέκνα ή με ενήλικα τέκνα ή χωρίς τέκνα, χήροι/-ες και διαζευγμένοι/-ες χωρίς τέκνα, με άγαμα τέκνα και με ενήλικα τέκνα)

Άνδρες και γυναίκες υπάλληλοι της συγκεκριμένης κατηγορίας, που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31-12-2010, διατηρούν ως όριο ηλικίας για τη συνταξιοδότησή τους το 65ο έτος και το 60ό αντίστοιχα, ενώ ταυτόχρονα διατηρούν τη δυνατότητα να λάβουν μειωμένη σύνταξη μετά τη συμπλήρωση του 60ού έτους και του 55ου έτους της ηλικίας τους αντίστοιχα, όποτε και αν αποχωρήσουν από την υπηρεσία μετά την 01-01-2011⁵².

Για τις γυναίκες υπαλλήλους της κατηγορίας αυτής, με τις νέες ρυθμίσεις αυξάνεται σταδιακά, εντός τριών (3) ετών, το ηλικιακό όριο για όσες θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 01-01-2011 και μετά, το οποίο διαμορφώνεται στο 61ο για όσες θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα το έτος 2011, στο 63ο για όσες θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα το έτος 2012 και στο 65ο για όσες θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα το έτος 2013. Ο απαιτούμενος για τη θεμελίωση του

⁵¹ Ν.3996/2001 άρθρο 37 βγ

⁵² Ν.3865/2010 άρθρο 6 §2β υποεπίττ.

συνταξιοδοτικού δικαιώματος χρόνος πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας ή ασφάλισης δεν θίγεται από τις νέες ρυθμίσεις και εξακολουθεί να παραμένει ο ίδιος (25ετία).

1.6.6 Γενικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης (για υπαλλήλους που έχουν διοριστεί μετά την 01-01-1983)

Με τις προγενέστερες του Ν. 3865/2010⁵³ διατάξεις, οι παραπάνω υπάλληλοι πέρα από τις κατά περίπτωση ειδικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης είχαν και τις παρακάτω εναλλακτικές δυνατότητες συνταξιοδότησης:

- με τη συμπλήρωση 35ετούς πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας/ασφάλισης και του 58ου έτους της ηλικίας τους, ή
- με τη συμπλήρωση 37ετούς πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας/ασφάλισης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας (Α.Ο.Η.).

Με τις νέες ρυθμίσεις επέρχονται μεταβολές στις προαναφερόμενες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης καθώς αυξάνονται σταδιακά από 01-01-2011 τόσο ο χρόνος της συντάξιμης υπηρεσίας, που πρέπει να συμπληρωθεί (από τα 35 έτη στα 40), όσο και του ηλικιακό όριο από το 58ο στο 60ό έτος, καταργούμενης πλέον της δυνατότητας συνταξιοδότησης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, με τη συμπλήρωση 37ετούς συντάξιμης υπηρεσίας/ασφάλισης. Δηλαδή, το όριο ηλικίας θα φτάσει το 65ο έτος με λιγότερα από 40 χρόνια συντάξιμης υπηρεσίας/ασφάλισης ή το 60ό έτος με 40 χρόνια συντάξιμης υπηρεσίας /ασφάλισης.

Η κρίσιμη «συνταξιοδοτική παράμετρος» για τη λειτουργικότητα της συγκεκριμένης διάταξης είναι ο χρόνος θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, δηλ. ο χρόνος συμπλήρωσης 25ετούς πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας/ασφάλισης. Ανάλογα με το έτος κατά το οποίο συμπληρώνεται αυτή, προσδιορίζονται τόσο η συνολική συντάξιμη υπηρεσία, που πρέπει να συμπληρώσει ο/η υπάλληλος (36, 37...40 έτη) όσο και η ηλικία που πρέπει να έχει για να είναι δυνατή η καταβολή της σύνταξης.

---

⁵³ Ν.3865/2010 άρθρο 6 §4

1.6.7 Νέοι ασφαλιζόμενοι

Από 01-01-2013, στο πλαίσιο της εξίσωσης ανδρών και γυναικών υπαλλήλων «νέων ασφαλισμένων», ως προς τους όρους και τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησής τους και της ισότητας μεταξύ «παλαιών» και «νέων» ασφαλισμένων:

α) αυξάνονται τα έτη υπηρεσίας-θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος των γυναικών υπαλλήλων με ανίκανα ή ανήλικα τέκνα από είκοσι (20) σε είκοσι πέντε (25) έτη· επίσης, αυξάνεται, και μόνο για τις γυναίκες με ανήλικα τέκνα ή τρία (3) τουλάχιστον τέκνα, το ηλικιακό όριο συνταξιοδότησης στο 65ο έτος·

β) μειώνεται το όριο ηλικίας ανδρών και γυναικών με ανίκανα τέκνα, για μεν τους άνδρες από το 65ο στο 50ό έτος της ηλικίας τους, για δε τις γυναίκες από το 55ο στο 50ό.

Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν. 3863/2010, όπως τροποποιήθηκε από την διάταξη του άρθρου 2 §10 του Ν.4024/2011, από 1-1-2016 οι συντάξεις των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένου και του Δημοσίου, αναπροσαρμόζονται κατ' έτος με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, με βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά 50% από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά 50% από το Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή. Παράλληλα, από 1-1-2011 η Εθνική Αναλογιστική Αρχή διενεργεί αναλογιστικές μελέτες, οι οποίες επικυρώνονται από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αντικείμενο τη συνεχή παρακολούθηση της εξέλιξης της εθνικής συνταξιοδοτικής νομοθεσίας. Τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων των φορέων Κοινωνικής ασφάλισης και του Δημοσίου ανακαθορίζονται κατά τη μεταβολή του προσδόκιμου ζωής του πληθυσμού της χώρας, με σημείο αναφοράς το 65ο έτος.

1.6.8 Οι νέες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις του νόμου 4024/2011

Στο Ν.4024/2011 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 226Α /27-10-2011 και αναφέρεται στο ενιαίο μισθολόγιο-βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις, το άρθρο 1 αυτού του νόμου περιλαμβάνει ρυθμίσεις συνταξιοδοτικών θεμάτων του Δημοσίου, οι κυριότερες των οποίων είναι οι εξής:

1. Η σύνταξη όσων θα εξέλθουν της υπηρεσίας από την εφαρμογή του νέου μισθολογίου μέχρι 31-12-2015 θα υπολογιστεί με τις συντάξιμες αποδοχές του παλιού μισθολογίου, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της §5 του άρθρου 38 του Ν.3986/2011 περί αναστολής των μισθολογικών ωριμάνσεων από 1-7-2011.

Δηλαδή όποιος συνταξιοδοτηθεί από 1-11-2011 μέχρι 31-12-2015, θα υπολογιστεί η σύνταξή του με βάση τις συντάξιμες αποδοχές του παλιού μισθολογίου, όπως είχαν διαμορφωθεί στις 31-10-2011, γι αυτό και οι κρατήσεις για την κύρια σύνταξη και τα ασφαλιστικά ταμεία γίνονται στις συντάξιμες αποδοχές του παλιού μισθολογίου.

Στην ουσία πρόκειται για μια μείωση στις συντάξεις, αφού πχ υπάλληλος που στις 31-10-2011 είχε 30 έτη υπηρεσίας και Μ.Κ 3 με το παλιό μισθολόγιο, αν αποχωρήσει το 2015 με 34 χρόνια υπηρεσίας θα πάρει 34/35 των συντάξιμων αποδοχών του ΜΚ 3 που είχε στις 31-10-2011 και όχι του ΜΚ 1 που θα εξελισσόταν κανονικά.

2. Η οικογενειακή παροχή εξακολουθεί να χορηγείται στους συνταξιούχους του Δημοσίου που έχουν εξέλθει της υπηρεσίας μέχρι 31-10-2011 σύμφωνα με το Ν.3205/2003, δηλ 35 € το επίδομα γάμου, 18 € για το καθένα από τα δύο πρώτα παιδιά κ.λπ., ενώ όσοι εξέλθουν στη σύνταξη από 1-11-2011 η οικογενειακή παροχή (50€ για το πρώτο παιδί, 70 € για το δεύτερο κ.λπ.) θα υπολογίζεται σύμφωνα με το νέο μισθολόγιο, το οποίο δίνει την οικογενειακή παροχή μόνο σε αυτούς που έχουν τέκνα ανήλικα ή ανίκανα σωματικά ή πνευματικά για άσκηση βιοποριστικού επαγγέλματος με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 50%. Δηλαδή όσοι εξέρχονται στη σύνταξη από 1-11-2011 και έχουν ενήλικα παιδιά που έχουν περατώσει και τις σπουδές τους, αν σπούδαζαν, χάνουν το επίδο-

μα γάμου (35€) που θα παίρνουν όσοι συνταξιοδοτήθηκαν μέχρι 31-10-2011⁵⁴.

3. α) Από 1-11-2011 στους συνταξιούχους του Δημοσίου, οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας, το ποσό της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1000 € μειώνεται κατά 40%⁵⁵.

β) Από 1-11-2011 στους συνταξιούχους του Δημοσίου, οι οποίοι είναι άνω των 55 ετών, το ποσό της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1200 € μειώνεται κατά 20%.

Εξαιρούνται της μείωσης αυτής οι συνταξιούχοι που έχουν ανάπηρο σύζυγο ή ανάπηρο τέκνο σε ποσοστό 80% και άνω, καθώς και όσοι παίρνουν το επίδομα ανικανότητας που δίνει το Δημόσιο ύστερα από γνωμάτευση της Ανώτατης Υγειονομικής Επιτροπής Στρατού⁵⁶.

Για τον προσδιορισμό του συνολικού ποσού της σύνταξης της προηγούμενης παραγράφου, προκειμένου να γίνει η ανωτέρω μείωση, λαμβάνεται υπόψη το ακαθάριστο ποσό της μηνιαίας βασικής σύνταξης και το συγκαταβαλλόμενο με αυτή ποσό του επιδόματος εξομάλυνσης, αφού αφαιρεθεί το ποσό της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων⁵⁷.

Θυμίζουμε ότι Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων είναι μια εισφορά που επιβάλλεται στο σύνολο των μεικτών συντάξιμων αποδοχών από 1400€ και άνω συμπεριλαμβανομένου και του επιδόματος εξομάλυνσης (δεν συμπεριλαμβάνεται το οικογενειακό επίδομα) και από 1-8-2011 έχει διαμορφωθεί σύμφωνα με το Ν.4022/2011 ως εξής:

Για συντάξεις από	ποσοστό
1400,01 έως 1700	3%
1700,01 έως 2000	6%
2000,01 έως 2300	7%
2300,01 έως 2600	9%
3500 και άνω	14%

⁵⁴ Άρθρο 1 §ε

⁵⁵ Ν.4024/2011 (§ 10 εδ. α) ΦΕΚ 226 Α/2011

⁵⁶ Παρ. 10γ

⁵⁷ Παρ. 10 β

Για την πρώτη κατηγορία το ποσό της σύνταξης μετά την παρακράτηση της εισφοράς 3% δεν μπορεί να υπολείπεται των 1400 €.

Επιπλέον της εισφοράς αυτής, από 1/8/2011 στους συνταξιούχους του δημοσίου που δεν έχουν συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας, παρακρατείται επιπλέον μηνιαία εισφορά ως εξής:

Για συντάξεις από	ποσοστό
1700,01έως 2300	6%
2300,01έως 2900	8%
2900,01και άνω	10%

Για τον προσδιορισμό της ανωτέρω εισφοράς λαμβάνεται υπόψη το ποσό της μηνιαίας βασικής σύνταξης και του ποσού της εξομάλυνσης που συγκαταβάλλεται με τη σύνταξη, αφαιρουμένου του ποσού της εισφοράς αλληλεγγύης της προηγούμενης παραγράφου.

Για την πρώτη κατηγορία το ποσό της σύνταξης μετά την παρακράτηση της επιπλέον εισφοράς 6% δεν μπορεί να υπολείπεται των 1700 €.

4. Δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση η ανάκληση πράξης με την οποία έχει αναγνωρισθεί συντάξιμος χρόνος με καταβολή εισφοράς εξαγοράς ούτε έκδοση νέας πράξης με την οποία περιορίζεται χρόνος που έχει αναγνωρισθεί ως συντάξιμος, ύστερα από εξαγορά, μετά την παρέλευση ενός (1) έτους από την κοινοποίηση της πράξης αναγνώρισης.

Κατ' εξαίρεση, αναγνωριστική πράξη που έχει εκδοθεί μπορεί να ανακληθεί στο σύνολό της, μετά από αίτηση του υπαλλήλου οποτεδήποτε, εφόσον ο χρόνος που έχει αναγνωρισθεί με αυτή την πράξη μπορεί να χρησιμεύσει για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος στο Δημόσιο ή σε άλλον ασφαλιστικό φορέα .

Η ανωτέρω διάταξη έχει αναδρομική σχέση από 1-1-2011. Αιτήσεις για ανάκληση αναγνωριστικών πράξεων ή για περιορισμό χρόνου που έχει αναγνωρισθεί, οι οποίες έχουν υποβληθεί και εκκρεμούν για εξέταση στις Διευθύνσεις Συντάξεων, τίθενται στο αρχείο με εξαίρεση όσες έχουν υποβληθεί εντός της προθεσμίας του ενός (1) έτους από την κοινοποίηση της πράξης αναγνώρισης

5. Αποδесμεύεται η αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων από την αναπροσαρμογή των μισθών των εν ενεργεία υπαλλήλων από 1-1-2016 αντί της 1-1-2014, που προέβλεπε ο Ν.3865/2010. Από την ημερομηνία αυτή και μετά η αναπροσαρμογή των καταβαλλόμενων συντάξεων θα γίνεται μόνο με διάταξη ειδικού νόμου στη βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά 50% από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά 50% από τη μεταβολή του τιμάριθμου (Δ.Τ.Κ.) του προηγούμενου έτους και σε κάθε περίπτωση δεν θα υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δ.Τ.Κ.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η αύξηση των συντάξεων δεν θα ακολουθεί την αύξηση των συντάξιμων αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων, με αποτέλεσμα σε βάθος χρόνου οι καταβληθείσες συντάξεις να συρρικνώνονται και να υπολείπονται των μισθών των εν ενεργεία υπαλλήλων⁵⁸

1.6.9 Οι νέες διατάξεις του νόμου 4072/2012 για τους εκπαιδευτικούς

Σύμφωνα με τις διατάξεις της §6 του άρθρου 329 του νόμου 4072/2012 αλλάζουν οι ημερομηνίες υποβολής παραίτησης των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, που προβλέπονταν από τις διατάξεις της §2 του άρθρου 4 του νόμου 3687/2008.

Συγκεκριμένα, ενώ μέχρι τώρα οι παραιτήσεις εκπαιδευτικών υποβάλλονταν από τη λήξη του διδακτικού έτους μέχρι 10 Αυγούστου, με τη νέα διάταξη του Ν. 4072/2012 οι αιτήσεις θα υποβάλλονται από τη λήξη του διδακτικού έτους μέχρι και 10 Ιουλίου.

Τελευταία, επομένως, ημερομηνία που μπορούν να υποβάλλουν αίτηση παραίτησης οι εκπαιδευτικοί είναι η 10η Ιουλίου (πρώτη αίτηση) και δεύτερη από 25 Ιουλίου μέχρι και 8 Αυγούστου. Η δεύτερη αίτηση παραίτησης υποβάλλεται από 15 έως και 30 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία της πρώτης⁵⁹.

Από τις 11 Ιουλίου και μέχρι τη λήξη του νέου διδακτικού έτους, οι αιτήσεις παραίτησης των εκπαιδευτικών γίνονται αποδεκτές με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων

⁵⁸ ΦΕΚ 226Α /27-10-2011

⁵⁹ Ν.4072/2012 άρθρο 329 §6

ύστερα από γνώμη των Κεντρικών Υπηρεσιακών Συμβουλίων για λόγους υγείας ή για ιδιαίτερα σοβαρούς οικογενειακούς λόγους.

Καταργείται, επίσης, για τους εκπαιδευτικούς με την ανωτέρω διάταξη η άπρακτη προθεσμία των δυο μηνών από την υποβολή της αίτησης παραίτησης που προβλέπει το άρθρο 148 του δημοσιοϋπαλληλικού κώδικα για όλους τους δημοσίους υπαλλήλους. Έτσι, η αίτηση παραίτησης που υποβάλλεται το πρώτο δεκαήμερο του Ιουλίου θεωρείται ότι έχει γίνει αποδεκτή και λύεται αυτοδίκαια η υπαλληλική σχέση, αν παρέλθει άπρακτη προθεσμία ενός μήνα από την υποβολή της.

1.6.10 Οι νέες διατάξεις του νόμου 4093/2012

Ψηφίστηκε και δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης ο Ν.4093/2012 (ΦΕΚ 222Α), που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων διατάξεις μισθολογικές αλλά και συνταξιοδοτικές, που αφορούν τους υπαλλήλους τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα.

Οι κυριότερες αλλαγές που επιφέρει ο νέος ασφαλιστικός νόμος είναι οι εξής:

1. Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης (25ετία) από 1-1-2013 και μετά, το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης αυξάνεται στο 67ο έτος για πλήρη σύνταξη και για μειωμένη σύνταξη στο 62ο έτος της ηλικίας τους. Μέχρι τώρα ήταν το 65ο έτος της ηλικίας για άνδρες και γυναίκες που θεμελιώνουν δικαίωμα από 1-1-2013 και μετά και για μειωμένη το 60ό έτος.
2. Επίσης, για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1-1-2013 και μετά η σύνταξη καταβάλλεται ολόκληρη με τη συμπλήρωση 40 ετών υπηρεσίας και του 62ου έτους της ηλικίας.
3. Για όσους αποχωρούν της υπηρεσίας από 1-1-2013 και μετά και δεν έχουν θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης, έχουν όμως 15ετή συντάξιμη υπηρεσία, η σύνταξη καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας αντί του 65ου που ίσχυε μέχρι τώρα. Είναι τα λεγόμενα κατά παρέκκλιση συνταξιοδοτικά δικαιώματα. Η συμπλήρωση της ανωτέρω 15ετούς συντάξιμης υπηρεσίας δεν συνιστά θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, γι αυτό και όταν αποχωρεί κάποιος με λιγότερα έτη

υπηρεσίας από αυτά που απαιτούνται για τη θεμελίωση, δεν βγαίνει ποτέ συνταξιοδοτική πράξη με αναστολή, αλλά η έκδοσή της θα γίνει με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας.

4. Η μηνιαία σύνταξη ή το άθροισμα των μηνιαίων συντάξεων, επικουρικών και μερισμάτων άνω των 1000€, που καταβάλλονται από οποιαδήποτε πηγή και για οποιαδήποτε αιτία, μειώνεται από 1-1-2013 ως εξής:

α) για συνολικό ποσό σύνταξης ή αθροίσματος συντάξεων άνω των 1000€ και έως 1500€ μείωση 5%. Το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1000,01€.

β) για ποσό από 1500,01 έως και 2000 € μείωση 10%. Το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1425,01€.

γ) για ποσό 2000,01 € μείωση 15%. Το ποσό που εναπομένει δεν μπορεί να υπολείπεται των 1800,01€.

Για τον προσδιορισμό του ποσοστού μείωσης λαμβάνεται υπόψη το ποσό της βασικής σύνταξης ή των μηνιαίων βασικών συντάξεων, όπως αυτά θα έχουν διαμορφωθεί την 31-12-20121, αφού αφαιρεθούν:

- Η εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων του Ν.3865/2010, όπως τελικά διαμορφώθηκε με το άρθρο 2 §13 του Ν.4002/2011 και της επιπλέον εισφοράς της §14 του άρθρου 2 του Ν.4002/2011 (εισφορά 6% για συντάξεις από 1400,01 έως 1700 €, 7% για συντάξεις από 1700.01 έως 2000 €, 9% για συντάξεις από 2000,01 έως 2300 € κ.ο.κ).

- Η μείωση που επιβλήθηκε με τις διατάξεις της §10 του άρθρου 1 του Ν.4024/2011 (μείωση του ποσού της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1000€ κατά 40%, για όσους είναι κάτω των 55 ετών, και 20% για το ποσό της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1200€ για όσους είναι άνω των 55 ετών).

- Η μείωση που επιβλήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Ν.4052/2012 (μείωση κατά 12% για το ποσό της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1300€).

Εξαιρούνται των ανωτέρω μειώσεων οι συνταξιούχοι του Δημοσίου, οι οποίοι είναι ανίκανοι για την άσκηση κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος κατά ποσοστό 80 % και άνω καθώς και όσοι λαμβάνουν το επίδομα ανικανότητας της §6 του άρθρου 54 του ΠΔ 169/2007 (είναι

αυτοί που συνταξιοδοτήθηκαν γιατί έπαθαν εξαιτίας της υπηρεσίας σοβαρές αναπηρίες).

Το ποσό της ανωτέρω μείωσης επιμερίζεται αναλογικά σε κάθε ασφαλιστικό φορέα και αποτελεί έσοδο δικό του. Γι αυτό από εδώ και πέρα δυσκολεύει ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης.

5. Καταργούνται από 1-1-2013 τα επιδόματα Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας για όλους τους συνταξιούχους του Δημοσίου.

6. Θεσπίζεται από 1-1-2013, ως ανώτατο όριο σύνταξης ή συντάξεων, που καταβάλλεται από το Δημόσιο σε άγαμες ή διαζευγμένες ενήλικες θυγατέρες, των οποίων το συνταξιοδοτικό δικαίωμα γεννήθηκε πριν από την ημερομηνία δημοσίευσης του Ν.3865/2010, το ποσό των 720 €, εφόσον δεν πρόκειται για ανήλικες ή ανάπηρες κατά 67% και άνω ή σπουδάζουν. Παράλληλα, αναφέρονται οι περιπτώσεις αναστολής ή περικοπής της από μεταβίβαση σύνταξης με βάση τα δηλωθέντα εισοδήματα του προηγούμενου οικονομικού έτους.

Οι περιπτώσεις αυτές αναφέρονται στις άγαμες ή διαζευγμένες θυγατέρες θανόντων συνταξιούχων, που προσλήφθηκαν στο Δημόσιο μέχρι 31-12-1982 και των οποίων το συνταξιοδοτικό δικαίωμα γεννήθηκε πριν από την 21-7-2010, ημερομηνία που ψηφίστηκε ο Ν.3865 και στις οποίες καταβαλλόταν η σύνταξη ολόκληρη ή με περιορισμούς, ανάλογα με τα άλλα δηλωθέντα εισοδήματα στη φορολογική δήλωση του προηγούμενου οικ. έτους⁶⁰.

1.6.11 Σχέδιο νόμου που αφορά ρυθμίσεις για την τροποποίηση και τη βελτίωση συνταξιοδοτικών, δημοσιονομικών, διοικητικών και λοιπών διατάξεων

Με το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου προβλέπονται μεταξύ άλλων και τα εξής:

Προκαταβολή το 50% του βασικού μισθού τους θα λαμβάνουν όσοι συνταξιοδοτούνται από το δημόσιο μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες καταβολής της πλήρους σύνταξης, ενώ θεσπίζεται αυστηρό χρονοδιάγραμμα σχετικά με τις διαδικασίες έκδοσης των συντάξεων. Το

---

⁶⁰ ΦΕΚ 222Α

ανώτατο χρονικό όριο για την απονομή της πλήρους σύνταξης δεν θα υπερβαίνει τους 8 μήνες. Για τους υπαλλήλους του δημοσίου που υπάγονται στο ενιαίο μισθολόγιο και συνταξιοδοτούνται από το δημόσιο, το ποσό της προκαταβολής θα υπολογίζεται επί του βασικού μισθού του μισθολογικού κλιμακίου στο οποίο υπάγονταν ο υπάλληλος κατά την 31-10-2011.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τις διατάξεις και τις ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στο κατατεθέν σχέδιο νόμου, μεταξύ άλλων:

- Καθιερώνεται για πρώτη φορά ο θεσμός της προκαταβολής της σύνταξης από το Δημόσιο, ώστε να απαλειφθεί το μισθοδοτικό κενό που παρατηρείται σήμερα, και το οποίο αφορά το χρονικό διάστημα από τη λύση της υπαλληλικής σχέσης μέχρι την έναρξη καταβολής της κανονιζόμενης σύνταξης.

Συγκεκριμένα, το ποσοστό της προκαταβολής ανέρχεται στο 50% του βασικού μισθού του μισθολογικού κλιμακίου ή του βαθμού που έφερε ο υπάλληλος κατά το χρόνο της αποχώρησής του από την Υπηρεσία, ενώ το ποσοστό αυτό αυξάνεται σε 60% σε περιπτώσεις υπαλλήλου που είναι γονέας τριών τέκνων και άνω ή γονέας τέκνου με αναπηρία ή προστάτης μέλους της οικογενείας με αναπηρία.

- Καθορίζεται, αυστηρό χρονοδιάγραμμα των υπηρεσιακών διαδικασιών που απαιτούνται για την έκδοση της σύνταξης του Δημοσίου, ώστε να απαλειφθούν φαινόμενα καθυστέρησης και κωλυσιεργίας που παρατηρήθηκαν σε ορισμένες περιπτώσεις στο παρελθόν, επιβαρύνοντας την καθημερινότητα των πολιτών, ενώ επιβάλλεται η απόλυτη τήρηση της διαδικασίας πρόωθησης των υποθέσεων.

- Περιορίζονται γραφειοκρατικά θέματα της Υπηρεσίας Συντάξεων, με στόχο τη σύντμηση του χρόνου που απαιτείται για την καταβολή της κανονιζόμενης σύνταξης, μέσω της κατάργησης των μόνιμων συλλογικών οργάνων, τα οποία μεσολαβούν μέχρι την οριστική λύση των συνταξιοδοτικών διαφορών από το Ελεγκτικό Συνέδριο, και μέσω της συγχώνευσης Διευθύνσεων και αναβάθμισης σχετιζόμενων υπηρεσιών.

- Θεσμοθετείται η ολική απογραφή των συνταξιούχων του Δημοσίου, η οποία, σε συνδυασμό με τη θέσπιση του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης των μεταβολών της προσωπικής κατάστασης του συνταξιούχου,

θα εκμηδενίσει τη δυνατότητα είσπραξης για μακρό χρονικό διάστημα από τρίτους ποσών που πιστώθηκαν στον τραπεζικό λογαριασμό θανόντων συνταξιούχων του Δημοσίου, λόγω της δόλιας μη γνωστοποίησης του θανάτου αυτού στις αρμόδιες υπηρεσίες⁶¹.

1.7 Ειδικές περιπτώσεις

1.7.1 Το συνταξιοδοτικό καθεστώς των Στρατιωτικών (Ενοπλες Δυνάμεις, Σώματα Ασφαλείας, Πυροσβεστικό Σώμα)

Με το νόμο 3865/2010 ρυθμίζεται και το συνταξιοδοτικό καθεστώς των στρατιωτικών, στους οποίους περιλαμβάνονται τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του πυροσβεστικού σώματος, Το καθεστώς αυτό πλέον εναρμονίζεται με το νέο συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων.

Γενικά οι ρυθμίσεις του νέου ασφαλιστικού νόμου 3865/2010 δεν έχουν εφαρμογή για τους στρατιωτικούς που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι την 31-12-2010, τόσο ως προς τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησής τους, όσο και ως προς τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους⁶².

Για όσους θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 01-01-2011, τα έτη υπηρεσίας που απαιτούνται αυξάνονται σταδιακά, ενώ καθιερώνεται νέος τρόπος υπολογισμού της σύνταξης για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1-1-2015 και μετά⁶³.

Πιο συγκεκριμένα: Για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέσα στο 2011, η υποχρέωση πραγματικής υπηρεσίας αυξάνεται κατά 1 ½ έτος. Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα μέσα στο 2012, κατά 3 έτη. Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα μέσα στο 2013, κατά 4 ½ έτη και για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα μέσα στο 2014, κατά 6 έτη⁶⁴.

Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1ης Ιανουαρίου 2015 και μετά καθώς και για όσους εντάσσονται από τώρα και στο εξής

⁶¹ ΑΠΕ-ΜΠΕ

⁶² Ν.3865/2010 άρθρο 20 § 1

⁶³ Ν.3865/2010 άρθρα 3 και 4

⁶⁴ Ν.3865/2010 άρθρο 20 § 2

στη στρατιωτική υπηρεσία, ισχύει ο νέος γενικός κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο το δικαίωμα σύνταξης και καταβολής της σύνταξης θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση του 60ου έτους της υπηρεσίας ή στα σαράντα έτη συνολικής υπηρεσίας, στην οποία συνυπολογίζονται αθροιστικά:

α. Τριανταπέντε χρόνια πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων και των ετών φοίτησης στις παραγωγικές σχολές, κατά τη διάρκεια της οποίας ο σπουδαστής έχει τη στρατιωτική ιδιότητα, αμείβεται και καταβάλλει εισφορές⁶⁵.

β. Μέχρι πέντε χρόνια, που λογίζονται ως συντάξιμα (πλασματικά), σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις⁶⁶.

γ. Ο τυχόν χρόνος διαδοχικής ασφάλισης⁶⁷.

Σε περίπτωση που κάποιος αποχωρήσει εκουσίως, ισχύει η υφισταμένη έως σήμερα ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία η απόληψη και καταβολή της σύνταξης αρχίζει στο 65ο έτος.

1.7.2 Το συνταξιοδοτικό καθεστώς των αιρετών και των βουλευτών

Με βάση το νόμο 4093/2012⁶⁸ οι συντάξεις των αιρετών και των βουλευτών διαμορφώνονται ως εξής:

Μειώσεις συντάξεων αιρετών.

Με τις διατάξεις του νόμου 4093/2012 προβλέπεται ότι: «Οι καταβαλλόμενες κατά την 1.1.2013 και εφεξής κανονιζόμενες συντάξεις των βουλευτών και των αιρετών οργάνων των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού που λαμβάνουν και δευτέρα κύρια σύνταξη από οποιοδήποτε φορέα κοινωνικής ασφάλισης ή το Δημόσιο, μειώνονται κατά 20%. Το ποσοστό της μείωσης ορίζεται σε 30% εάν τα ανωτέρω πρόσωπα λαμβάνουν και τρίτη σύνταξη συμπεριλαμβανομένης και της βουλευτικής ή της χορηγίας».

Ειδικότερα, σύμφωνα με το Δελτίο Τύπου του Υπουργείου Οικονομικών (11/02/2013), που αφορά τις Βουλευτικές συντάξεις, ισχύουν τα εξής:

⁶⁵ Ν.3865/2010 αρ 20 § 5

⁶⁶ Ν.3865/2010 άρθρο 20 § 4α

⁶⁷ Ν.3865/2010 άρθρο 20 § 4γ

⁶⁸ Παρ. Β υπογράφο Β.1

α. Οι Βουλευτικές συντάξεις έχουν μειωθεί από το έτος 2010 μέχρι σήμερα με βάση όσα ισχύουν και για όλες τις άλλες συντάξεις του Δημοσίου. Ειδικότερα, οι μειώσεις κατά 5%, 10%, 15% και 20% (ανάλογα με το ποσό της σύνταξης ή το άθροισμα των συντάξεων) έχουν ήδη εφαρμοσθεί και για τις Βουλευτικές συντάξεις, από 01.02.2013, όπως και για όλες τις συντάξεις του Δημοσίου.

β. Δεν έχουν εφαρμοσθεί και θα εφαρμοσθούν από 01.04.2013 (πληρωμή 31.03.2013), αναδρομικά από 01.01.2013, οι μειώσεις των Βουλευτικών συντάξεων που προβλέπονται από τις διατάξεις του Ν. 4093/2012, κατά 20% εφόσον λαμβάνουν και δεύτερη σύνταξη από οποιοδήποτε φορέα ή κατά 30% εφόσον λαμβάνουν και τρίτη σύνταξη.

γ1) Από 01.01.2013 ό,τι ισχύει για όλους τους συνταξιούχους του Δημοσίου και αφορά στην περικοπή της σύνταξης (κατά 70%) εφόσον ο συνταξιούχος εργάζεται ή την αναστολή καταβολής της, έχει εφαρμογή και για τους συνταξιούχους Βουλευτές.

γ2) Η σύνταξη Βουλευτή, ο οποίος μετά τη συνταξιοδότησή του επανεκλέγεται, αναστέλλεται.

γ3) Προβλέπεται η κατάργηση του δικαιώματος Βουλευτικής σύνταξης για όσους εκλεγούν από τούδε και στο εξής.

γ4) Τα ανωτέρω ισχύουν και για τα αιρετά όργανα των ΟΤΑ α' και β' βαθμού⁶⁹.

Αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης αιρετών.

Με τις διατάξεις της υποβ. Β. 1 ι' «Η εξ ιδίου δικαιώματος σύνταξη για όσα από τα πρόσωπα της προηγούμενης περίπτωσης θα θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από την 1.1.2013 και μετά, καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας τους, με εξαίρεση όσα από αυτά είναι ανίκανα για κάθε βιοποριστικό επάγγελμα κατά ποσοστό 67% και άνω.»

Δηλαδή για τους βουλευτές και τα αιρετά όργανα των ο.τ.α. α' και β' βαθμού που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα (συμπλήρωση 4 ή 8 ετών κατά περίπτωση) από 1.1.2013 και μετά, το όριο ηλικίας συνταξιοδότησής τους αυξάνεται από το 65ο έτος στο 67ο⁷⁰.

⁶⁹ Υπουργείο Οικονομικών, Δελτίο Τύπου 11/02/2013

⁷⁰ Παρ. Β υπογράμμος Β. 2

1.8 Πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης – Ποιοι αναγνωρίζονται με βάση τους Ν. 3863/2010 και 3865/2010

Περαιτέρω, σχετικά με τις αλλαγές που έχει επιφέρει ο νέος ασφαλιστικός νόμος, πρέπει να επισημανθούν οι πλασματικοί χρόνοι ασφάλισης που αναγνωρίζονται για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και την προσαύξηση της συνταξιοδότησης⁷¹.

Με τις διατάξεις του Ν. 3863/2010 εισάγεται πλέον η έννοια της αναγνώρισης πλασματικού χρόνου τόσο για την προσαύξηση της συνταξιοδότησης όσο και για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος. Ο ίδιος νόμος προσδιορίζει ποιοι αναγνωριζόμενοι χρόνοι οδηγούν σε θεμελίωση και ποιοι λειτουργούν προσαυξητικά. Συγκεκριμένα, ως αναγνωρίσιμοι χρόνοι ορίζονται από τον νόμο οι εξής:

- 1) Η στρατιωτική θητεία (αξιοποιείται και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της συνταξιοδότησης),
- 2) το χρονικό διάστημα γονικής άδειας ανατροφής παιδιών (αξιοποιείται και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της συνταξιοδότησης),
- 3) το χρονικό διάστημα επιδότησης λόγω ασθένειας και έως 300 μέρες (αξιοποιείται μόνο για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος),
- 4) ο χρόνος επιδότησης τακτικής ανεργίας και μέχρι 300 ημέρες (αξιοποιείται μόνο για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος),
- 5) ο χρόνος εκπαιδευτικής άδειας άνευ αποδοχών και μέχρι δύο (2) έτη (αξιοποιείται και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της σύνταξης),
- 6) ο χρόνος σπουδών για την απόκτηση ενός μόνο πτυχίου ανώτερης ή ανώτατης σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, καθώς και ο χρόνος σπουδών, μετά τη συμπλήρωση του 17ου έτους της ηλικίας, σε μέσες επαγγελματικές σχολές, ο οποίος είναι ίσος με τα κατά το χρόνο αποφοίτησης επίσημα ακέραια χρόνια σπουδών της οικείας σχολής (αξιοποιείται και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της σύνταξης),

---

⁷¹ Ν.3865/2010 άρθρο 19

- 7) ο χρόνος ανεργίας, μετά την υπαγωγή στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο (αξιοποιείται και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της σύνταξης),
- 8) ο προβλεπόμενος από την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. χρόνος απουσίας από την εργασία λόγω κήσης και λοχείας (αξιοποιείται μόνο για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος),
- 9) ο χρόνος απεργίας (αξιοποιείται και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της σύνταξης),
- 10) ο πλασματικός χρόνος του άρθρου 141 του Ν. 3655/2008 (ΦΕΚ 58 Α'), που αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές και ανεξάρτητα από το χρόνο γέννησης των παιδιών (αξιοποιείται και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της σύνταξης),
- 11) ο χρόνος μαθητείας όπως ορίζεται από τις ισχύουσες διατάξεις και μέχρι ένα (1) έτος (αξιοποιείται και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της σύνταξης), και
- 12) ο χρόνος αποδεδειγμένης άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας πριν από την εγγραφή στα μητρώα του Ο.Α.Ε.Ε. και μέχρι πέντε (5) έτη, εφόσον δεν είχαν πληρωθεί οι ασφαλιστικές εισφορές (αξιοποιείται και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της σύνταξης).

Οι αναγνωριζόμενοι χρόνοι συνεκτιμώνται για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, εφόσον ο ασφαλισμένος έχει πραγματοποιήσει τουλάχιστον 3.600 ημέρες ή δώδεκα (12) έτη ασφάλισης. Ο συνολικός χρόνος ο οποίος, με βάση τα ανωτέρω, συνυπολογίζεται ή αναγνωρίζεται για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος δεν μπορεί να υπερβεί τα επτά (7) έτη. Ειδικότερα, ο χρόνος αυτός καθορίζεται κατ' ανώτατο όριο:

- α) σε τέσσερα (4) έτη για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του έτους 2011,
- β) σε πέντε (5) έτη για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του έτους 2012,
- γ) σε έξι (6) έτη για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του έτους 2013 και

δ) σε επτά (7) έτη για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1.1.2014 και εφεξής.

Όσοι συμπληρώνουν τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης για συνταξιοδότηση λόγω γήρατος έως 31.12.2010, προστιθεμένων των χρόνων που προβλέπονται στο εδάφιο 40 του Ν. 2084/1992, εφόσον η σχετική αίτηση αναγνώρισης υποβληθεί έως 31.12.2013, ακολουθούν τις κατά περίπτωση προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, που ισχύουν κατά το έτος 2010.

Ειδικότερα, στο Δημόσιο, εκ των ανωτέρω πλασματικών χρόνων αναγνωρίσιμοι είναι οι εξής:

1.8.1 Πλασματικός χρόνος παιδιών

Για πρώτη φορά στη συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου θεσμοθετήθηκε η αναγνώριση συντάξιμου χρόνου για κάθε παιδί. Ο χρόνος αυτός ανέρχεται σε ένα (1) έτος για το πρώτο παιδί, σε δύο (2) επί πλέον έτη για το δεύτερο παιδί και σε δύο (2) έτη για το τρίτο παιδί. Από το τέταρτο παιδί και πάνω δεν αναγνωρίζεται πλασματικός χρόνος. Σε κάθε περίπτωση, η αναγνώριση του παραπάνω χρόνου δεν αφορά υπαλλήλους, που έχουν αποχωρήσει από την υπηρεσία πριν την 21-07-2010 (ημερομηνία έναρξης ισχύος των σχετικών διατάξεων), αφού στο εδάφιο 19 του Ν. 3865/2010, που αναφέρεται στην έκταση εφαρμογής των διατάξεων του νόμου αυτού, δεν υπάρχει τέτοια πρόβλεψη⁷².

Αν και ο συγκεκριμένος χρόνος αναφέρεται στις σχετικές διατάξεις ως «πλασματικός», λογίζεται ισοδύναμος με τις λοιπές θεμελιωτικές συντάξιμες υπηρεσίες, αφού τόσο η προσθήκη της σχετικής διάταξης στο εδάφιο 11 του Π.Δ. 169/2007 όσο και ο σκοπός για τον οποίο θεσμοθετήθηκε και τον οποίο εξυπηρετεί δεν επιτρέπουν διαφορετική ερμηνεία. Άρα, δεν θα πρέπει να συγχέεται με τις προσαυξήσεις του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, που έχουν εκφραστεί σε τριακοστά πέμπτα ή πεντηκοστά (άρθρο 15 του Π.Δ. 169/2007).

Οι προαναφερόμενες ρυθμίσεις δεν έχουν εφαρμογή για όσους έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα την 31-12-2010, αφού οι δι-

---

⁷² Ν.3865/2010 §12

ατάξεις του Ν. 3865/2010, σε συνδυασμό με αυτές της §7 του άρθρου Μόνου του Ν. 3847/2010, ρητά προβλέπουν ότι για τα πρόσωπα που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως την 31-12-2010 δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του νέου νόμου και εξακολουθεί γι' αυτά να ισχύει ό, τι ίσχυε πριν από το νέο ασφαλιστικό νόμο.

Συνεπώς, αφού δεν περιλαμβάνονταν στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των συγκεκριμένων προσώπων (θεμελίωση δικαιώματος κ.λπ.) αναγνώριση και προσμέτρηση πλασματικού χρόνου παιδιών, η διάταξη της §12 για την αναγνώριση/προσμέτρηση πλασματικού χρόνου παιδιών δεν αφορά τα πρόσωπα (γονείς) που έχουν ήδη θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31-12-2010. Ο χρόνος παιδιών δεν επηρεάζει καθόλου τη μισθολογική εξέλιξη του υπαλλήλου, αφού δεν συνιστά πραγματική δημόσια υπηρεσία.

Η προαναφερθείσα ερμηνεία, που δίνεται στο σύνολο των διατάξεων που αφορούν στην αναγνώριση του πλασματικού χρόνου, δεν φαίνεται κατά βάση να πείθει. Και αυτό, διότι, επιτρέποντας στους υπαλλήλους που δεν έχουν κατοχυρώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης έως 31-12-2010 να προβούν σε αναγνώριση χρόνου υπηρεσίας, δεν επέρχεται μόνο η θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος αλλά και η αντίστοιχη προσαύξηση της σύνταξής τους, δεδομένου του ότι ο υπολογισμός της συνταξιοδότησης στο Δημόσιο γίνεται σε τριακοστά πέμπτα. Έτσι, ένας υπάλληλος που θεμελίωσε με την κάλυψη 25ετίας έως 31-12-2010 συνταξιοδοτικό δικαίωμα θα μπορέσει να αποχωρήσει από την υπηρεσία του με σύνταξη υπολογιζόμενη σε 25/35.

Από την άλλη πλευρά, ένας υπάλληλος που δεν είχε θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης (γιατί είχε λιγότερα έτη της 25ετίας) έως 31-12-2010 θα μπορέσει να αναγνωρίσει συνολικά έως και 7 έτη έως το έτος 2014, με αποτέλεσμα η σύνταξή του να προσαυξάνεται δραστικά (δηλαδή 24 έτη υπηρεσίας + 4 από τη διανυόμενη υπηρεσία του έως το 2014 + 7 πλασματικά έτη = 35 έτη υπηρεσίας). Η διάκριση αυτή, συνεπώς, πέραν της θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, επηρεάζει και τον υπολογισμό της συνταξιοδότησης, προκαλώντας δυσμενείς διακρίσεις εις βάρος κατηγοριών ασφαλισμένων.

Η αναγνώριση πλασματικού χρόνου αφορά τέκνα που βρίσκονται εν ζωή. Ο αναγνωριζόμενος χρόνος λαμβάνεται υπόψη για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για την προσαύξηση της συνταξιοδότησης, με την προϋπόθεση να έχει συμπληρώσει ο/η υπάλληλος 15ετή πραγματική δημόσια υπηρεσία. Δημόσια υπηρεσία θεωρείται η υπηρεσία που έχει διανυθεί στο Δημόσιο, σε ΟΤΑ ή σε ΝΠΔΔ (στην Ελλάδα ή σε χώρα μέλος της Ε.Ε.) με οποιαδήποτε σχέση εργασίας δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου (π.χ. μόνιμου υπαλλήλου, υπαλλήλου με θητεία, υπαλλήλου με ΣΕΙΔΑΧ, υπαλλήλου με ΣΕΙΔΟΧ, ημερομισθίου κ.λπ.).

Το δικαίωμα αναγνώρισης του χρόνου αυτού μπορεί να ασκηθεί και από τους δύο γονείς, αφού από καμιά διάταξη του νόμου δεν εμποδίζεται η άσκηση του δικαιώματος σε έναν από τους δύο γονείς. Το αντίθετο θα συνιστούσε παραβίαση της συνταγματικής αρχής της ισότητας, αφού θα επεφύλασσε διαφορετική μεταχείριση έναντι του νόμου σε πρόσωπα που τελούν υπό τις ίδιες συνθήκες. Σε περίπτωση, όμως, που ο/η υπάλληλος (γονέας) έχει χρόνο ασφάλισης και σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης, ο πλασματικός χρόνος για παιδί ή για τέκνα αναγνωρίζεται ως συντάξιμος σε ένα μόνο φορέα κατ' επιλογή. Επομένως, όταν ο/η υπάλληλος (γονέας) είναι ήδη συνταξιούχος του άλλου φορέα, θα ζητείται βεβαίωση για το αν έχει αναγνωρίσει ή όχι πλασματικό χρόνο παιδιού/παιδιών στον φορέα από τον οποίο έχει συνταξιοδοτηθεί. Ο χρόνος παιδιών μπορεί μεν να συνιστά, εφόσον αναγνωριστεί, συντάξιμο χρόνο / χρόνο ασφάλισης, επειδή όμως δεν είναι χρόνος ασφάλισης που αντιστοιχεί σε χρόνο υπηρεσίας (μέρες εργασίας/ασφάλισης), δεν συναθροίζεται στην απαιτούμενη 5ετία τακτικού - μόνιμου υπαλλήλου (1500 μέρες εργασίας/ασφάλισης) που πρέπει να έχει συμπληρωθεί, στις περιπτώσεις όπου το Δημόσιο, ως απονέμων φορέας, εκτελεί τις διατάξεις περί διαδοχικής ασφάλισης.

Ο αναγνωριζόμενος πλασματικός χρόνος για τα τέκνα, όσον αφορά στη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, αντιμετωπίζεται συνταξιοδοτικά με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται για τους άνδρες υπαλλήλους το χρονικό διάστημα της στρατιωτικής θητείας (με διαφοροποίηση μόνο ως προς την κα-

ταβολή εισφοράς εξαγοράς του χρόνου αυτού). Ο/η υπάλληλος μπορεί να αναγνωρίσει και μέρος του συνολικού χρόνου που δικαιούται να αναγνωρίσει (σε μήνες).

Μετά την εκτέλεση της σχετικής αναγνωριστικής πράξης από την αρμόδια Διεύθυνση Συντάξεων, η πράξη αυτή δεν ανακαλείται ούτε μεταβάλλεται ως προς τον αναγνωριζόμενο με αυτή χρόνο. Μπορεί, όμως, ο/η υπάλληλος, που έχει αναγνωρίσει μέρος του συνολικού χρόνου που δικαιούται, να αιτηθεί εκ νέου την αναγνώριση του επιπλέον χρόνου που επιθυμεί.

Όσον αφορά στην διαδικασία αναγνώρισης, πρέπει να επισημανθεί ότι η αναγνώριση του πλασματικού χρόνου απαιτεί την καταβολή εκ μέρους του γονέα εισφοράς εξαγοράς με ασφάλιστρο 6,67% (όση είναι και η εισφορά του υπαλλήλου για την κύρια σύνταξη), που υπολογίζεται επί των συντάξιμων αποδοχών του, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί κατά το χρόνο υποβολής της σχετικής αίτησης. Συντάξιμες αποδοχές θεωρούνται εκείνες επί των οποίων διενεργείται κράτηση για κύρια σύνταξη. Το ποσό της εισφοράς εξαγοράς απορρέει από τη σχέση: Εισφορά εξαγοράς = (Συντάξιμες αποδοχές) X 6,67% X μήνες (που θα αναγνωριστούν).

Με τον νόμο 4002/2011 τροποποιήθηκε η διάταξη του άρθρου 6 §12 του Ν.3865/2010, που αφορά στην αναγνώριση του πλασματικού χρόνου παιδιών ως εξής: «15. α. Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης από 1.1.2011 και μετά, αναγνωρίζεται συντάξιμος χρόνος πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, ο οποίος ανέρχεται σε ένα (1) έτος για το πρώτο παιδί και σε δύο (2) έτη για κάθε επόμενο παιδί και έως το τρίτο. Το χρονικό διάστημα αυτό υπολογίζεται για τη θεμελίωση, καθώς και για την προσαύξηση της συνταξιοδότησης, με την προϋπόθεση ο υπάλληλος να έχει συμπληρώσει δεκαπενταετή πραγματική δημόσια υπηρεσία. β. Οι διατάξεις της προηγούμενης περίπτωσης έχουν εφαρμογή και για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με συνεκτίμηση και του αναγνωριζόμενου, σύμφωνα με τα παραπάνω, χρόνου έως την 31.12.2010. Στην περίπτωση αυτή ο χρόνος που αναγνωρίζεται, σύμφωνα με τα προηγούμενα, δεν μπορεί να υπερβαίνει, με συνυπολο-

γισμό και της λοιπής συντάξιμης υπηρεσίας, το χρόνο που απαιτείται για τη θεμελίωση δικαιώματος συνταξιοδότησης, κατά περίπτωση».

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι μετά την θέσπιση του Ν.4024/2011 που καθορίζει το νέο μισθολόγιο, η αναγνώριση πλασματικού χρόνου κατέστη ακριβότερη, καθώς μεταβλήθηκαν οι συντάξιμες αποδοχές των υπαλλήλων. Έτσι, φαίνεται να ευνοούνται κυρίως οι υπάλληλοι οι οποίοι είχαν υποβάλλει αίτηση για αναγνώριση πλασματικού χρόνου έως και τον Νοέμβριο του 2011.

Για τον αναγνωριζόμενο χρόνο εκδίδεται αναγνωριστική πράξη από την αρμόδια Διεύθυνση Συντάξεων μετά από αίτηση του γονέα συνοδευόμενη από τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Η πράξη αυτή υπόκειται στα ένδικα μέσα του άρθρου 66 του Π.Δ. 169/2007, ενώ η αίτηση του γονέα μπορεί να υποβληθεί οποτεδήποτε, ακόμα και κατά τη συνταξιοδότηση, αφού από καμία διάταξη του νόμου δεν προβλέπεται η υποβολή της σχετικής αίτησης εντός συγκεκριμένης προθεσμίας.

1.8.1.1 Η νέα διάταξη για τα πλασματικά χρόνια παιδιών στο δημόσιο.

Με τον Ν.4002/2011 που ψηφίστηκε στις 4/8/2011 και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 180/22-8-2011 τροποποιείται η διάταξη του άρθρου 6 §12 του Ν.3865/2010 που αφορά την αναγνώριση πλασματικού χρόνου παιδιών και αντικαθίσταται από την §4α του άρθρου 1 του Ν.4002/2011 ως εξής:

1. Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 01/01/2011 αναγνωρίζεται ως συντάξιμος χρόνος πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας ο χρόνος ο οποίος ανέρχεται σε ένα έτος για το πρώτο παιδί και σε 2 έτη για κάθε επόμενο παιδί και μέχρι το τρίτο⁷³.

Ο χρόνος αυτός λαμβάνεται υπόψη για τη θεμελίωση, καθώς και για την προσαύξηση της σύνταξης, με την προϋπόθεση ο υπάλληλος να έχει συμπληρώσει δεκαπενταετή πραγματική δημόσια υπηρεσία.

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης περίπτωσης έχουν εφαρμογή και για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με συνυπολο-

⁷³ Ν.3865/2010 (άρθρο 17) και σχετική εγκύκλιος Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (άρθρο 6)

γισμό και του αναγνωριζόμενου, σύμφωνα με τα ανωτέρω, χρόνου μέχρι την 31/12/2010.

Στην περίπτωση αυτή ο χρόνος που αναγνωρίζεται, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν μπορεί να υπερβαίνει, με συνυπολογισμό και της λοιπής συντάξιμης υπηρεσίας, το χρόνο που απαιτείται για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης κατά περίπτωση.

Με τη διάταξη αυτή δεν μπορεί να αναγνωρίσει κάποιος συντάξιμο χρόνο παιδιών (μάλιστα εκλείπει τελείως ο όρος πλασματικός χρόνος παιδιών) περισσότερο από αυτόν που απαιτείται για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος κατά περίπτωση μέχρι 31/12/2010.

Πρέπει να αναφέρουμε ότι ο νόμος προβλέπει ότι δικαιώματα που έχουν αναγνωρισθεί με βάση τις αντικαθιστώμενες διατάξεις, μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού, παραμένουν ισχυρά. Όμως για τις αιτήσεις που έχουν υποβληθεί για την αναγνώριση πλασματικού χρόνου παιδιών μέχρι την 22/08/2011, θα ισχύουν τα νέα δεδομένα του Ν.4002/2011 και δε χρειάζεται να υποβληθούν καινούργιες αιτήσεις⁷⁴.

1.8.2 Αναγνώριση χρόνου σπουδών

Για πρώτη φορά στη συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου θεσμοθετείται η αναγνώριση ως συντάξιμων των ετών σπουδών του/της υπαλλήλου για την απόκτηση του πρώτου πτυχίου. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται μόνο στους υπαλλήλους που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά την 01-01-2011 και αφορά τόσο τους «παλαιούς» όσο και τους «νέους» ασφαλισμένους.

Επομένως, οι σχετικές διατάξεις δεν αφορούν όσους έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως την 31-12-2010 και όσους έχουν αποχωρήσει ήδη από την υπηρεσία πριν από την παραπάνω ημεροχρονολογία (και στις δύο περιπτώσεις). Η προσθήκη των σχετικών με την αναγνώριση των ετών σπουδών διατάξεων στο εδάφιο 11 του Π.Δ. 169/2007 καθώς και ο χαρακτηρισμός του «χρόνου σπουδών» ως χρόνου πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας τον καθιστά ισοδύναμο με τις λοιπές θεμελιωτικές συντάξιμες υπηρεσίες και, κατά συνέπεια, συνυπολο-

---

⁷⁴ ΦΕΚ 180/22-8-2011

γίξεται τόσο στη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος όσο στον υπολογισμό – προσαύξηση της συνταξιοδότησης.

Η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος με την αναγνώριση ετών σπουδών σε καμιά περίπτωση δεν ανατρέχει πριν από την 01-01-2011. Ο αναγνωριζόμενος χρόνος σπουδών δεν επηρεάζει διόλου τη μισθολογική εξέλιξη του υπαλλήλου, αφού δεν συνιστά πραγματική δημόσια υπηρεσία. Χρόνος σπουδών που συμπίπτει με συντάξιμο χρόνο ή χρόνο ασφάλισης δεν μπορεί να αναγνωριστεί συντάξιμος με βάση τις διατάξεις του άρθρου αυτού.

Απαραίτητη προϋπόθεση, για να προβεί ο υπάλληλος σε αναγνώριση ως συντάξιμων των ετών σπουδών, είναι να έχει συμπληρώσει υπηρεσία 12 ετών, όχι υποχρεωτικά δημόσια. Άρα, στην υπηρεσία αυτή συνυπολογίζεται, προκειμένου για τους άνδρες, και το χρονικό διάστημα της στρατιωτικής θητείας (με ή χωρίς εξαγορά κατά περίπτωση), όχι όμως και ο πλασματικός χρόνος των παιδιών, για την αναγνώριση του οποίου απαραίτητη προϋπόθεση, σύμφωνα με το άρθρο 6 της σχετικής εγκυκλίου του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, είναι η συμπλήρωση 15ετούς πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας.

Ως χρόνος σπουδών ορίζεται ο κατά περίπτωση απαιτούμενος χρόνος φοίτησης για την απόκτηση ενός μόνο πτυχίου ανώτερης ή ανώτατης σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής. Ο συγκεκριμένος χρόνος (διάρκεια σπουδών) είναι αυτός που προβλέπεται από τον οργανισμό ή από τη νομοθεσία που καθορίζει τη λειτουργία της κάθε Σχολής κατά το χρόνο της αποφοίτησης και εκφράζεται μόνο σε ακέραια χρόνια.

Υπάλληλος, που διαθέτει περισσότερα του ενός πτυχία, μπορεί να αναγνωρίσει ως χρόνο σπουδών το χρόνο που απαιτούνταν για την απόκτηση του πτυχίου που χρησιμοποίησε για να προσληφθεί ή να μεταταγεί στη θέση που κατέχει, δηλαδή στις περιπτώσεις αυτές ο χρόνος δεν υπολογίζεται αθροιστικά.

Ως χρόνος σπουδών ορίζεται επίσης και το χρονικό διάστημα που διανύθηκε μετά τη συμπλήρωση του 17ου έτους της ηλικίας του υπαλλήλου σε μέση επαγγελματική σχολή και οδήγησε στην απόκτηση πτυχίου που χρησιμοποίησε για την πρόσληψη ή το διορισμό του υπαλλήλου. Προκειμένου για υπάλληλο με πτυχίο ΤΕΙ, ως χρόνος σπουδών λογίζε-

ται και το εξάμηνο της πρακτικής άσκησης που απαιτείται κατά το χρόνο της αποφοίτησής του για την απόκτηση του πτυχίου.

Χρόνος σπουδών που συμπίπτει με συντάξιμο χρόνο ή χρόνο ασφάλισης δεν μπορεί να αναγνωρισθεί ως συντάξιμος με τις διατάξεις του άρθρου αυτού.

1.8.3 Αναγνώριση λοιπών υπηρεσιών

α) Χρόνος εκπαιδευτικής άδειας

Για τα πρόσωπα που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά την 01-01-2011 από το χρόνο της εκπαιδευτικής άδειας, που τυχόν έχουν λάβει, μπορεί να αναγνωρισθεί συντάξιμος χρόνος δύο ετών, ανεξάρτητα από το συνολικό χρόνο που διήρκεσε η εκπαιδευτική τους άδεια⁷⁵.

Εξυπακούεται ότι για τα πρόσωπα που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31-12-2010 εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 11 §6 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύουν μετά την αναθεώρησή τους, μαζί με τις διατάξεις της §6 του άρθρου 4 του Ν. 3408/2005, οι οποίες δεν έχουν καταργηθεί ή τροποποιηθεί και σύμφωνα με τις οποίες θεωρείται συντάξιμος χρόνος πραγματικής υπηρεσίας το χρονικό διάστημα της εκπαιδευτικής άδειας έως μια πενταετία⁷⁶.

Από τους χρόνους που αναφέρονται στο εδάφιο 17 (έτη σπουδών, εκπαιδευτική άδεια, άδεια άνευ αποδοχών ανατροφής παιδιού ηλικίας έως 6 ετών), προστιθεμένου και του χρόνου της στρατιωτικής θητείας (προκειμένου για άνδρες υπαλλήλους), ο υπάλληλος μπορεί να αναγνωρίσει κατ' ανώτατο όριο:

- τέσσερα (4) έτη, εφόσον θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του 2011,
- πέντε (5) έτη, εφόσον θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του 2012,

⁷⁵ Διατάξεις του άρθρου 11 §6 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με τις διατάξεις της §6 του άρθρου 4 του Ν.3408/2005

⁷⁶ Διατάξεις του άρθρου 11 §6 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με τις διατάξεις της §6 του άρθρου 4 του Ν.3408/2005

- έξι (6) έτη, εφόσον θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του 2013, και
- επτά (7) έτη, εφόσον θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά την 01-01-2014.

Ο έως 5 έτη πλασματικός χρόνος παιδιών, που μπορεί να αναγνωριστεί ως συντάξιμος, είναι προφανές ότι δεν υπάγεται στους παραπάνω περιορισμούς, αφού δεν περιλαμβάνεται στους χρόνους που αναφέρονται στο εδάφιο 17.

β) Χρόνος άδειας άνευ αποδοχών ανατροφής παιδιού

Με τις διατάξεις της §3 επεκτείνεται η δυνατότητα αναγνώρισης ως συντάξιμου του χρόνου άδειας άνευ αποδοχών ανατροφής παιδιού ηλικίας έως 6 ετών, αφού πλέον θα υπάρχει δυνατότητα να αναγνωρίζεται ως συντάξιμος χρόνος αυτός που προβλέπεται από τις εκάστοτε ισχύουσες διοικητικές διατάξεις και όχι μόνο αυτός που μπορούσε να αναγνωριστεί ως συντάξιμος με βάση συγκεκριμένες συνταξιοδοτικές διατάξεις. Ο χρόνος της άδειας άνευ αποδοχών ανατροφής παιδιού δεν πρέπει να θεωρείται ο ίδιος με τον πλασματικό χρόνο παιδιών του άρθρου 6, ο οποίος σχετίζεται αποκλειστικά με την ύπαρξη και μόνο παιδιού/παιδιών⁷⁷.

Οι διατάξεις που αναφέρονται στην αναγνώριση ως συντάξιμου του χρόνου άδειας ανατροφής παιδιού και του χρόνου εκπαιδευτικής άδειας αφορούν τόσο τους «παλαιούς» όσο και τους «νέους» ασφαλισμένους.

Όσον αφορά στην διαδικασία αναγνώρισης, αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά την υποβολή σχετικής αίτησης εκ μέρους του υπαλλήλου, που υποβάλλεται στην αρμόδια Διεύθυνση Συνταξιοδότησης συνοδευόμενη από τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Η αίτηση μπορεί να υποβληθεί οποτεδήποτε, είτε δηλαδή ενόσω ο υπάλληλος είναι εν ενεργεία είτε κατά τη συνταξιοδότησή του, ακόμα και μετά από αυτή, στην τελευταία όμως αυτή περίπτωση εντός της προθεσμίας που ορίζει η συνταξιοδοτική νομοθεσία (βλ. εδάφιο 22 §21 του Π.Δ. 169/2007), αφού

⁷⁷ Π.Δ. 169/2007 άρθρο 22 §21

οι σχετικές διατάξεις δεν ορίζουν κάτι διαφορετικό. Η αναγνώριση ως συντάξιμων των ανωτέρω χρόνων απαιτεί την καταβολή εκ μέρους του υπαλλήλου εισφοράς εξαγοράς με ασφαλιστρο 6,67% επί των συντάξιμων αποδοχών, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί κατά το χρόνο υποβολής της σχετικής αίτησης. Συντάξιμες αποδοχές θεωρούνται εκείνες επί των οποίων διενεργείται κράτηση για κύρια σύνταξη. Το ποσό της εισφοράς εξαγοράς απορρέει, επίσης, από την σχέση: Εισφορά εξαγοράς = Συντάξιμες αποδοχές x 6,67% x έτη που θα αναγνωριστούν. Για τον αναγνωριζόμενο χρόνο εκδίδεται αναγνωριστική πράξη από την αρμόδια Διεύθυνση Συντάξεων, η οποία υπόκειται στα ένδικα μέσα του άρθρου 66 του Π.Δ. 169/2007.

1.9 Βασική-αναλογική σύνταξη

Μετά την ψήφιση των νόμων 3863/2010 και 3865/2010 (ειδικά για το Δημόσιο) εισήχθησαν στην κοινωνικοασφαλιστική ορολογία και δύο νέες κεντρικές έννοιες: η βασική και η αναλογική σύνταξη.

Η βασική σύνταξη εισάγεται από 1-1-2015 και καταβάλλεται ως σταθερό ποσό σε δωδεκάμηνη βάση, που δεν σχετίζεται με το ύψος των εισφορών που έχει καταβάλει το άτομο το οποίο έχει ασφαλιστεί και τα έτη κατά τα οποία έχει ασφαλιστεί. Για το έτος 2010 ορίζεται σε 360 ευρώ, αναπροσαρμοζόμενο κατ' έτος, ενώ το ποσό αυτό δικαιούνται όσοι θα θεμελιώσουν δικαίωμα συνταξιοδότησης από 1-1-2015 και εφεξής⁷⁸. Η βασική σύνταξη καταβάλλεται στους συνταξιούχους που θα λάβουν πλήρη σύνταξη, ενώ σε όσους λάβουν μειωμένη το ποσό της βασικής συνταξιοδότησης θα καταβάλλεται μειωμένο κατά 1/200 για κάθε μήνα που απομένει για τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης⁷⁹. Αντίστοιχα, για όσους δεν έχουν συμπληρώσει 35 έτη μόνιμης διαμονής στην Ελλάδα, το ποσό της βασικής συνταξιοδότησης μειώνεται κατά 1/35 για κάθε χρόνο, που υπολείπεται των 35 ετών διαμονής στην Ελλάδα μεταξύ του 15ου και του 65ου έτους της ηλικίας.

---

⁷⁸ Ν.3865/2010 άρθρο 3 § 1

⁷⁹ Ν.3865/2010 άρθρο 3 § 2γ

Η βασική σύνταξη καταβάλλεται, επίσης, και σε όσους δεν έχουν συμπληρώσει 15 χρόνια στο δημόσιο (ή αλλιώς, σε αυτούς που έχουν λιγότερες από 4500 μέρες ασφάλισης). Βασική προϋπόθεση είναι να έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους⁸⁰ και το ατομικό και οικογενειακό τους εισόδημα να μην ξεπερνά τα 5.040 ευρώ και τα 10.080 ευρώ αντίστοιχα⁸¹.

Απαραίτητη, επίσης, προϋπόθεση αποτελεί η διαμονή του δικαιούχου στην Ελλάδα για διάστημα 15 ετών μεταξύ του 15ου και του 65ου έτους της ηλικίας του⁸².

Η αναλογική σύνταξη είναι η σύνταξη που αναλογεί στο ύψος των ασφαλιστικών εισφορών που έχει καταβάλει το άτομο το οποίο έχει ασφαλιστεί για τα έτη ασφάλισης από 1-1-2011 και εφεξής, εφόσον θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης μετά την 1-1-2015⁸³.

Το ποσό αυτό της αναλογικής συνταξιοδότησης προκύπτει βάσει του συνολικού χρόνου ασφάλισης, που δεν μπορεί να είναι μικρότερο από ένα πλήρες έτος ή 300 μέρες ασφάλισης, και με τη συμπλήρωση των ορίων ηλικίας που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία σε κάθε περίπτωση. Όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, αν το χρονικό διάστημα ασφάλισης είναι μικρότερο των 15 ετών ή 4.500 ημερών ασφάλισης, ορίζεται το 65ο.

Οι μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό της αναλογικής συνταξιοδότησης γήρατος, αναπηρίας και θανάτου στους φορείς κύριας ασφάλισης που ασφαλίζουν μισθωτούς, προκύπτουν από το ημερήσιο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών που έλαβε το άτομο το οποίο έχει ασφαλιστεί καθ' όλη την διάρκεια του εργασιακού του βίου, πλην των αποδοχών του μήνα κατά τον οποίο υποβάλλεται η αίτηση συνταξιοδότησης, επί των οποίων καταβλήθηκαν ασφαλιστικές εισφορές, χωρίς τον υπολογισμό δώρων, εορτών και επιδόματος άδειας, διά του αριθμού των μηνών απασχόλησης που έχει πραγματοποιήσει το άτομο το οποίο έχει ασφαλιστεί εντός της χρονικής αυτής περιόδου⁸⁴.

⁸⁰ Ν.3865/2010 άρθρο 3 § 3α

⁸¹ Ν.3865/2010 άρθρο 3 § 3β

⁸² Ν.3865/2010 άρθρο 3 § 3γ

⁸³ Ν.3865/2010 άρθρο 3 § 2α

⁸⁴ Ν.3865/2010 άρθρο 4 § 2

1.9.1 Τρόπος υπολογισμού της συνταξιοδότησης

Για όσους έχουν θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης έως 31-12-2010, όποτε και εάν αποχωρήσουν, ο τρόπος υπολογισμού της συνταξιοδότησης παραμένει ο ίδιος, δηλαδή για τα χρόνια υπηρεσίας που έχει διανύσει ο υπάλληλος έως 31-12-2007 η σύνταξη προκύπτει από τον υπολογισμό του 80% του βασικού μισθού, ενώ για τα έτη υπηρεσίας μετά την 1-1-2008 και εφεξής επέρχεται μείωση του ποσοστού αναπλήρωσης κατά 1% κάθε έτος, έως το ποσοστό αναπλήρωσης από 80% να γίνει 70%, μεταβολή που ολοκληρώνεται το έτος 2017. Το έτος 2010 το ισχύον ποσοστό αναπλήρωσης ανέρχεται στο 77%.

Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης από 1-1-2011 έως 31-12-2014, η σύνταξη θα υπολογιστεί, όπως και για τους ανωτέρω υπαλλήλους, αλλά για τα χρόνια υπηρεσίας που διανύονται από 1-10-2013 και μετά, το τμήμα της μηνιαίας συνταξιοδότησης που αντιστοιχεί σε κάθε έτος ασφάλισης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 2% των μηνιαίων συντάξιμων αποδοχών⁸⁵.

Τέλος, για όσους θεμελιώσουν δικαίωμα συνταξιοδότησης από 1-1-2015, καθιερώνεται η βασική και η αναλογική σύνταξη. Οι συγκεκριμένοι υπάλληλοι θα λάβουν αναλογική σύνταξη κατανεμημένη σε δύο τμήματα:

(α) το αναλογικό τμήμα της συνταξιοδότησης, που αντιστοιχεί στα χρόνια υπηρεσίας ως 31-12-2010 και το οποίο υπολογίζεται με βάση το ποσοστό αναπλήρωσης και τις συντάξιμες αποδοχές, όπως ισχύουν κατά τον χρόνο συνταξιοδότησης·

(β) αναλογικό τμήμα συνταξιοδότησης για τα έτη υπηρεσίας από 1-1-2011 έως την ημερομηνία συνταξιοδότησης⁸⁶.

Οι μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές, για τον υπολογισμό της αναλογικής συνταξιοδότησης από 1-1-2011, εξάγονται από το πηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων ασφαλιστέων αποδοχών που έλαβε ο υπάλληλος από 1-1-2011 έως την ημερομηνία συνταξιοδότησής του διά του αριθμού των μηνών υπηρεσίας που έχει πραγματοποιήσει ο υπάλληλος εντός της χρονικής αυτής περιόδου. Το ποσοστό αναπλήρω-

⁸⁵ Ν.3865/2010 άρθρο 4 § 5 και εκτός εξαιρέσεων

⁸⁶ Ν.3865/2010 άρθρο 4 § 3

σης κυμαίνεται από 0,80% έως 1,5% ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας. Το τελικό ποσό της συνταξιοδότησης καθορίζεται για όλα τα έτη με βάση το συντελεστή, που αντιστοιχεί στο τελευταίο πλήρες έτος ασφάλισης⁸⁷.

Για όσους διορίζονται από 1-1-2011 και εφεξής, όταν θεμελιώσουν δικαίωμα συνταξιοδότησης και αποχωρήσουν από την υπηρεσία τους, για τον υπολογισμό της αναλογικής συνταξιοδότησης θα υπολογίζεται ο μέσος όρος των ασφαλιστέων αποδοχών που έλαβε ο υπάλληλος στο σύνολο του εργασιακού του βίου.

Οι συγκεκριμένες ασφαλιστέες αποδοχές θα είναι αυξημένες κατά ποσοστό που καθορίζεται με τυπικό νόμο και με βάση τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή και τη μεταβολή του συντελεστή ωρίμανσης, που θα καθορίζεται κάθε έτος με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, μετά από γνώμη της ΟΚΕ, της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας και της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής⁸⁸.

Με την διάταξη του άρθρου 1 του Ν.4024/2011 προέκυψε μια σημαντική αλλαγή όσον αφορά στον τρόπο υπολογισμού των συντάξεων των υπαλλήλων (τόσο μονίμων όσο και αορίστου χρόνου). Ειδικότερα, στην §2 εδ. α ,γ και στ του συγκεκριμένου νόμου προβλέπεται ότι : « α. Η σύνταξη των προσώπων που εντάσσονται στο μισθολόγιο του Δεύτερου Κεφαλαίου εξακολουθεί να υπολογίζεται με βάση τις συντάξιμες αποδοχές τους, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί κατά την προηγούμενη της έναρξης ισχύος των διατάξεων του παρόντος νόμου, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 38 του Ν.3986/2011. γ. Από την έναρξη ισχύος των διατάξεων του παρόντος νόμου , οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές για κύρια σύνταξη, επικουρική ασφάλιση, πρόνοια και υγειονομική περίθαλψη των προσώπων των προηγούμενων περιπτώσεων , υπολογίζονται επί των ανωτέρω συντάξιμων αποδοχών. στ. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής ισχύουν έως την 31 Δεκεμβρίου 2015».

Σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη οι υπάλληλοι που αμείβονται με βάση το νέο μισθολόγιο, εφόσον συνταξιοδοτηθούν έως 31-1-2015, η

⁸⁷ Ν.3865/2010 άρθρο 4 § 1

⁸⁸ Ν.3865/2010 άρθρο 4 § 2

σύνταξη τους θα υπολογίζεται βάση των συντάξιμων αποδοχών τους, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί στις 31-10-2011, παρά το γεγονός ότι κατά την διάρκεια του ασφαλιστικού τους βίου, οι ασφαλιστικές εισφορές θα υπολογίζονται και θα καταβάλλονται βάσει του νέου μισθολογίου.

1.10 Το συνταξιοδοτικό καθεστώς των αορίστου χρόνου υπαλλήλων του Δημοσίου

1.10.1 Διακρίσεις ασφαλισμένων

1.10.1.1 Παλαιοί (έως 31/12/1992) και νέοι (από 01/01/1993) ασφαλιζόμενοι

Μια από τις σημαντικότερες διακρίσεις των ασφαλισμένων στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ έχει θεσπιστεί με το Ν. 2084/92, ο οποίος διέκρινε τους ασφαλισμένους σε παλαιούς (όσους είχαν ασφαλιστεί για πρώτη φορά έως 31/1/1992) και νέους (όσους πρωτοασφαλίστηκαν από 1/1/1993 και εφεξής)⁸⁹.

1.10.1.2 Άμεσα και έμμεσα ασφαλιζόμενοι.

Οι δικαιούχοι λήψης σύνταξης διακρίνονται επίσης⁹⁰:

α) σε αυτούς που διεκδικούν το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα από άμεση ασφάλιση, δηλαδή από την εργασιακή τους σχέση·

β) σε αυτούς που διεκδικούν το δικαίωμά τους από έμμεση ασφάλιση, όπως 1) η σύζυγος ή ο σύζυγος, 2) τα άγαμα τέκνα έως τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους (από αυτά, τα ανίκανα προς εργασία τέκνα διεκδικούν το δικαίωμα στην έμμεση ασφάλιση και μετά το χρονικό αυτό όριο), 3) η μητέρα και ο ανάπηρος και άπορος πατέρας, 4) οι ορφανοί αδελφοί και εγγονοί, έως τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους, εφόσον είναι άγαμοι.

⁸⁹ Ν.825/78 άρθρο 6

⁹⁰ Ν.825/78 άρθρο 6

1.10.2 Είδη συντάξεων

Το Ι.Κ.Α. χορηγεί τις εξής συντάξεις:

- α) **γήρατος**, την οποία δικαιούται ο ασφαλισμένος με τη συμπλήρωση ορισμένου ορίου ηλικίας και εφόσον έχει πραγματοποιήσει ένα ελάχιστο αριθμό ημερών εργασίας στην ασφάλιση·
- β) **αναπηρίας**, την οποία δικαιούται ο ασφαλισμένος, εφόσον καταστεί ανάπηρος, όπως ορίζει ο νόμος κατά περίπτωση·
- γ) **θανάτου**, την οποία δικαιούνται τα μέλη της οικογένειας του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου σε περίπτωση θανάτου αυτού.

1.10.3 Γενικές προϋποθέσεις χορήγησης σύνταξης

Για τη χορήγηση των παραπάνω συντάξεων προς τους ασφαλισμένους χρειάζεται να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις, που γενικά είναι οι εξής⁹¹:

1) Επέλευση του γεγονότος για το οποίο είναι ασφαλισμένος ο μισθωτός (συμπλήρωση ορισμένου, κατά περίπτωση, ορίου ηλικίας προς συνταξιοδότηση, θάνατος, αναπηρία). Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 10 του Α.Ν. 1846/51, όπως ισχύει μετά την αναθεώρησή του από το άρθρο 8 του Ν. 1305/82, η ηλικία των ασφαλισμένων και των μελών της οικογένειάς τους αποδεικνύεται από τα στοιχεία της αστυνομικής ταυτότητας. Εάν δεν υπάρχει αστυνομική ταυτότητα, η ηλικία αποδεικνύεται με ληξιαρχική πράξη γέννησης και, σε περίπτωση που δεν υπάρχει κανένα από τα παραπάνω αποδεικτικά στοιχεία, η ηλικία βεβαιώνεται με απόφαση ειδικής επιτροπής, όπως προβλέπει το άρθρο 6 του Ν. 825/78.

2) Συμπλήρωση ορισμένου (κατά περίπτωση) χρόνου του μισθωτού στην ασφάλιση του Ιδρύματος. Ο χρόνος ασφάλισης κάθε επιμέρους κατηγορίας αναπτύσσεται στη συνέχεια.

---

⁹¹ Ν.2084/1992 (άρθρο 24), Ν.3029/2002 (άρθρο 3), Ν.3232/2004 (άρθρο 5) και Ν.3655/2008 (άρθρα 140 και 144)

1.10.4 Υπολογισμός σύνταξης

Ο υπολογισμός της σύνταξης των ασφαλισμένων έως 31/12/1992 γίνεται βάσει του τεκμαρτού ημερομισθίου της ασφαλιστικής κλάσης, στην οποία κατατάσσεται ο ασφαλισμένος με βάση τις αποδοχές που έλαβε κατά τα πέντε (5) ημερολογιακά έτη, που επιλέγει, εντός της δεκαετίας που προηγείται του έτους κατά το οποίο υποβλήθηκε η αίτηση συνταξιοδότησης⁹².

1.11 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης επιμέρους κατηγοριών ασφαλισμένων

1.11.1 Σύνταξη γήρατος για τους παλαιούς ασφαλισμένους (έως 31/12/10) με 4.500 Η.Ε.

Α) Προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη γήρατος με το ελάχιστο όριο 4.500 Η.Ε. πριν από το Ν. 3863/2010

Οι προϋποθέσεις για τη λήψη πλήρους συνταξιοδότησης γήρατος έως 31/12/2010 ήταν:

α) Όριο ηλικίας. Για τους άνδρες ήταν το 65^ο έτος της ηλικίας και για τις γυναίκες το 60^ο έτος συμπληρωμένο. Από 1-1-2011 αυξάνεται σταδιακά το όριο αυτό για τις γυναίκες ασφαλισμένες της κατηγορίας αυτής με τέτοιο τρόπο, ώστε το έτος 2015 να εξισώνεται πλήρως με αυτό των ανδρών και να ορίζεται στο 65^ο.

β) Μέρες ασφάλισης. Τόσο για άνδρες όσο και για γυναίκες απαιτούνται τέσσερις χιλιάδες πεντακόσιες (4.500) μέρες εργασίας στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α. έως την ημέρα υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης (οποτεδήποτε και αν πραγματοποιήθηκαν).

Για την κάλυψη του χρόνου αυτού των 4.500 ημερών ασφάλισης για τη θεμελίωση του δικαιώματος συνταξιοδότησης λόγω γήρατος συνυπολογίζονται:

---

⁹² άρθρο 2 §9 Ν.3029/2002

- ο χρόνος επιδότησης λόγω ασθένειας και ο υπόλοιπος χρόνος της άδειας μητρότητας για τον οποίο η ασφαλισμένη έλαβε από τον Ο.Α.Ε.Δ. επίδομα μητρότητας, έως 200 συνολικά μέρες·
- ο χρόνος επιδότησης λόγω τακτικής ανεργίας, επίσης έως 200 συνολικά μέρες·
- ο χρόνος κατά τον οποίο το άτομο που έχει ασφαλιστεί έλαβε σύνταξη αναπηρίας.

Στις δύο πρώτες περιπτώσεις, οι συνυπολογιζόμενες μέρες πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί μέσα στην τελευταία δεκαετία πριν από την υποβολή της αίτησης για συνταξιοδότηση.

Β) Προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη γήρατος από 1/1/2011 (μετά το Ν.3863/2010)

Η προϋπόθεση των 4.500 ημερών εργασίας στην ασφάλιση εξακολουθεί και μετά την 1-1-2011 να ισχύει για όλους τους ασφαλισμένους του Ι.Κ.Α. Αλλάζει, ωστόσο, το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης των γυναικών με τέτοιο τρόπο, ώστε σταδιακά να εξομοιωθεί με αυτό των ανδρών, δηλαδή το 65^ο (εδάφιο 10 §1 Ν. 3863/2010).

Η εγκύκλιος 57/6.8.2010 του Ι.Κ.Α. διευκρινίζει ότι οι ασφαλισμένες αυτής της κατηγορίας ακολουθούν το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, όπως διαμορφώνεται από το νόμο κατά το έτος που συμπληρώνουν το 60^ο έτος της ηλικίας τους και, οπωσδήποτε, τις 4.500 μέρες ασφάλισης.

Θεμελιωμένο δικαίωμα για λήψη συνταξιοδότησης με 4.500 μέρες ασφάλισης στο 60^ο έτος της ηλικίας έχουν και οι ασφαλισμένες που συμπληρώνουν τον παραπάνω χρόνο ασφάλισης εντός του 2010, με αναγνώριση χρόνου που προβλέπεται στο εδάφιο 40 του Ν. 2084/1992. Η υποβολή αίτησης για την αναγνώριση πλασματικού χρόνου πρέπει να πραγματοποιηθεί έως 31/12/2013.

Γ) Προϋποθέσεις για μειωμένη σύνταξη με 4.500 Η.Ε. μέχρι 31-12-2010

Σύμφωνα με το εδάφιο 28 §5 εδ. α' Α.Ν. 1846/51, όπως αντικαταστάθηκε από τα άρθρα 27 §1 περ. 3^{α'} Ν.1902/90 και 10 §13 Ν. 3863/2010, οι παλαιοί ασφαλιζόμενοι (έως 31/12/1992) στο Ι.Κ.Α. με

4.500 μέρες εργασίας στην ασφάλιση, που συμπλήρωσαν το 60^ο έτος (για τους άνδρες) και το 55^ο έτος (για τις γυναίκες), δικαιούνται να λάβουν μειωμένη σύνταξη. Επιπλέον προϋπόθεση για τη χορήγηση μειωμένης συνταξιοδότησης είναι, από τις 4.500 ημέρες που έχουν διανυθεί στην ασφάλιση του Ιδρύματος, 100 τουλάχιστον μέρες σε καθένα από τα πέντε τελευταία ημερολογιακά έτη που προηγούνται του έτους εκείνου, κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση συνταξιοδότησης. Τελευταίο έτος της πενταετίας είναι είτε εκείνο κατά το οποίο συμπληρώνεται το όριο ηλικίας είτε εκείνο κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση συνταξιοδότησης. Το ποσό της χορηγούμενης συνταξιοδότησης στην περίπτωση αυτή είναι μειωμένο κατά το 1/200 της πλήρους συνταξιοδότησης για κάθε μήνα που υπολείπεται από το 65^ο έτος της ηλικίας των ανδρών ή το 60^ο έτος της ηλικίας των γυναικών (εδάφιο 145 §2 Ν. 3655/2008, εγκ. Ι.Κ.Α. 51/2008). Η ρύθμιση αυτή ισχύει έως 31/12/2010.

Δ) Προϋποθέσεις για μειωμένη σύνταξη γήρατος από 1/1/2011 (μετά το Ν. 3863/2010)

Σύμφωνα με την παράγραφο 13 του άρθρου 10 του Ν. 3863/2010 και την ερμηνευτική εγκύκλιο του Ι.Κ.Α 57/6.8.2010, αυξάνονται για τις γυναίκες ασφαλισμένες σταδιακά τα όρια ηλικίας για λήψη μειωμένης συνταξιοδότησης με 4.500 Η.Ε. έως την πλήρη εξομοίωση αυτών με τα αντίστοιχα των ανδρών (δηλαδή το 60^ο έτος).

Οι ασφαλισμένες με τον παραπάνω χρόνο ασφάλισης έχουν δικαίωμα για μειωμένη σύνταξη στο όριο ηλικίας, όπως αυτό διαμορφώνεται κατά το έτος, στο οποίο συμπληρώνουν το 55^ο έτος της ηλικίας τους.

Για παράδειγμα, ασφαλισμένη που συμπληρώνει το 55^ο έτος της ηλικίας της το έτος 2012 θα συνταξιοδοτηθεί με μειωμένη σύνταξη στο 57^ο έτος της ηλικίας της (ακολουθεί το όριο ηλικίας που ισχύει το έτος 2012), εφόσον βέβαια έχει συμπληρώσει 4.500 ημέρες ασφάλισης - εκ των οποίων 100 κατ' έτος - την αμέσως προηγούμενη 5ετία από το έτος που υπέβαλε την αίτηση συνταξιοδότησης.

Το ηλικιακό όριο που ισχύει για το έτος 2010 για λήψη μειωμένης συνταξιοδότησης, δηλαδή το 55^ο, εξακολουθεί να ισχύει για τις γυναίκες ασφαλισμένες που θα συμπληρώσουν εντός του 2010 τις προαναφε-

ρόμενες χρονικές προϋποθέσεις με αναγνώριση πλασματικού χρόνου, που προβλέπεται στο εδάφιο 40 του Ν. 2084/1992, υπό την προϋπόθεση ότι η σχετική αίτηση για αναγνώριση θα υποβληθεί έως 31-12-2013.

1.11.2 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης γήρατος με 10.000 μέρες εργασίας

1.11.2.1 Προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη με 10.000 Η.Ε. μέχρι 31-12-2010

Για τους παλαιούς ασφαλισμένους (πριν την 1/1/1993) οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με 10.000 μέρες ασφάλισης διαμορφώνονται έως 31-12-2010 σύμφωνα με το εδάφιο 28 §1β Α.Ν. 1846/51, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 27 §1 Ν. 1902/90 και 143 Ν. 3655/2009, ως εξής:

α) *Όριο ηλικίας.* Για τους άνδρες το 62^ο έτος και για τις γυναίκες το 57^ο έτος της ηλικίας τους συμπληρωμένο.

β) *Μέρες ασφάλισης.* Για άνδρες και γυναίκες δέκα χιλιάδες (10.000) τουλάχιστον. Με τις προϋποθέσεις αυτές, ο/η ασφαλισμένος/-η δικαιούνται να λάβει πλήρη σύνταξη γήρατος έως 31/12/2010.

Για μειωμένη σύνταξη γήρατος σε αυτή την κατηγορία ασφαλισμένων, οι προϋποθέσεις καθορίζονται ως εξής:

α) τουλάχιστον 10.000 ημερομίσθια ασφάλισης·

β) με τη συμπλήρωση του 60ού έτους οι άνδρες και του 55^{ου} έτους της ηλικίας τους οι γυναίκες, δικαιούνται μειωμένη σύνταξη. Με τις προϋποθέσεις αυτές ο/η ασφαλισμένος/-η δικαιούται να λάβει μειωμένη σύνταξη γήρατος έως 31/12/2010 (βλ. εδάφιο 10 §12 Ν. 3863/2010).

1.11.2.2 Προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη γήρατος από 1/1/2011 (μετά το Ν.3863/2010)

Με την παράγραφο 12 του εδαφίου 10 του Ν. 3863/2010 ορίστηκαν τα ακόλουθα:

Για τους άνδρες ασφαλισμένους του Ι.Κ.Α. που έχουν 10.000 μέρες ασφάλισης στο Ίδρυμα το ηλικιακό όριο του 62^{ου} έτους για λήψη πλήρους συνταξιοδότησης γήρατος (που ίσχυσε έως 31/12/2010) αυξά-

νεται για το 2011 στο 63^ο έτος και για κάθε επόμενο έτος αυξάνεται κατά έξι μήνες έως τη συμπλήρωση του 65^{ου} έτους.

Για τις γυναίκες ασφαλισμένες του Ι.Κ.Α. που έχουν 10.000 ημέρες ασφάλισης στο Ίδρυμα, το ηλικιακό όριο του 57ου έτους για λήψη πλήρους σύνταξης γήρατος (που απαιτούνται μέχρι 31/12/2010) αυξάνεται για το έτος 2011 στο 58ο έτος, ενώ από το 2012 και για κάθε επόμενο έτος αναπροσαρμόζεται κατά έξι μήνες κατ' έτος μέχρι τη συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας τους. Παράλληλα, οι 10.000 ημέρες εργασίας που απαιτούνται μέχρι 31/12/2010 αυξάνονται από 1/1/2011 κατά 400 ημέρες κατ' έτος και μέχρι τη συμπλήρωση των 12.000 ημερών εργασίας το 2015 και εφεξής.

Για τη λήψη μειωμένης σύνταξης απαιτείται από το συνολικό κατά περίπτωση απαιτούμενο αριθμό ημερών ασφάλισης να έχουν πραγματοποιηθεί 100 ημέρες κατ' έτος την αμέσως προηγούμενη 5ετία από το έτος υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης.

1.11.3 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με 10500 Η.Ε. (35ετία)

1.11.3.1 Προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη μέχρι 31-12-2010

Σε αυτή την κατηγορία ασφαλισμένων έως 31-12-2010 απαιτούνταν, προκειμένου να χορηγηθεί πλήρης σύνταξη, η συνδρομή των παρακάτω προϋποθέσεων:

- α) όριο ηλικίας το 58^ο έτος ηλικίας συμπληρωμένο και
- β) δέκα χιλιάδες πεντακόσιες (10.500) μέρες εργασίας στην ασφάλιση, όλες από παροχή εξαρτημένης εργασίας.

Για τη συμπλήρωση του άνω ορίου των 10.500 ημερών συνυπολογίζεται το χρονικό διάστημα ασφάλισης που διανύθηκε σε άλλο ασφαλιστικό φορέα κύριας ασφάλισης με σχέση εξαρτημένης εργασίας. Δεν προσμετράται το χρονικό διάστημα αυτό στην ασφάλιση ταμείων επιχειρηματιών κ.λπ. (όπως ΟΑΕΕ κ.ά.). Επίσης, δεν συνυπολογίζεται ο χρόνος της προαιρετικής ασφάλισης ή της ασφάλισης ως αυτοτελούς απασχολούμενου, χρόνος ασφάλισης που αναγνωρίζεται στους ομογενείς, το χρονικό διάστημα ασφάλισης πέραν των 300 ημερών ετησίως

και οποιοσδήποτε άλλος χρόνος που με ειδικές διατάξεις λογίζεται ως συντάξιμος (ασθένεια, ανεργία).

Όμως προσμετρώνται για τη συμπλήρωση των 10.500 ημερών το χρονικό διάστημα πραγματικής υπηρεσίας στο Δημόσιο και αυτό της στρατιωτικής υπηρεσίας, που εξαγοράζεται κατά τις διατάξεις του Ν.3863/2010.

Μειωμένη σύνταξη με 10.500 μέρες δεν χορηγείται εκτός από την περίπτωση βαρέων και ανθυγιεινών.

1.11.3.2 Προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη με 10500 Η.Ε. μετά την 1-1-2011

Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του Ν. 3863/2010 μεταβάλλονται και οι δύο προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, λόγω 35ετίας των παλαιών ασφαλισμένων (πριν την 1/1/1993). Έτσι, αναδιαμορφώνεται ο χρόνος ασφάλισης, ο οποίος σταδιακά αυξάνει από 1/1/2011 με την προσθήκη 300 ημερών εργασίας κατ' έτος έως ότου φθάσει το όριο των 12.000 ημερών το 2015 και εφεξής.

Παράλληλα, αυξάνεται και το όριο ηλικίας από το 58^ο έτος, το οποίο διατηρείται τα έτη 2010 και 2011, στο 59^ο έτος για το 2012 και στο 60^ο έτος για τα έτη 2013 και εφεξής.

Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο/η ασφαλισμένος/-η δικαιούται σύνταξη με τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας και του χρόνου ασφάλισης που ισχύουν κατά το έτος συμπλήρωσης των 10.500 Η.Ε.

Παραδείγματος χάριν, ασφαλισμένος που το έτος 2011 έχει πραγματοποιήσει 10.500 Η.Ε. θα λάβει σύνταξη με τις προϋποθέσεις που ισχύουν κατά το ίδιο έτος – δηλαδή όταν συμπληρώσει το 58^ο έτος της ηλικίας και 10.800 μέρες ασφάλισης.

Θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα έχουν και οι ασφαλιζόμενοι που κατά το έτος 2010 συμπληρώνουν το χρόνο ασφάλισης (δηλαδή τις 10.500 Η.Ε.), με αναγνώριση χρόνου που προβλέπεται στην §2 του άρθρου 10 του Ν. 825/1978, εφόσον υποβάλουν σχετικό αίτημα για αναγνώριση έως 31.12.2013.

1.11.3.3 Προϋποθέσεις για μειωμένη σύνταξη (μόνο βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων)

Έως την 31/12/2010, οι ασφαλιζόμενοι, που έχουν πραγματοποιήσει 10.500 μέρες εργασίας στην ασφάλιση, εκ των οποίων επτά χιλιάδες πεντακόσιες (7.500) σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, και έχουν συμπληρώσει:

α) το 55^ο έτος της ηλικίας, δικαιούνται πλήρη σύνταξη ή

β) το 53 έτος της ηλικίας, δικαιούνται σύνταξη μειωμένη κατά το 1/200 της πλήρους συνταξιοδότησης για κάθε μήνα που υπολείπεται από το οριζόμενο στο εδάφιο αυτό όριο ηλικίας της πλήρους συνταξιοδότησης (άρθρο 10 §1 εδ. 4 Ν. 825/78, όπως είχε τροποποιηθεί μεταγενέστερα).

1.11.4 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με 37ετία (δηλ. με 11.100 Η.Ε) ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας

1.11.4.1 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με 37ετία (δηλ. με 11.100 Η.Ε. μέχρι 31-12-2010)

Με την διάταξη του άρθρου 2 §2 του Ν.3029/2002 προβλέφθηκε η δυνατότητα λήψης πλήρους συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 37ετίας ασχέτως ορίου ηλικίας.

Για τη συμπλήρωση των συγκεκριμένων ημερών εργασίας μπορούν να συνεκτιμηθούν:

α) ο χρόνος υποχρεωτικής ασφάλισης από παροχή εξαρτημένης εργασίας που έλαβε χώρα σε φορείς κύριας ασφάλισης και ο οποίος συνυπολογίζεται με τις διατάξεις του Ν.δ. 4202/61, όπως ισχύει σήμερα·

β) ο χρόνος πραγματικής υπηρεσίας σε Δημόσιο, ΟΤΑ και ΝΠΔΔ, ο οποίος συνυπολογίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.δ. 4202/61, όπως ισχύει ή αναγνωρίζεται με τις διατάξεις των άρθρων 4-6 του Ν.1405/83·

γ) ο χρόνος πραγματικής ασφάλισης από παροχή εξαρτημένης εργασίας που διανύθηκε σε χώρες στις οποίες έχουν εφαρμογή κοινοτικοί κανονισμοί και διμερείς συμβάσεις κοινωνικής ασφάλειας τις οποίες έ-

χει συνάψει η χώρα μας και περιλαμβάνουν διατάξεις περί συνυπολογισμού χρόνου ασφάλισης.

Αντίθετα, δεν συνυπολογίζονται για τη συμπλήρωση των 11.100 ημερών ασφάλισης:

α) οι πέραν των 300 ημερών κατ' έτος μέρες εργασίας που τυχόν έχουν πραγματοποιηθεί·

β) μέρες ασφάλισης με την ιδιότητα του αυτοτελώς απασχολούμενου, που είτε προέρχονται από ασφάλιση στο ΙΚΑ είτε από άλλο ταμείο κύριας ασφάλισης·

γ) μέρες ασφάλισης, που εξομοιώνονται με πραγματικό χρόνο (π.χ. χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας, προαιρετικής ασφάλισης)· και

δ) χρόνοι πλασματικοί (π.χ. χρόνος συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας, γονικής άδειας, εκπαιδευτικής άδειας, ασθένειας, ανεργίας).

1.11.4.2 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με 11.100 Η.Ε μετά την 1-1-2011

Η παραπάνω ρύθμιση για συνταξιοδότηση των παλαιών ασφαλισμένων (έως 31.12.1992) που συμπληρώνουν 11.100 μέρες ασφάλισης (37ετία), ανεξαρτήτως ηλικίας, ισχύει έως 31/12/2010.

Από 1/1/2001 δεν υπάρχει πλέον η δυνατότητα συνταξιοδότησης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας. Ωστόσο, υπάρχει (για τους παλαιούς ασφαλισμένους) η δυνατότητα συνταξιοδότησης με 10.500 μέρες ασφάλισης στο 58^ο έτος ηλικίας (35ετία) και για το 2011 (εδάφιο 10 Ν. 3863/2010).

1.11.5 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μητέρας με ανήλικα παιδιά

1.11.5.1 Προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη μέχρι 31-12-2010

Μητέρες με ανήλικα τέκνα, που έχουν ασφαλιστεί στο Ι.Κ.Α. έως 31.12.1992, δικαιούνται σύνταξη με τις παρακάτω προϋποθέσεις:

α) όριο ηλικίας το 55^ο έτος συμπληρωμένο·

β) μέρες εργασίας: τουλάχιστον πέντε χιλιάδες πεντακόσια (5.500) ημερομίσθια στην ασφάλιση του Ιδρύματος·

γ) να έχουν ένα ή περισσότερα ανήλικα τέκνα, δηλαδή που να μην έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους, ή τέκνα οποιασδήποτε ηλικίας ανήλικα για κάθε βιοποριστική εργασία·

δ) να μην είναι συνταξιούχοι του Ι.Κ.Α., του Δημοσίου ή άλλου οργανισμού κύριας ασφάλισης.

Η ρύθμιση αυτή ισχύει τόσο για τις έγγαμες όσο και για τις χήρες, διαζευγμένες ή ανύπανδρες μητέρες. Ισχύει ακόμα και για τις ασφαλισμένες με τέκνα οποιασδήποτε ηλικίας που είναι ανήλικα για κάθε βιοποριστική εργασία (εδάφιο 2 §1 Ν. 1759/88). Είναι αδιάφορο αν τα ανήλικα τέκνα είναι γνήσια, υιοθετημένα ή νόθα. Στην περίπτωση των θετών παιδιών, η υιοθεσία πρέπει να έχει γίνει ένα τουλάχιστον έτος πριν από τη χορήγηση της συνταξιοδότησης (εγκ. Ι.Κ.Α. 87/80). **Χήροι πατέρες ανήλικων παιδιών μπορούν να συνταξιοδοτούνται από την ισχύ του Ν. 3655/2008, με τις ευνοϊκές διατάξεις για μητέρες με ανήλικα (εγκ. ΙΚΑ 54/2008 και εδάφιο 10 §17 Ν. 3863/2010).**

1.11.5.2 Προϋποθέσεις για μειωμένη σύνταξη μέχρι 31-12-2010.

Ασφαλισμένη μητέρα με ανήλικα τέκνα ή τέκνα οποιασδήποτε ηλικίας που είναι ανήλικα για κάθε βιοποριστική εργασία, η οποία συμπληρώνει το 50^ο έτος της ηλικίας της και έχει τουλάχιστον 5.500 μέρες εργασίας, μπορεί να λάβει μειωμένη σύνταξη γήρατος. Η μείωση ανέρχεται στο 1/200 της πλήρους συνταξιοδότησης για κάθε μήνα που υπολείπεται από το 55^ο έτος της ηλικίας της, αλλά το ποσό της συνταξιοδότησης αυτής δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το κατώτατο όριο συνταξιοδότησης που ισχύει κάθε φορά (εδάφιο 144 §1 περ. 3δ Ν. 3655/2008).

1.11.5.3 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μετά την 1-1-2011

Με τις διατάξεις της περίπτωσης β' της παραγράφου 17 του άρθρου 10 του Ν. 3863/2010, αναθεωρούνται από 1.1.2011 τα όρια ηλικίας λήψης πλήρους και μειωμένης συνταξιοδότησης των μητέρων ανήλικων παιδιών που ασφαλίστηκαν στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ έως 31.12.92,

Οι μητέρες ακολουθούν το όριο ηλικίας, όπως διαμορφώνεται σύμφωνα με τον αντίστοιχο πίνακα (βλ. Παράρτημα) και ισχύει κατά τη συμπλήρωση του απαιτούμενου συντάξιμου χρόνου, εφόσον ισχύει και η ανηλικότητα του παιδιού.

Έτσι, ασφαλισμένη μητέρα, που συμπληρώνει τις 5.500 μέρες ασφάλισης και έχει ανήλικο παιδί το 2012, συνταξιοδοτείται με πλήρη σύνταξη στο 60^ο έτος και μειωμένη στο 55^ο έτος. Οι ίδιες προϋποθέσεις ισχύουν και για τους χήρους **πατέρες ανήλικων παιδιών** (εγκ. ΙΚΑ 54/2008 και εδάφιο 10 §17 Ν. 3863/2010).

Με το εδάφιο 10 §18 του Ν. 3863/2010 προβλέφθηκε:

«Στις ασφαλισμένες των Φορέων Κύριας Ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης, πλην Ο.Γ.Α., αναγνωρίζεται πλασματικός χρόνος για κάθε παιδί που αποκτούν, ανεξάρτητα από το χρόνο γέννησης, ο οποίος ανέρχεται σε 1 έτος ή 300 μέρες ασφάλισης για το πρώτο παιδί και σε 2 έτη ή 600 μέρες ασφάλισης για κάθε επόμενο παιδί και έως το τρίτο. Αν το ανωτέρω δικαίωμα δεν ασκηθεί από την ασφαλισμένη μητέρα, μπορεί να ασκηθεί από τον ασφαλισμένο πατέρα, για τη συμπλήρωση των αντίστοιχων προϋποθέσεων που ισχύουν για τους άνδρες ασφαλισμένους και με τους ίδιους πιο πάνω περιορισμούς».

Η αναγνώριση του παραπάνω πλασματικού χρόνου γίνεται με βάση τη συνολική εισφορά εργοδότη και ασφαλισμένου του κλάδου κύριας συνταξιοδότησης του οικείου φορέα.

1.11.6 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μητέρων με ανάπηρα παιδιά – Σύζυγοι αναπήρων με 7.500 Η.Ε.

Μητέρες με ανάπηρα τέκνα με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω καθώς και σύζυγοι αναπήρων με ποσοστό 80% και άνω, εφόσον έχουν διανύσει τουλάχιστον δεκαετή έγγαμο βίο, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 7.500 ημερών εργασίας ή 25 ετών ασφάλισης, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και ανεξαρτήτως χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση.

Για τη συμπλήρωση του ανωτέρω χρόνου των 7.500 ημερών δεν συνυπολογίζεται ο προβλεπόμενος από το εδάφιο 4 §7 του Ν. 3029/2002 χρόνος πριμοδότησης ασφαλισμένων με τέκνα.

Το δικαίωμα συνταξιοδότησης με τις ίδιες προϋποθέσεις μπορεί να ασκηθεί και από τον ασφαλισμένο πατέρα, αν η ασφαλισμένη μητέρα δεν το ασκήσει ή έχει αποβιώσει. Αν ο γάμος λυθεί, το δικαίωμα ασκείται από τον γονέα που έχει τη γονική μέριμνα των παιδιών (εδάφιο 140 Ν. 3655/2008).

1.11.7 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης στα βαριά και ανθυγιεινά επαγγέλματα

1.11.7.1 Προϋποθέσεις πλήρους συνταξιοδότησης με 4.500 Η.Ε. ΜΕΧΡΙ 31-12-2010.

Ασφαλιζόμενοι στο Ι.Κ.Α. που απασχολούνται σε εργασίες και επαγγέλματα χαρακτηριζόμενα από το εδάφιο 104 του Κανονισμού Ασφάλισης του Ι.Κ.Α. ως βαριά και ανθυγιεινά έχουν δικαίωμα για πλήρη σύνταξη γήρατος, με τις εξής προϋποθέσεις:

α) Όριο ηλικίας το 60^ο έτος για τους άνδρες και το 55^ο για τις γυναίκες συμπληρωμένο.

β) Μέρες εργασίας στην ασφάλιση του ΙΚΑ τουλάχιστον τέσσερις χιλιάδες πεντακόσιες (4.500). Από το χρονικό αυτό διάστημα τα τέσσερα πέμπτα, δηλαδή 3.600 μέρες εργασίας, πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί σε εργασίες που χαρακτηρίζονται ως βαριά και ανθυγιεινά επαγγέλματα, και από τις 3.600 μέρες οι χίλιες (1.000) να έχουν πραγματοποιηθεί εντός των τελευταίων δεκατριών (13) ετών πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας για τη συνταξιοδότηση (εδάφιο 2 §6 Ν. 3029/2002).

1.11.7.2 Προϋποθέσεις πλήρους συνταξιοδότησης με 4.500 Η.Ε. από 1-1-2011

Με το εδάφιο 10 §16 του Ν. 3863/2010 εναρμονίζεται σταδιακά, αρχής γενομένης από 1.1.2011, το όριο ηλικίας για πλήρη σύνταξη γήρατος με 4.500 Η.Ε. των γυναικών ασφαλισμένων που απασχολούνται

σε βαριές και ανθυγιεινές εργασίες με το αντίστοιχο των ανδρών, δηλ. από το 55^ο έτος στο 60^ο έτος,

Δεν μεταβάλλονται, επίσης, οι χρονικές προϋποθέσεις, οι οποίες εξακολουθούν να είναι 4.500 συνολικά μέρες ασφάλισης εκ των οποίων οι 3.600 (κατ' ελάχιστο) στα ΒΑΕ, και από αυτές 1.000 να έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία 13 χρόνια.

1.11.7.3 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης στα ΒΑΕ με 10.500 Η.Ε. μέχρι 31-12-2010

Με το εδάφιο 10 §1 εδάφιο τέταρτο του Ν. 825/78, όπως είχε τροποποιηθεί με τα άρθρα 32 Ν. 2874/2000, 2 §12 Ν. 3029/2002 και 143 §1 Ν. 3655/2008, οι ασφαλιζόμενοι (άνδρες και γυναίκες) που είχαν πραγματοποιήσει συνολικά 10.500 μέρες εργασίας στην ασφάλιση από παροχή εξαρτημένης εργασίας, εκ των οποίων 7.500 στα βαρέα και ανθυγιεινά, δικαιούνται:

- α) πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας τους·
- β) μειωμένη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 53^{ου} έτους της ηλικίας τους· η μείωση ανέρχεται σε 1/200 της πλήρους συνταξιοδότησης για κάθε μήνα που υπολείπεται έως τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας του δικαιούχου.

1.11.7.4 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης στα ΒΑΕ με 10.500 Η.Ε. από 1-1-2011

Με τις διατάξεις του εδαφίου 10 §2 του Ν. 3863/2010 αναδιαμορφώνεται σταδιακά, ξεκινώντας από 1.1.2011, το όριο ηλικίας λήψης πλήρους και μειωμένης συνταξιοδότησης 35ετίας των ασφαλισμένων που έχουν πραγματοποιήσει 7.500 μέρες εργασίας στα βαριά και ανθυγιεινά επαγγέλματα.

Ειδικότερα, το ηλικιακό όριο που προβλέπεται από τις διατάξεις του τέταρτου εδαφίου της §1 του άρθρου 10 του Ν. 825/1978, όπως ι-

σχύει μετά την αντικατάστασή του με τις διατάξεις της §1 του άρθρου 143 του Ν. 3655/2008, αναδιαμορφώνεται σταδιακά από το 55^ο έτος στο 60^ο, για λήψη πλήρους συνταξιοδότησης, ενώ για λήψη μειωμένης από το 53^ο στο 58^ο.

Από τις 10.500 Η.Ε. οι 7.500 (κατ' ελάχιστον) πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί στα ΒΑΕ.

Το άτομο το οποίο έχει ασφαλιστεί δικαιούται σύνταξη στο όριο ηλικίας, όπως αυτό διαμορφώνεται κατά το έτος συμπλήρωσης των 10.500 Η.Ε., εκ των οποίων 7.500 στον ΚΒΑΕ (εγκ. ΙΚΑ 57/100).

Θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα έχουν και οι ασφαλιζόμενοι που κατά το έτος 2010 συμπληρώνουν το χρόνο ασφάλισης (δηλαδή τα 10.500, εκ των οποίων 7.500 στον ΚΒΑΕ) με αναγνώριση χρόνων που προβλέπονται στην §2 του άρθρου 10 του Ν. 825/1978, εφόσον υποβάλουν σχετικό αίτημα για αναγνώριση έως 31.12.2013. Τα άτομα της κατηγορίας αυτής συνταξιοδοτούνται οποτεδήποτε με τα ηλικιακά όρια που ισχύουν κατά το 2010 (§18 του άρθρου 10).

1.11.8 Διαδοχική ασφάλιση

Η διαδοχική ασφάλιση, η υπαγωγή, δηλαδή, διαδοχικά σε περισσότερους από έναν ασφαλιστικούς φορείς κατά το διάστημα του εργασιακού βίου του ασφαλισμένου, είναι ένα σύνηθες φαινόμενο, λόγω της πληθώρας των ασφαλιστικών ταμείων.

Με το Ν. 3863/2010 προέκυψαν αλλαγές στο θεσμό της διαδοχικής ασφάλισης και ιδιαίτερα στα παρακάτω θέματα:

- 1) Φορέας απονομής της συνταξιοδότησης: Άτομο ασφαλισμένο διαδοχικά σε περισσότερους από έναν ασφαλιστικούς οργανισμούς κύριας ή επικουρικής ασφάλισης δικαιούται σύνταξη από τον τελευταίο Οργανισμό στον οποίο ήταν ασφαλισμένος κατά την τελευταία χρονική περίοδο της απασχόλησής του, σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας του Οργανισμού αυτού, εφόσον:
  - α) πραγματοποίησε στην ασφάλισή του:

α1) πέντε ολόκληρα χρόνια ή 1.500 μέρες εργασίας, οποτεδήποτε, από τις οποίες είκοσι μήνες ή 500 μέρες εργασίας κατά την τελευταία πενταετία πριν από τη διακοπή της απασχόλησης ή την υποβολή αίτησης για την κρίση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος συνταξιοδότησης λόγω γήρατος⁹³.

α2) σαράντα μήνες ή 1.000 μέρες εργασίας, από τις οποίες 12 μήνες ή 300 μέρες εργασίας κατά την τελευταία πενταετία πριν από τη διακοπή της απασχόλησης ή την υποβολή της αίτησης για την κρίση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος λόγω γήρατος ή θανάτου⁹⁴.

β) Αν το άτομο το οποίο έχει ασφαλιστεί πραγματοποιήσει στην ασφάλιση του τελευταίου οργανισμού τις Η.Ε. ή τα έτη ασφάλισης που ορίζονται πιο πάνω, αλλά δεν έχει πραγματοποιήσει τον απαιτούμενο από τη νομοθεσία του τελευταίου οργανισμού χρόνο ασφάλισης για τη συνταξιοδότησή του λόγω γήρατος ή αναπηρίας ή λόγω θανάτου, ή δεν πραγματοποίησε στην ασφάλιση του τελευταίου τις Η.Ε. ή τα έτη ασφάλισης που αναφέρθηκαν ανωτέρω, τότε δικαιούται σύνταξη από τον οργανισμό στην ασφάλιση του οποίου υπήχθη τελευταία, εφόσον:

β1) το ασφαλισμένο άτομο που αιτείται τη συνταξιοδότησή του λόγω γήρατος ή αναπηρίας έχει συμπληρώσει το όριο ηλικίας ή είναι ανάπηρος με το ποσοστό αναπηρίας που προβλέπεται από τη νομοθεσία του τελευταίου οργανισμού·

β2) πληρούνται όλοι οι όροι για τη συνταξιοδότηση που προβλέπει η νομοθεσία του οργανισμού με τον περισσότερο χρόνο ασφάλισης·

β3) αν το άτομο το οποίο έχει ασφαλιστεί δεν συγκεντρώνει τους όρους συνταξιοδότησης που προβλέπει η νομοθεσία του οργανισμού στην ασφάλιση του οποίου πραγματοποίησε τις περισσότερες μέρες εργασίας ή έτη ασφάλισης, τότε το δικαίωμα του ασφαλισμένου εξαρτάται από τους άλλους οργανισμούς στους οποίους ασφαλίστηκε κατά φθίνουσα σειρά αριθμού Ημερών Ασφάλισης, εκτός από τον τελευταίο·

---

⁹³ Ν.3863/2010 άρθρο 5 § 1α

⁹⁴ Ν.3863/2010 άρθρο 5 § 1β

β4) αν το άτομο το οποίο έχει ασφαλιστεί δεν συγκεντρώνει τους όρους συνταξιοδότησης, που προβλέπει η νομοθεσία όλων των οργανισμών στους οποίους ασφαλίστηκε πριν από τον τελευταίο, τότε ο τελευταίος οργανισμός γίνεται και πάλι αρμόδιος για την κρίση του δικαιώματος συνταξιοδότησης λόγω γήρατος, εφόσον το άτομο αυτό πραγματοποίησε στην ασφάλισή του σαράντα μήνες ή 1.000 Η.Ε., εκ των οποίων όμως δώδεκα μήνες ή 300 Η.Ε. αντίστοιχα κατά την τελευταία πενταετία πριν από τη διακοπή της απασχόλησης ή την υποβολή αίτησης για την κρίση του δικαιώματος συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας ή θανάτου⁹⁵.

---

⁹⁵ Ν.3863/2010 άρθρο 5 § 2

1.12 Μεταβίβαση συνταξιοδότησης

1.12.1 Δικαιούχα πρόσωπα

Τα δικαιούχα πρόσωπα από τη μεταβίβαση συνταξιοδότησης είναι:

Για τους θανόντες συνταξιούχους, ασφαλισμένους πριν από την 1/1/1993:

- ✓ Ο επιζών σύζυγος και τα ορφανά τέκνα του υπό όρους (διάρκεια έγγαμης συμβίωσης, ελάχιστος χρόνος υπηρεσίας του θανόντος, συνθήκες θανάτου και ανηλικότητα-σπουδές ή ανικανότητα για εργασία των τέκνων).
- ✓ Η πατρική οικογένεια υπό προϋποθέσεις (απορία, ηλικία, συντήρηση από τον θανόντα) ή και χωρίς αυτές σε περίπτωση που ο θάνατος επέλθει σε υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο.

Για τους θανόντες συνταξιούχους, ασφαλισμένους μετά την 1/1/1993:

- ✓ Ο επιζών σύζυγος, εφόσον συντρέχουν πλην άλλων εισοδηματικά κριτήρια και ανικανότητα για εργασία κατά ποσοστό 67% τουλάχιστον.
- ✓ Τα ορφανά τέκνα του υπό όρους (αγαμίας, ανηλικότητας, σπουδών, ανικανότητας για εργασία).

Η αρμόδια διεύθυνση στην οποία πρέπει απευθείας να απευθυνθούν οι δικαιούχοι είναι η Υπηρεσία Συντάξεων του Γ.Α.Κ.

Στην περίπτωση που πρέπει να χορηγηθεί σύνταξη σε χήρα στρατιωτικού, ο οποίος τελούσε σε πολεμική διαθεσιμότητα, τότε η δικαιούχος πρέπει να απευθυνθεί στη Διεύθυνση Οικονομικού του ΥΕΘΑ, προκειμένου για στρατιωτικούς και στη Διεύθυνση Οικονομικού του οικείου Αρχηγείου, προκειμένου για τα Σώματα Ασφαλείας.

Τέλος, στην περίπτωση θανόντος στην υπηρεσία, η αρμόδια διεύθυνση όπου πρέπει να απευθυνθούν οι δικαιούχοι είναι η Διεύθυνση Προσωπικού ή Οικονομικού της υπηρεσίας στην οποία υπηρετούσε ο υπάλληλος. Μετά τον προέλεγχό τους, διαβιβάζονται στην αρμόδια Δ/ση της Υπηρεσίας Συντάξεων του Γ.Α.Κ.

1.12.2 Ποσοστό συνταξιοδότησης

Τα δικαιούχα πρόσωπα δικαιούνται ένα ποσοστό της συνταξιοδότησης που καταβάλλονταν ή θα καταβάλλονταν στον θανόντα.

Για θανόντες συνταξιούχους, ασφαλισμένους πριν από την 1/1/1993:

- ✓ Ο επιζών σύζυγος χωρίς τέκνα ή, εφόσον συμμετέχουν στη σύνταξη έως και δύο τέκνα, δικαιούται τα 7/10 της συνταξιοδότησης που απονέμεται ή έχει απονεμηθεί στον θανόντα σύζυγο. Το ανωτέρω ποσοστό προσαυξάνεται κατά 1/10 για κάθε παιδί πέραν του 2ου που συμμετέχει στη σύνταξη, μέχρι να συμπληρωθεί ολόκληρη η σύνταξη του θανόντος συζύγου
- ✓ Όταν δεν υπάρχει επιζών σύζυγος και υπάρχουν ένα ή και δύο τέκνα, η σύνταξη που δικαιούνται ανέρχεται στα 7/10 της συνταξιοδότησης που απονέμεται ή έχει απονεμηθεί στον θανόντα σύζυγο. Το ανωτέρω ποσοστό προσαυξάνεται κατά 1/10 για κάθε παιδί που συμμετέχει στη σύνταξη πέραν του 2ου, μέχρι να συμπληρωθεί ολόκληρη η σύνταξη.
- ✓ Η πατρική οικογένεια δικαιούται τα 3/10 της συνταξιοδότησης του θανόντος ή τα 5/10, εφόσον δεν υπάρχει προστάτης της οικογένειας.

Για θανόντες συνταξιούχους, ασφαλισμένους μετά την 1/1/1993:

- ✓ Ο επιζών σύζυγος δικαιούται το 50% της συνταξιοδότησης του θανόντος.
- ✓ Κάθε παιδί δικαιούται το 25% της συνταξιοδότησης του θανόντος, εκτός αν πρόκειται για παιδί ορφανό και από τους δύο γονείς, οπότε δικαιούται το 50%.

1.12.3 Ειδικό ποσοστό συνταξιοδότησης

Ειδικά για τον υπολογισμό της συνταξιοδότησης της χήρας συζύγου και των παιδιών των προσώπων που τους προκλήθηκε ανικανότητα ή φονεύθηκαν κατά την εκτέλεση υπηρεσίας, που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο, το ποσοστό της συνταξιοδότησης της χήρας συζύγου ορίζεται στα 7/10 της συνταξιοδότησης που απονέμεται ή έχει απονεμηθεί στο

σύζυγο που πέθανε, εφόσον δεν συμμετέχουν τέκνα. Για κάθε παιδί το ανωτέρω ποσοστό προσαυξάνεται κατά 1/10 μέχρι να συμπληρωθεί ολόκληρη η σύνταξη του συζύγου που πέθανε.

1.12.4 Ειδικές Διατάξεις

Η σύνταξη που χορηγείται στον επιζώντα σύζυγο με βάση τις οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, κατά περίπτωση, περιορίζεται ως ακολούθως:

- ✓ Αν η διαφορά ηλικίας μεταξύ του αποβιώσαντος και της συζύγου του, αφαιρουμένου του διαστήματος του γάμου τους, είναι μεγαλύτερη από δέκα έτη, η σύνταξη του επιζώντος συζύγου, υφίσταται, για κάθε πλήρες έτος διαφοράς, μείωση που καθορίζεται σε:
  - 1% για τα έτη που συμπεριλαμβάνονται μεταξύ του
  - 10ου και του 20ού έτους.
  - 2% για τα έτη από το 21ο έως το 25ο έτος.
  - 3% για τα έτη από το 26ο έως το 30ό έτος.
  - 4% για τα έτη από το 31ο έως το 35ο έτος.
  - 5% για τα έτη από το 36ο και άνω.
- ✓ Εάν στη σύνταξη του επιζώντος συζύγου συμμετέχουν ανάπηρα ή ανήλικα τέκνα ή τέκνα που σπουδάζουν, το ποσό της συνταξιοδότησης που περικόπτεται επιμερίζεται στα τέκνα σε ίσα μέρη.

Οι διατάξεις της περίπτωσης αυτής δεν έχουν εφαρμογή για τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα, των οποίων το δικαίωμα γεννήθηκε πριν από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του νόμου αυτού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΥ – ΥΨΟΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ-ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ – ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

2.1 Δικαιώματα Συνταξιούχων

Σε σχέση με τα δικαιώματα του απασχολούμενου παντός προσώπου, τα δεδομένα είναι απαραβίαστα και κατοχυρωμένα από το Σύνταγμα και συγκεκριμένα από το άρθρο 1 § 1. Το δικαίωμα αυτό το απολαμβάνει ο συνταξιούχος οποιουδήποτε φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης ή του Δημοσίου (Άρθρο 1 Παράγραφος 1 του Συντάγματος).

Δεδομένων των παραπάνω στοιχείων, οποιοδήποτε μέτρο της νομοθεσίας, το οποίο εστιάζει στον περιορισμό της εργασίας, χωρίς να δίνει συγκεκριμένους λόγους, με βάση τις αρχές του δημοσίου ή του κοινωνικού συμφέροντος, ορίζεται ως αντισυνταγματικό, ενώ παραβιάζει και τα δικαιώματα των συνταξιούχων. Δεν ισχύει όμως το ίδιο όσον αφορά τον περιορισμό ή την αναστολή της συντάξεως για τον συνταξιούχο που εργάζεται.

Οι εργαζόμενοι που είναι σε κατάσταση συνταξιοδότησης λόγω γήρατος ή αναπηρίας από το σύνολο των φορέων, εκτός του ΙΚΑ, θεμελιώνουν το δικαίωμά τους στην σύνταξη υπό τον όρο ότι ο ενδιαφερόμενος προχώρησε σε διακοπή εργασίας του, η οποία αποτελούσε τη νομική βάση της ασφάλειάς του στο φορέα που του απονέμει τη σύνταξη.

Η παραπάνω διάταξη δεν αντιμετωπίζει το όλο ζήτημα στο σύνολο του. Με τις εξαιρέσεις του καθιερώνει κατά τρόπο μη νομοτεχνικά άρτιο τη διάκριση σε παλαιούς και νέους συνταξιούχους, ενώ με την παράλληλη εφαρμογή των παλαιών διατάξεων του κάθε φορέα καθιστά την εφαρμογή της προβληματική.

Συμπληρωματικά, όσον αφορά τα δικαιώματα των συνταξιούχων, το άρθρο 63 του Ν. 2676/99 αναφέρεται στους συνταξιούχους όλων των φορέων κυρίας ασφαλίσεως αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασί-

ας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Δεν διέπονται από τις διατάξεις του οι συνταξιούχοι⁹⁶:

1. Των Επικουρικών Ταμείων.
2. Του ΝΑΤ, που υπάγεται στο Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας και
3. Του Δημοσίου, που δεν λογίζεται ως φορέας ασφαλίσεως. Η εξαίρεση αυτή είναι απόλυτη και καθολική. Οι συνταξιούχοι των Φορέων αυτών ουδεμία υποχρέωση έχουν προς εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 63.

α) Ο επιζών σύζυγος, συνταξιούχος λόγω θανάτου του ετέρου συζύγου.

β) Οι αυτοτελείς απασχολούμενοι, οι οποίοι υποχρεούνται να καταβάλλουν τις προβλεπόμενες από τις οικείες διατάξεις εισφορές, προσαυξημένες κατά 50%. Η προσαύξηση αυτή περιέρχεται στο ΛΑΦΚΑ.

γ) Οι συνταξιούχοι του ΟΓΑ, στους οποίους δεν περιλαμβάνονται όσοι συνταξιοδοτούνται από τον Κλάδο Κυρίας Ασφαλίσεως Αγροτών.

δ) Οι πολύτεκνοι, των οποίων το ένα τουλάχιστον τέκνο είναι ανήλικο ή σπουδάζει σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές και μέχρι τη συμπλήρωση του 24ου έτους ή είναι ανίκανο για κάθε βιοποριστική εργασία.

ε) Οι λαμβάνοντες πολεμική σύνταξη ή συνταξιοδοτούμενοι με βάση τις διατάξεις των Ν. 1897/90 και/ή 1977/91, δηλαδή ως θύματα τρομοκρατικών οργανώσεων ή τρομοκρατών.

στ) Τα πρόσωπα για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις των Καν. (Ε-ΟΚ) 1408/71 και 572/72 καθώς και των διμερών συμβάσεων Κοινωνικής Ασφαλείας (§6). Πρόκειται για τους συνταξιοδοτούμενους από το Ελληνικό Κράτος ή και από ξένα Κράτη βάσει των ανωτέρω κανονιστικών διατάξεων ή διμερών διεθνών συμβάσεων.

---

⁹⁶ Άρθρο 63, του Ν. 2676/99

«Η πρώτη ερμηνευτική άποψη που μπορεί να εκφρασθεί με βάση τη γραμματική διατύπωση της διατάξεως, κατά την οποία οι διατάξεις του άρθρου 63 δεν έχουν εφαρμογή για τους συνταξιούχους των περιπτώσεων α'-στ' ανωτέρω, είναι ότι οι συνταξιούχοι αυτοί, τυχόν εργαζόμενοι, εξαιρούνται παντελώς των διατάξεων του υπόψη άρθρου. Ωστόσο, προσεκτικότερη εμβάθυνση στο κείμενο, σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις όλου του άρθρου αυτού, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η έννοιά της είναι ότι για τις οριζόμενες ανωτέρω κατηγορίες συνταξιούχων (περίπτωση α'-στ') όταν εργάζονται, η σύνταξη ή οι συντάξεις τους δεν υπόκεινται σε αναστολή ή περιορισμό κατά τους ορισμούς της§III. Διασφαλίζει, ούτως ειπείν, η εξαίρεση το μείζον».

2.2 Αξιοποίηση της ασφάλισης

Η εργασία του συνταξιούχου, αναλόγως του είδους της, είναι ασφαλιστέα στον οικείο Φορέα. Στο ΙΚΑ προβλέπεται ρητώς από το άρθρο 2 § 1 στοιχ. δ' του ΑΝ 1846/51, όπου ορίζεται ότι στην ασφάλιση υπάγονται υποχρεωτικώς και αυτοδικαίως οι συνταξιούχοι του Δημοσίου και των πάσης φύσεως Οργανισμών Κοινωνικής Ασφαλίσεως οι παρέχοντες εξηρητημένη εργασία. Από την ασφάλιση αυτή φυσικό είναι ο συνταξιούχος να προσδοκά ορισμένες παροχές όπως η νομοθεσία, γενική ή κατά Φορέα, προβλέπει.

Επιβεβαίωση της προς ασφάλιση υποχρέωσης, με μορφή όμως ελλειπτική, περιλαμβάνει και το άρθρο 63 του Ν. 2676/99. Ειδικότερα οι σχετικές διατάξεις ορίζουν τα εξής:

Για τον απασχολούμενο συνταξιούχο καταβάλλονται οι προβλεπόμενες από τις οικείες διατάξεις για τους λοιπούς ασφαλισμένους εισφορές εργοδότη και ασφαλισμένου, οι οποίες βαρύνουν τον ασφαλισμένο και τον εργοδότη αντίστοιχα.

Στη συνέχεια, ως προς την αξιοποίηση της ασφάλισης αυτής, η ίδια διάταξη, στην § 4, αναφέρει:

Σε περίπτωση απασχόλησης συνταξιούχου λόγω γήρατος ή θανάτου, χωρίς αναστολή της σύνταξης, ο αντίστοιχος χρόνος ασφάλισης δεν λαμβάνεται υπόψη για την προσαύξηση της σύνταξης ή για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος από άλλο φορέα.

Ο συνταξιούχος δικαιούται να ζητήσει και ο ίδιος την αναστολή της σύνταξης. Με την αναστολή της σύνταξης ο χρόνος απασχόλησης λαμβάνεται υπόψη τόσο για θεμελίωση νέου συνταξιοδοτικού δικαιώματος, σύμφωνα με τις διατάξεις των §9 και 10 του άρθρου 47 του Ν. 2084/92 (ΔΕΝ 1992 σελ. 1041), όσο και για προσαύξηση της σύνταξης της οποίας η καταβολή έχει ανασταλεί. Ο υπολογισμός για την προσαύξηση της ήδη καταβαλλόμενης σύνταξης γίνεται με ποσοστό 1,714% επί του ποσού στο οποίο έχουν καταβληθεί εισφορές, το οποίο δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο του 25πλάσιου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, για κάθε έτος συντάξιμης υπηρεσίας ή 300 ημέρες εργασίας, που θα πραγματοποιηθούν μετά την αναστολή της σύνταξης.

Από τις πιο πάνω νέες ρυθμίσεις, επέρχονται από 5.1.2001 και μετά ουσιώδεις αλλαγές στο κοινωνικοασφαλιστικό status των εργαζομένων συνταξιούχων, παλαιών και νέων. Δεν επηρεάζονται, όμως, από τις συγκεκριμένες αυτές αλλαγές οι συνταξιούχοι που εξαιρούνται από την εφαρμογή του άρθρου 63, είτε γιατί οι φορείς που τους συνταξιοδοτούν βρίσκονται εκτός εφαρμογής του άρθρου αυτού, είτε γιατί ρητώς εξαιρούνται της εφαρμογής του ίδιου άρθρου (βλ. § 1).

2.3 Ύψος της συνταξιοδότησης

Όσον αφορά τον τρόπο υπολογισμού και το ύψος της σύνταξης των δημοσίων υπαλλήλων, έχει ήδη γίνει λόγος στο προηγούμενο κεφάλαιο (ενότητα 1.9.4). Εδώ μπορούμε να προσθέσουμε τα ακόλουθα αναλυτικότερα στοιχεία:

Το ποσό σύνταξης που αντιστοιχεί στα χρόνια ασφάλισης που συμπληρώνονται μετά την 1η Ιανουαρίου 2008 υπολογίζεται με τον μέσο όρο των συντάξιμων αποδοχών των τελευταίων 5 ετών ως ακολούθως:

Ποσό σύνταξης για τα έτη που συμπληρώθηκαν μέχρι 31/12/2007 = έτη ασφάλισης X Σ.Α. X 80%/35. (Σ.Α.: συντάξιμες αποδοχές)

Ποσό σύνταξης για τα έτη που συμπληρώθηκαν μετά την 1/1/2008 = έτη ασφάλισης X μέσος όρος Σ.Α. τελευταίας 5ετίας X Συντελεστή%/35.

2.3.1 Κλειδιά το κλιμάκιο, η ειδίκευση και η υπηρεσία

Ως βάση υπολογισμού λαμβάνονται οι συντάξιμες αποδοχές όπως αυτές διαμορφώνονται από τη μισθολογική εξέλιξη των δημοσίων υπαλλήλων. Οι συντάξιμες αποδοχές διαφέρουν ανάλογα με τις κατηγορίες των υπαλλήλων αλλά και τους οργανισμούς στους οποίους ανήκουν. Έτσι, κρίσιμοι παράγοντες είναι το μισθολογικό κλιμάκιο, η ειδικότητα, η υπηρεσία. Το σημαντικότερο όμως στοιχείο όσον αφορά τη διαμόρφωση των συντάξιμων αποδοχών ως βάση υπολογισμού της σύνταξης αποτελεί το γεγονός ότι δεν συμπεριλαμβάνεται το σύνολο των αποδοχών που λαμβάνει ο υπάλληλος. Ειδικότερα, το πλήθος των επιδομάτων που λαμβάνουν οι εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα δεν προσμετράται στον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών και κατά συνέπεια δεν συμμετέχει στη διαδικασία διαμόρφωσης του τελικού ποσού της σύνταξης. Έτσι, στις συντάξιμες αποδοχές περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:

- Ο Βασικός Μισθός.
- Το χρονοεπίδομα.
- Το επίδομα των 140,80 ευρώ.
- Το επίδομα θέσης ευθύνης για όσους το λαμβάνουν (για τον υπολογισμό του αρκεί έστω και μία ημέρα υπηρεσίας στη συγκεκριμένη θέση όπου αυτό αποδίδεται).
- Το επίδομα ειδικής απασχόλησης για τους εργαζομένους των ΟΤΑ που υπάγονται στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα.
- Το επίδομα εξωδιδασκτικής προετοιμασίας και βιβλιοθήκης για τα μέλη ΔΕΠ.

Επιπλέον υπάρχουν πολλές άλλες ειδικότερες περιπτώσεις επιδομάτων για συγκεκριμένες κατηγορίες υπαλλήλων. Στις περισσότερες όμως περιπτώσεις οι αποδοχές που υπολογίζονται είναι ο βασικός μι-

σθός, το χρονοεπίδομα και το επίδομα των 140,8 ευρώ. Σημειώνεται πως το οικογενειακό επίδομα δεν συνυπολογίζεται στις συντάξιμες αποδοχές, το λαμβάνει όμως ο συνταξιούχος με τη σύνταξή του.

2.3.2 Οι εισφορές που ψαλιδίζουν το εισόδημα

Αυξήθηκε από την 1η Αυγούστου 2011 η εισφορά αλληλεγγύης, που είχε επιβληθεί στις κύριες συντάξεις του Δημοσίου με τον νόμο 3865/2010. Για τον υπολογισμό του ποσού και τη διαμόρφωση της κατηγορίας κράτησης, λαμβάνονται υπόψη το ποσό της βασικής σύνταξης και του επιδόματος εξομάλυνσης, καθώς και η προσωπική διαφορά.

Το ποσοστό της εισφοράς διαμορφώνεται ως εξής:

Στο 3% για συντάξεις από 1.400,01 έως 1.700 ευρώ.

Στο 6% για συντάξεις από 1.700,01 έως 2.000 ευρώ

Στο 7% για συντάξεις από 2.000,01 έως 2.300 ευρώ.

Στο 9% για συντάξεις από 2.300,01 έως 2.600 ευρώ.

Στο 10% για συντάξεις από 2.600,01 έως 2.900 ευρώ.

Στο 12% για συντάξεις από 2.900,01 έως 3.200 ευρώ.

Στο 13% για συντάξεις από 3.200,01 έως 3.500 ευρώ.

Στο 14% για συντάξεις άνω των 3.500,01 ευρώ.

Επιπρόσθετα από την 1η Αυγούστου 2011 θεσπίζεται για τους συνταξιούχους του Δημοσίου που δεν έχουν συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας παρακράτηση μηνιαίας εισφοράς που θα ανέρχεται:

Στο 6% για συντάξεις από 1.700,01 έως 2.300 ευρώ.

Στο 8% για συντάξεις από 2.300,01 έως 2.900 ευρώ.

Στο 10% για συντάξεις από 2.900,01 και άνω.

Ο υπολογισμός του ποσού και σε αυτή την περίπτωση θα γίνεται με βάση τα ποσά της βασικής σύνταξης και του επιδόματος εξομάλυνσης, αφαιρουμένου του ποσού που παρακρατείται για την εισφορά αλληλεγγύης. Η παρακράτηση αυτή διακόπτεται τον επόμενο μήνα από τη συμπλήρωση του 60ού έτους.

2.4. Η αύξηση του γενικού ορίου συνταξιοδότησης και οι συνέπειές του

2.4.1 Γενικές συνέπειες

Με τα νέα δεδομένα, το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης οδηγείται στη λύση της αύξησης του ορίου συνταξιοδότησης κατά δύο επιπλέον χρόνια. Αυτό το μέτρο, που θα εξοικονομήσει περίπου ένα δις. ευρώ στο κράτος, εξετάζεται να εφαρμοστεί σε δύο δόσεις. Δηλαδή από 1ης Ιανουαρίου 2013 το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση θα γίνει 66 έτη και από 1ης Ιανουαρίου 2014 θα ανέβει στα 67 έτη.

Αν επιβεβαιωθεί αυτό το σενάριο της αύξησης του ορίου στα 67 έτη, τότε χαμένοι θα βρεθούν όλοι οι εργαζόμενοι (παλιοί και νέοι) που δεν έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι τώρα. Από την αύξηση του ορίου δεν θα διασωθούν ούτε ειδικές κατηγορίες, όπως οι μητέρες ανηλίκων, ενώ εξετάζεται να υπάρξει ειδικό καθεστώς μόνο για τα βαρέα αλλά και στο δημόσιο. Παράλληλα, ερωτηματικό είναι το τι θα γίνει με όσους έχουν ασφαλιστεί πριν από το 1993 και έχουν συμπληρώσει ήδη 20 χρόνια ασφάλισης.

Η αύξηση του γενικού ορίου ηλικίας κατά δύο επιπλέον χρόνια θα έχει και παράπλευρες συνέπειες καθώς θα παρασύρει και τα ενδιάμεσα όρια συνταξιοδότησης, που επιτρέπουν σε ορισμένους να χρησιμοποιούν ειδικές διατάξεις (μειωμένη σύνταξη, βαρέα, κοκ) για να πάρουν σύνταξη πριν τα 65 έτη.

Για παράδειγμα, θα επηρεαστούν οι ασφαλισμένοι με 35ετία για τους οποίους προβλεπόταν σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας μέχρι το 2015. Αν ανέβει το όριο ηλικίας από το 2013, τότε οι εργαζόμενοι αυτοί

θα χρειάζονται 40 έτη ασφάλισης και θα βγαίνουν στη σύνταξη μετά τα 60 τους.

Αντίστοιχη περίπτωση είναι και οι δικαιούχοι μειωμένης σύνταξης, οι οποίοι μέχρι σήμερα συνταξιοδοτούνταν συνήθως στα 60. Αν αυξηθεί το γενικό όριο ηλικίας στα 67 έτη, τότε θα αυξηθεί και το όριο για μειωμένη σύνταξη στα 62 έτη.

Τέλος, οι εργαζόμενοι στα βαρέα και ανθυγιεινά μπορεί να δουν τα όρια ηλικίας και ενσήμων να αυξάνονται. Τώρα βγαίνουν στη σύνταξη στα 55 έτη με 10.500 ένησημα, αλλά βάσει νόμου (ψηφίστηκε το 2010) το όριο ηλικίας θα αυξηθεί στα 60 σταδιακά μέχρι το 2017. Αν όμως αυξηθεί το γενικό όριο ηλικίας για σύνταξη στα 67 έτη, τότε δεν αποκλείεται να συμπαρασύρει και τα βαρέα από το 2013.

Το παραπάνω σενάριο δεν είναι βέβαιο ότι θα εφαρμοστεί ως έχει για τους εργαζομένους στον δημόσιο τομέα. Κι αυτό γιατί θα έβαζε εμπόδια στην προσυνταξιοδοτική ωρίμανση που θέλει να εφαρμόσει η κυβέρνηση στα πλαίσια του νέου τύπου εργασιακής εφεδρείας (ή διαθεσιμότητας). Έτσι, το πιθανότερο είναι να υπάρξει ειδικό καθεστώς για τους δημοσίους υπαλλήλους.

Παράλληλα, στο δημόσιο ισχύει ότι ο εργαζόμενος βγαίνει στη σύνταξη με 35ετία ανεξαρτήτως ηλικίας. Επομένως, μια αύξηση του ορίου ηλικίας κατά δύο χρόνια θα πρέπει να συνοδευτεί από ειδική ρύθμιση ώστε να μην «εγκλωβιστούν» οι παλιότεροι δημόσιοι υπάλληλοι. Διαφορετικά, οι υπάλληλοι που έχουν πολλά χρόνια ασφάλισης και είναι κοντά στη συνταξιοδότηση, θα βρεθούν ξαφνικά υποχρεωμένοι να εργαστούν για 1-2 χρόνια παραπάνω.

2.4.2 Κοινωνικές συνέπειες

Η προτεινόμενη αύξηση του ορίου ηλικίας στο 67ο έτος θα αποτελέσει μια καθαρή κοινωνική ανατροπή, μια αλλαγή παραδείγματος. Όπως ομολογείται ανοικτά, υπηρετεί μόνο δημοσιονομικές προτεραιότητες. Αποτιμάται αποκλειστικά το δημοσιονομικό όφελος, ενώ αγνοού-

νται οι κοινωνικές επιπτώσεις. Δεν πρόκειται για μια απλή κατάργηση περιπτώσεων πρόωρης συνταξιοδότησης, δηλαδή για μια άνοδο των ειδικών ορίων στο ύψος του γενικού – άλλωστε, οι πρόωρες συνταξιοδοτήσεις έχουν ήδη περιοριστεί σημαντικά με τις τελευταίες ασφαλιστικές μεταρρυθμίσεις. Κατά βάση, με την αύξηση του γενικού ορίου ηλικίας, που βρίσκεται προ των πυλών, θα μεταβληθεί η ίδια η φύση της σύνταξης λόγω γήρατος.

Στα πρώτα βήματα του θεσμού, τη σύνταξη γήρατος απολάμβαναν οι λίγοι τυχεροί της ζωής. Πράγματι, στις αρχές του 20ου αιώνα, η σύνταξη γήρατος απέβλεπε στην προστασία όσων αδυνατούσαν, λόγω φυσιολογικής φθοράς των σωματικών ή πνευματικών τους δυνάμεων, να παραμείνουν στην παραγωγική διαδικασία. Αυτή η στενή πρόσληψη της σύνταξης οδηγούσε σε εργαζόμενους «τετριμμένους».

Μεταπολεμικά, η μετάλλαξη της σύνταξης γήρατος σε δικαίωμα στον ελεύθερο χρόνο αποτέλεσε μια ανθρωπολογική αλλαγή, τη σημαντικότερη έκφανση του κοινωνικού κράτους. Το γήρας από κίνδυνος – ο κίνδυνος δεν επέρχεται σε όλους, ειδικά δεν είναι κίνδυνος - μεταβλήθηκε περίπου σε βεβαιότητα. Η αβεβαιότητα του «αν γεράσει κανείς» αντικαταστάθηκε από την αβεβαιότητα του «πότε». Η προοπτική μιας σύνταξης ελεύθερου χρόνου ανυψώθηκε σε δικαίωμα στη ζωή μετά την εργασία.

Στις δεκαετίες που ακολούθησαν το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η σύνταξη γήρατος μεταβλήθηκε βαθμηδόν σε προσωπικό σχέδιο ζωής - και ίσως καλύτερης - που απευθύνεται σε όλους τους πολίτες και οργανώνεται συλλογικά με τη συμβολή του κράτους. Η κοινωνία με τους συνταξιοδοτικούς μηχανισμούς προσφέρει πλέον στα μέλη της το ένα τρίτο της ζωής τους με ανάπαυση και ελεύθερο χρόνο. Για όλο και λιγότερους ανθρώπους τα γηρατειά με τη βιολογική τους πρόσληψη – από αυτή την άποψη υπάρχει σοβαρή ιατρική διχοστασία - δεν ταυτίζονται με το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση. Στο εξής, η κοινωνική κατασκευή του γήρατος μεθοδεύεται μέσω των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης που χαράσσονται μ' έναν τρόπο που δεν υπακούει στην

αρχική λογική της ανικανότητας για εργασία λόγω φυσιολογικής φθοράς.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι να ζήσει κανείς ως ηλικιωμένος, αλλά κάθε κοινωνία επιλέγει τον τρόπο που προτιμά ή ανέχεται. Το όριο συνταξιοδότησης είναι ένας κοινωνικός συμβιβασμός. Δεν έχει να κάνει με τη γήρανση. Ο ορισμός του ορίου ηλικίας είναι μια πολιτική επιλογή που ενσωματώνει τη διαχείριση της απασχόλησης και τη δυνατότητα της κοινωνίας να προσφέρει ή όχι στα μέλη της το ένα τρίτο της ζωής τους με ανάπαυση (σχόλη) και ελεύθερο χρόνο.

Η σύνταξη λόγω γήρατος αποδεσμεύτηκε σιγά-σιγά από την ιδέα ότι ο πρώην εργαζόμενος βρίσκεται τώρα στο τέλος της ζωής του. Άρχισε να λειτουργεί ως ένας «μικρός παράδεισος», όπου ο συνταξιούχος μπορεί πλέον να ζήσει αρκετά χρόνια, σε καλή φυσική κατάσταση (βέβαια χάριν των επιτευγμάτων της ιατρικής), με (ή με σχεδόν) επαρκείς (μέχρι πρόσφατα) πόρους και, το κυριότερο, χωρίς την πίεση ενός εργοδότη ή το φόβο της ανεργίας. Εξάλλου, αυτοί οι μικροί παράδεισοι δεν εκλαμβάνονται πλέον ως «δώρο», αλλά ως κάτι κοινωνικά οφειλόμενο, ως κοινωνικό δικαίωμα.

Σήμερα, με την προτεινόμενη αύξηση του γενικού ορίου ηλικίας στο 67ο έτος βρισκόμαστε μπροστά σε μια βαθιά κοινωνική ανατροπή. Με αυτή την επιμήκυνση επιδιώκεται η επάνοδος στην ιστορική αφετηρία του θεσμού, χωρίς να υπολογίζονται οι πραγματικές ανάγκες της τρίτης ηλικίας, ούτε η επιταγή μιας διαγενεακής κατανομής της απασχόλησης. Η παράταση του εργασιακού βίου δεν προτάθηκε από την Τρόικα, κατόπιν αναλογιστικών μελετών, στο πλαίσιο της διασφάλισης βιώσιμων συντάξεων, αλλά επιλέχθηκε εναλλακτικά ως μέτρο με το οποίο θα μπορούσε να εξοικονομηθεί 1 δισ. ευρώ. Ένα τόσο σοβαρό μέτρο που υποθηκεύει το ρόλο της κοινωνικής ασφάλισης δεν μπορεί να λαμβάνεται στο πλαίσιο μιας συναλλαγής και φυσικά η απόδοσή του είναι πολύ μεγαλύτερη μακροπρόθεσμα από το κοστολογημένο 1 δισ. ευρώ. Εκτός βέβαια αν προτείνεται ως προσωρινό.

Από την άλλη, ο καθορισμός των ορίων συνταξιοδότησης δεν θα πρέπει να αγνοεί μια θλιβερή εργασιακή πραγματικότητα. Η επιμήκυνση του ασφαλιστικού βίου για την εξασφάλιση βιώσιμων συντάξεων αναιρεί μια δικαιότερη κατανομή των θέσεων ανάμεσα σε διαφορετικές γενεές. Σε αγορές εργασίας που δεν μπορούν να εγγυηθούν αξιοπρεπή εργασία για όλες τις ηλικίες, με την ανεργία των νέων στα ύψη, η συνταξιοδότηση λόγω γήρατος οφείλει να συντονιστεί με τη ζήτηση και την προσφορά στην αγορά εργασίας. Το πραγματικά αντιφατικό και άδικο είναι αφενός να παρατείνεις το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση και από την άλλη να μειώνεις τα κριτήρια προστασίας των νέων (μείωση μισθού, προσωρινότητα), για να αντιμετωπίσεις την ανεργία τους.

Η πικρή αλήθεια είναι ότι στο σύνολο των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιλέγεται η κατάργηση του ελεύθερου χρόνου, που συνιστούσε μέχρι πρόσφατα η συνταξιοδότηση λόγω γήρατος, και επαναφέρεται ο δεσμευμένος (εργασιακά) χρόνος. Βέβαια, επίσημα αυτό το καθορίζει η ευρωπαϊκή στρατηγική για τις συντάξεις. Ανάμεσα στους 11 στόχους που υιοθετήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Λάακεν (2001) και αφορούν τις συντάξεις, περιλαμβάνονται η παράταση του επαγγελματικού βίου και η αύξηση των ποσοστών απασχόλησης. Η παράταση του εργασιακού βίου επιλέχθηκε, γιατί επενεργεί τόσο στον αριθμητή όσο και στον παρονομαστή της σχέσης εξάρτησης συνταξιούχων - ασφαλισμένων. Πρόσφατα, στην προοπτική διασφάλισης της βιωσιμότητας των συστημάτων, διαγράφεται ευρωπαϊκά (Λευκή Βίβλος του 2012, Ατζέντα για επαρκείς, ασφαλείς και βιώσιμες συντάξεις) μια στρατηγική σύνδεσης της ηλικίας συνταξιοδότησης με τη αύξηση του προσδόκιμου ζωής - έτσι αφηρημένα χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η καλή υγεία του ηλικιωμένου.

Η όποια πρόταση για αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης δεν πρέπει, εξάλλου, να περιφρονεί τόσο επιδεικτικά κάποιες συνταγματικές και διεθνείς δεσμεύσεις. Τα μέτρα δεν λαμβάνονται εν κενώ, αλλά μέσα σ' ένα δικαίκο περιβάλλον. Η Διεθνής Σύμβαση Εργασίας Νο 102 του 1952 που κυρώθηκε από τη χώρα μας (άρθρο 26 §2 κυρωτικού νόμου 3251/55) κατοχυρώνει, ανάμεσα στις ελάχιστες εγγυήσεις

της κοινωνικής ασφάλισης, το 65ο έτος ως ανώτατο όριο ηλικίας για την προστασία των γηρατειών. Ακόμη, θα αποτολμούσαμε να ισχυριστούμε ότι και ο συνταγματικός νομοθέτης δεν επιθυμεί την προσβολή του σκληρού πυρήνα του συνταξιοδοτικού δικαιώματος που συνιστά το 65ο έτος της ηλικίας.

Τελικά, αυτό που προκύπτει από την πρόταση για αύξηση του ορίου ηλικίας είναι ότι η Τρόικα χρησιμοποιεί την κρίση χρέους ως μοναδική χρυσή ευκαιρία για αποδόμηση του κοινωνικού κράτους. Κάτι που θα έπρεπε να αποτελέσει αντικείμενο ενός εκτενούς δημόσιου διαλόγου και θα συναντούσε ανυπέρβλητες κοινωνικές αντιστάσεις, επιχειρείται να περάσει στα γρήγορα με την επίκληση του φαντάσματος της πτώχευσης που πλανάται πάνω από τη χώρα. Επομένως, οι διαρθρωτικές αλλαγές στο κοινωνικό πεδίο - μείωση του κατώτατου μισθού κάτω από τα όρια της σχετικής φτώχειας, κατάρρευση των συλλογικών διαπραγματεύσεων, αύξηση του ορίου στο 67ο της ηλικίας - όπως φαίνεται δεν είναι παρά η διάλυση του κράτους πρόνοιας.

2.5 Προτάσεις – Στρατηγικές

Παρά τη σοβαρότητα των κοινωνικών συνεπειών που προκύπτουν από την αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, ίσως υπάρχει περιθώριο για μια πιο αισιόδοξη προοπτική, αν προταθεί ένα νέο, δικαιότερο, σύστημα. Ας δούμε, χάριν παραδείγματος, το περίγραμμα ενός τέτοιου σχεδίου, ώστε να διακρίνουμε καλύτερα τις πολιτικές όψεις.

Το σημείο εκκίνησης προς ένα νέο σύστημα θα πρέπει να είναι ο πλήρης διαχωρισμός των ασφαλιστικών από τις προνοιακές παροχές. Άλλωστε, και η επιτροπή εμπειρογνομόνων του Υπουργείου Εργασίας αυτό προτείνει. Ένας τέτοιος διαχωρισμός θα οδηγήσει αβίαστα σε ένα σύστημα δύο επιπέδων: μια βασική σύνταξη με αποκλειστικά κρατική χρηματοδότηση, και μια πρόσθετη σύνταξη, των ταμείων, αποκλειστικά χρηματοδοτούμενη από δικούς τους πόρους (κυρίως εισφορές ασφαλισμένων και εργοδοτών).

Η χρηματοδότηση της κρατικής σύνταξης θα προέλθει από την «προικοδότησή» της με το ποσό που σήμερα δαπανάται για ενισχύσεις στα ταμεία (με τη μορφή είτε επιχορηγήσεων είτε «κοινωνικών πόρων»). Ας υποθέσουμε για ευκολία ότι το ποσό αυτό είναι 4% του ΑΕΠ. Η κρατική σύνταξη θα μπορούσε να πάρει το χαρακτήρα «εθνικής σύνταξης» ή, ορθότερα, «σύνταξης του πολίτη». Σε μια τέτοια περίπτωση, θα χορηγείται σε κάθε ηλικιωμένο πολίτη με μόνη προϋπόθεση τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας του/της⁹⁷. Σε μια διαφορετική εκδοχή, η κρατική σύνταξη θα μπορούσε να έχει το χαρακτήρα «ελάχιστης εγγύησης», δηλαδή να χρησιμοποιεί τους διαθέσιμους πόρους, για να συμπληρώνει το εισόδημα όσων συνταξιούχων έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Για λόγους οικονομικής αποδοτικότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης, ίσως είναι προτιμότερη η πρώτη λύση, αλλά και η δεύτερη δεν στερείται πλεονεκτημάτων.

Η μεταφορά στην κρατική σύνταξη των πόρων που σήμερα ενισχύουν τα ταμεία συνεπάγεται ότι, μόλις ολοκληρωθεί η περίοδος μετά-

⁹⁷ Μια καθολική σύνταξη του πολίτη που χρηματοδοτείται με 4% του ΑΕΠ και που καταβάλλεται σε όλους τους κατοίκους της χώρας ηλικίας 65+ θα εξασφάλιζε μια εισοδηματική βάση τουλάχιστον 700€ το μήνα ανά ζευγάρι ηλικιωμένων.

βασης στο νέο σύστημα, τα τελευταία θα λειτουργούν αποκλειστικά με ίδιους πόρους. Συνεπώς, η πρόσθετη σύνταξη που θα καταβάλλουν θα είναι χαμηλότερη από ό, τι σήμερα – όμως θα προστίθεται στην κρατική σύνταξη. Εάν, όπως είναι λογικό, η πρόσθετη σύνταξη των ταμείων είναι ανταποδοτική, δηλαδή ανάλογη με τις συνολικές εισφορές και την ηλικία συνταξιοδότησης κάθε ασφαλισμένου, τότε το άθροισμα βασικής σύνταξης (από το κράτος) και πρόσθετης σύνταξης (από τα ταμεία) θα ισούται με αυξημένες συντάξεις για όσους ηλικιωμένους αδικούνται από το σημερινό σύστημα, και μειωμένες για τους λίγους που σήμερα απολαμβάνουν προνόμια.

Τα προτερήματα ενός τέτοιου συστήματος είναι φανερά. Κατ' αρχάς, είναι δικαιότερο. Η βασική σύνταξη περιορίζει το μέγεθος της φτώχειας των ηλικιωμένων που δεν έχουν άλλη σύνταξη ή άλλους πόρους. Η ανταποδοτικότητα της πρόσθετης σύνταξης, στη βάση ενιαίων κανόνων, εξασφαλίζει την ίση μεταχείριση όλων των ασφαλισμένων, ανεξαρτήτως ταμείου.

Από την άλλη, είναι διατηρήσιμο. Ο περιορισμός της κρατικής δαπάνης στη βασική σύνταξη και μόνο θέτει τις βάσεις για τη σταθεροποίησή της (στο παράδειγμά μας σε 4% του ΑΕΠ). Ο ανταποδοτικός χαρακτήρας της πρόσθετης σύνταξης συνεπάγεται αυτοχρηματοδότηση της υπόλοιπης δαπάνης για συντάξεις (δηλαδή από εισφορές και μόνο).

Επιπλέον, είναι δυναμικό. Η εκλογίκευση και απλούστευση των κανόνων συνταξιοδότησης αποκαθιστά τα κίνητρα. Η αυστηρή ανταποδοτικότητα της πρόσθετης σύνταξης συμβάλλει στον περιορισμό της εισφοροδιαφυγής. Η πρόωρη συνταξιοδότηση θα επιλέγεται μόνο από όσους είναι διατεθειμένοι να επωμιστούν οι ίδιοι το κόστος της επιλογής τους αυτής.

Τέλος, (μπορεί να) είναι δημοφιλές. Παρά τις αντιδράσεις όσων θα χάσουν τα προνόμια που απολαμβάνουν στο σημερινό καθεστώς, η διαφάνεια και η ευελιξία ενός τέτοιου συστήματος κάνουν ευκολότερη - ή λιγότερο δύσκολη - την απόπειρα των δυνάμεων της μεταρρύθμισης να κερδίσουν τη μάχη της κοινής γνώμης. Οι κρατικές ενισχύσεις δεν

κατανέμονται πλέον με πελατειακά ή άλλα σκοτεινά κριτήρια, αλλά επί ίσοις όροις. Το ακανθώδες θέμα των ορίων ηλικίας παρακάμπτεται τελείως: η μεν βασική σύνταξη θα καταβάλλεται μόνο μετά από την καθορισμένη ηλικία (π.χ. 65), η δε πρόσθετη σύνταξη θα δίνεται από την ηλικία που επιλέγει κάθε ασφαλισμένος, με αντίστοιχη βέβαια προσαρμογή του ύψους της.

Το περίγραμμα αυτό, βέβαια, είναι αδρό: μια σειρά ζητημάτων παραμένουν ανοιχτά. Πρώτα πρώτα, το κρίσιμο θέμα της μετάβασης. Σύμφωνα και με τη διεθνή εμπειρία, οι νεαρότεροι ασφαλισμένοι λογικά θα ενταχθούν στο νέο σύστημα, οι μεγαλύτερης ηλικίας θα μείνουν στο ισχύον, ενώ όσοι βρίσκονται κάπου ανάμεσα θα ανήκουν λίγο στο ένα και λίγο στο άλλο. Έπειτα, καθώς ο αριθμός των ηλικιωμένων αυξάνεται, η μελλοντική κοινωνία θα πρέπει να αποφασίσει αν προτιμά η αξία της βασικής σύνταξης να χάνει έδαφος ή να μένει σταθερή με αύξηση της ηλικίας από την οποία αρχίζει να καταβάλλεται.

Μια σημαντική εκκρεμότητα αφορά τον τρόπο υπολογισμού της πρόσθετης σύνταξης. Από την επιτροπή εμπειρογνομόνων του Υπουργείου Εργασίας έχουν διοχετευθεί σκέψεις υπέρ του κεφαλαιοποιητικού συστήματος, στο οποίο οι εισφορές των ασφαλισμένων κατατίθενται σε ατομικούς λογαριασμούς, που στη συνέχεια επενδύονται στις χρηματαγορές. Το σύστημα αυτό έχει πλεονεκτήματα, αλλά και σοβαρά μειονεκτήματα. Ένα από αυτά είναι ότι το ύψος της σύνταξης εξαρτάται από την απόδοση της επένδυσης. Όπως έδειξε η παγκόσμια κρίση του 2008, αυτό μπορεί να σημαίνει μεγάλο ρίσκο για τις αποταμιεύσεις των ασφαλισμένων. Εξάλλου, η απόρριψη του κεφαλαιοποιητικού συστήματος από όλες τις ανεπτυγμένες χώρες (και τις ΗΠΑ) οφείλεται στην εμπειρία του Μεσοπολέμου, όταν το κραχ του 1929 εξανέμισε την αξία των εισφορών και προκάλεσε την κατάρρευση των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων της εποχής.

Αντίθετα, το σύστημα της λεγόμενης «νοητής κεφαλαιοποίησης» μιμείται το μηχανισμό του κεφαλαιοποιητικού ως προς την ευελιξία και την ανταποδοτικότητα, χωρίς από την άλλη να εκθέτει τους ασφαλισμένους σε κινδύνους. Το σύστημα χρησιμοποιεί τις εισφορές όχι για να τις

επενδύσει, αλλά για να πληρώσει τις τρέχουσες συντάξεις δηλαδή παραμένει διανεμητικό. Όμως, τη στιγμή της συνταξιοδότησης υπολογίζει τη σύνταξη σε αυστηρά ανταποδοτική βάση, ανάλογα με τις συνολικές εισφορές και την ηλικία του ασφαλισμένου. Πρόκειται για το σύστημα που επικράτησε από τα μέσα της δεκαετίας του '90 στη Σουηδία, στην Ιταλία, στην Πολωνία και αλλού⁹⁸.

Προφανώς, τα προηγούμενα δεν είναι παρά ασκήσεις επί χάρτου. Δείχνουν, όμως, ότι, παρά τις τεχνικές όψεις του, το ασφαλιστικό είναι κυρίως πολιτικό πρόβλημα. Λύσεις υπάρχουν, και μάλιστα ικανές να οδηγήσουν σε αλματώδεις προόδους στο πεδίο της βιωσιμότητας όσο και σε εκείνο της ισότητας. Όμως, είναι προορισμένες να παραμείνουν ασκήσεις επί χάρτου, εφόσον η συζήτηση παραμένει εγκλωβισμένη στο μίζερο ορίζοντα ενός «μισού διαλόγου, όπου λέγονται μισές αλήθειες», όπως είχε δηλώσει πριν από λίγα χρόνια ο τότε αρμόδιος υφυπουργός⁹⁹.

---

⁹⁸ Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2001, στο διάλογο για το ασφαλιστικό επί υπουργίας Τάσου Γιαννίτση, ένα τέτοιο σύστημα πρότειναν δύο μικρές πολιτικές οργανώσεις, οι Φιλελεύθεροι και η Ανανεωτική Εκσυγχρονιστική Κίνηση της Αριστεράς. Παρ' ότι η πρότασή τους ήταν βιώσιμη, οι ίδιες δεν ήταν: λίγα χρόνια μετά έπαψαν και οι δύο να λειτουργούν.

⁹⁹ Ροβέρτος Σπυρόπουλος, ομιλία σε εκδήλωση της Ανανεωτικής Εκσυγχρονιστικής Κίνησης της Αριστεράς για το ασφαλιστικό (Θεσσαλονίκη, 7 Μαΐου 2001)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τέλος, κι αυτό είναι ίσως το πιο σημαντικό, ιδιαίτερα προβλήματα προκύπτουν από την αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης που επιβάλλει η Τρόικα, λόγω της υπάρχουσας οικονομικής κρίσης. Η προτεινόμενη αύξηση του ορίου ηλικίας στο 67ο έτος θα αποτελέσει μια καθαρή κοινωνική ανατροπή, διότι υπηρετεί μόνο δημοσιονομικές προτεραιότητες, ενώ αγνοεί τις κοινωνικές επιπτώσεις και τις πραγματικές ανάγκες των ασφαλισμένων.

Το σύστημα, λοιπόν, απαιτείται σήμερα να αλλάξει, να γίνει πιο δίκαιο, να λάβει υπόψη του όλες τις πιθανές περιπτώσεις και να ανταμείψει τους εργαζομένους ανάλογα με τα παραγωγικά τους χρόνια. Το κράτος θα πρέπει να θέσει συγκεκριμένα ηλικιακά όρια, τα οποία θα είναι σε λογικά πλαίσια και να δίνει το περιθώριο σε έναν εργαζόμενο, ώστε να μπορεί όχι μόνο να ζήσει αξιοπρεπώς, αλλά και να «απολαύσει» το διάστημα στο οποίο βρίσκεται σε σύνταξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Αθανασίου, Λ.(2012), Το κοινωνικό ασφαλιστικό σύστημα και η αναπτυξιακή διαδικασία στην Ελλάδα, Αλληλεπιδράσεις, ΚΕΠΕ, Έκθεση 39
- [2] Αναλυτής, Ν.(2006) *Πόρισμα της επιτροπής Σοφών για την αναμόρφωση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων*, Κοινωνική
- [3] Αναλυτής, Ν.(2006) *Πόρισμα της επιτροπής Σοφών για την αναμόρφωση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων*, Κοινωνική
- [4] Γενικό λογιστήριο του κράτους
- [5] Γιαννίτσης, Τ.(2007), *Διανεμητικό και Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης*, Εκδόσεις Πόλις
- [6] Διατάξεις του άρθρου 11 §6 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με τις διατάξεις της §6 του άρθρου 4 του Ν. 3408/2005
- [7] Δικαίος Κ., Κουτούζης Μ., Πολύζος Ν. (1999). *Βασικές Αρχές Διοίκησης Διαχείρισης (Management) Υπηρεσιών Υγείας*. Πάτρα, ΕΑΠ.
- [8] Δούκας, Γ. (2008). *Σχέδιο νόμου. Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης*
- [9] Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα.(1998), *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα
- [10] Κατικός, Γ.(2012), Τελευταία Ευκαιρία για χιλιάδες ασφαλισμένους του Δημοσίου, Ελεύθερος Τύπος, σελ. 319
- [11] Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών,2006
- [12] Κοινωνικό Πολύκεντρο.(2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα, σελ.30-31
- [13] Κουκλάκη, Δ.(2007), *Πληρώνουμε €1.800 κάθε χρόνο τη... δωρεάν Υγεία*, Ανάκτηση στις 10-2-2013
- [14] Κυριόπουλος Γ.,Η (2001). Η επίδραση της ασφάλισης υγείας στη ζήτηση υπηρεσιών ιατρικής περίθαλψης. Στο: Κυριόπουλος Γ., Λι-

- αρόπουλος Λ., Μπουρσανίδης Χ. και συν. (2008) *Η Ασφάλιση Υγείας στην Ελλάδα*. Αθήνα, Θεμέλιο.
- [15] Λαμπριτζή, Ε. , Ροδοπούλου, Μ. & Κυριακούλιας, Π. (2005). *Νομικό πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων και του ασφαλιστικού-συνταξιοδοτικού συστήματος στην Ελλάδα*
- [16] Λυμπεράκη, Α., Τήνιος, Π., και Φιλαλήθης, Α.(2009), *Ζωή 50+: Υγεία, Γήρανση και Συνταξιοδότηση στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, Κριτική
- [17] Μηνακάκης, Β.(2008) *Κοινωνική ασφάλιση*, Εκδόσεις ΚΨΜ
- [18] Νεκτάριος Μ.(1996),*Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, Financial Forum
- [19] Προβόπουλος Γ. «Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ», *Επίκαιρα θέματα*, Αθήνα 2007
- [20] Ρομπόλης, Σ.(1990), *Κοινωνική ασφάλιση. Η διαρκής κρίση και οι προοπτικές*, Επίκεντρο, Αθήνα
- [21] Ρουπακης Χ.(2010), *Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης*, Σύγχρονη εποχή, Αθήνα
- [22] Ρωμανιάς, Γ.(2007) *Ελληνικοί και Ευρωπαϊκοί μύθοι για το Ασφαλιστικό*, Εκδόσεις Βλάσση
- [23] Σολωμός Γ. «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» *Λιβάνης*, Αθήνα, 2006
- [24] Σολωμός, Γ.(2006), *Κοινωνική Ασφάλιση: Από τη κρίση στον ενιαίο φορέα*, Λιβάνης
- [25] Σούλης Σ. (1998) *Οικονομική της Υγείας*, Αθήνα, Παπαζήση
- [26] Τήνιος, Π.(2003), *Ανάπτυξη και Αλληλεγγύη: Ένα πλαίσιο για τις συντάξεις του νέου αιώνα*, Αθήνα, Παπαζήση
- [27] Τήνιος, Π.(2010), *Ασφαλιστικό μια μέθοδος ανάγνωσης*, Κριτική
- [28] Τήνιος, και Borsch-Supan, Α., Π.(2001), *Το Ελληνικό σύστημα συντάξεων: στρατηγικό πλαίσιο για την ασφαλιστική μεταρρύθμιση*, Οικονομικές επιδόσεις και προοπτικές της Ελλάδος, Τράπεζα της Ελλάδος
- [29] Εφημερίδα «Ημερησία»
- [30] Εφημερίδα «Το Βήμα»

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [31] Martinussen J.(2007), *Κοινωνία, Κράτος, Αγορά. Θεωρίες της ανάπτυξης*, Σαββάλας, Αθήνα.
- [32] Natali D.(2004) *Greece: The pension system*, Research Project
- [33] OECD(2005,2006,2007,2008,2009,2011), *Pensions at a glance*

ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ

- [34] <http://www.etipos.com/content/staticfiles/issues/2007/12/08/081207%202.pdf>
- [35] Αγγελόπουλος, Σ.(2012) Διευκρινιστική Απόφαση για τις συντάξεις του Δημοσίου Ν. 3865/2010, Ανάκτηση στις 4-3-2013 από <http://www.aggelopoulos.net/news/decision-for-public-insurance>
- [36] Γ.Γ.Κ.Α.(2012), *Το Ελληνικό σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων*, Ανάκτηση στις 20-2013 από http://www.ggka.gr/asfalistiko_main.htm
- [37] http://spealex.files.wordpress.com/2011/08/4002_2011.pdf
- [38] http://blogs.sch.gr/nrammos/files/2012/04/teleftaies_eielix-syntaksi.pdf
- [39] <http://www.newsbomb.gr/chrhma/story/234537/hamenoi-oi-neoi-apo-tin-ayxisi-ton-orion-ilikias>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

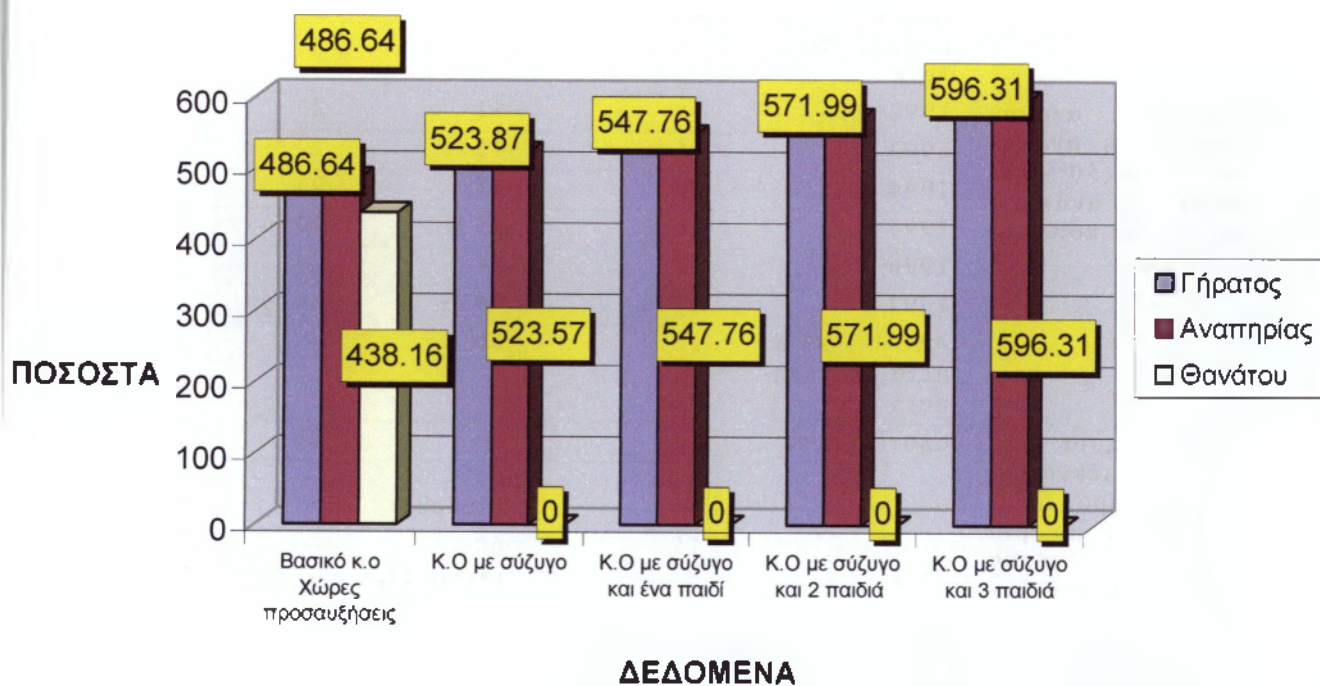
Παράρτημα Α

Πίνακας 1 Κατηγορίες Συντάξεων

Κατηγορία Συνταξιοδότησης	Βασικό κ.ο χωρίς προσαυξήσεις	Κ.Ο με σύζυγο	Κ.Ο με σύζυγο και ένα παιδί	Κ.Ο με σύζυγο και 2 παιδιά	Κ.Ο με σύζυγο και 3 παιδιά
Γήρατος	486,64	523,87	547,76	571,99	596,31
Αναπηρίας	486,64	523,57	547,76	571,99	596,31
Θανάτου	438,16	-	-	-	-

Πηγή: OECD(2007)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Πίνακας 2 Αορισθέντες έως 31.12.82 που θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης έως 31.12.97

Α/Α	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	Αορισθέντες έως 31.12.82 που θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης έως 31.12.97			
		Έτος θεμελίωσης	Έτη υπηρεσίας	Ηλικία	Έτη υπηρεσίας συνταξιοδότησης Α.Ο.Η.
1	Άνδρες		25	55	32
			ή 15	65	---
2	Γυν. ανύπαντρες ή διαζευγμένες ή χήρες χωρίς τέκνα ή με έγγαμα τέκνα		25	53	32
			ή 15	60	---
3	Γυν. παντρεμένες χωρίς τέκνα ή με ενήλικα τέκνα ή χήρες ή διαζευγμένες με άγαμα τέκνα	1992	15	53	22
		1993	15 ½	53	22 ½
		1994	16	53	23
		1995	16 ½	53	23 ½
		1996	17	53	24
		1997	17 ½	60	24 ½
		Από 1-1-93 & μετά οποτεδήποτε	15		---
4	Γυν. με άγαμα-ανήλικα ή ανάπηρα τέκνα (50% και άνω) ή με ανάπηρο σύζυγο με ποσοστό 67% άνω	1992	15	42	22
		1993	15 ½	42 ½	22 ½
		1994	16	43	23
		1995	16 ½	43 ½	23 ½
		1996	17	44	24
		1997	17 ½	44 ½	24 ½
		Από 1-1-93 & μετά οποτεδήποτε	15	60	---
5	Γυν. με τρία τουλάχιστον τέκνα και άνδρες χήροι ή διαζευγμένοι με τρία τουλάχιστον τέκνα (εφόσον έχουν την επιμέλεια)	οποτεδήποτε	---	---	20
			ή 15	65 (άνδρες)	---
			15	60 (γυναίκες)	---
6	Εκπαιδευτικοί Α' βάρθμιας και Β' βάρθμιας	30 χρόνια υπηρεσίας		55	---

Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο.(2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα, σελ.11-15

Πίνακας 3 Διορισθέντες έως 31.12.82 που θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης μετά την 1.1.98

Α/Α	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	Διορισθέντες έως 31.12.82 που θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης έως 1.1.98			
		Έτος θεμελίωσης	Έτη υπηρεσίας	Ηλικία	Έτη υπηρεσίας συνταξιοδότησης Α.Ο.Η.
1	Άνδρες	1998	25	60 ½	32 ½
		1999	25	61	33
		2000	25	61 ½	33 ½
		2001	25	62	34
		2002	25	62 ½	34 ½
		2003	25	63	35
		2004	25	63 ½	35
		2005	25	64	35
		2006	25	64 ½	35
		2007	25	65	35
	ή 15	65	---		
2	Γυν. ανύπαντρες ή διαζευγμένες ή χήρες χωρίς τέκνα ή με έγγαμα τέκνα	1998	25	58 ½	32 ½
		1999	25	59	33
		2000	25	59 ½	33 ½
		2001	25	60	34
		2002	25	60	34 ½
		2003	25	60	35
	ή 15	60	---		
3	Γυν. παντρεμένες χωρίς τέκνα ή με ενήλικα τέκνα ή χήρες ή διαζευγμένες με άγαμα τέκνα	1998	17 ½	58 ½	22
		1999	17 ½	59	22 ½
		2000	17 ½	59 ½	23
		2001	17 ½	60	23 ½
	15	60	---		
4	Γυν. με άγαμα- ανήλικα ή ανάπηρα τέκνα (50% και άνω) ή με ανάπηρο σύζυγο με ποσοστό 67% άνω	1998	17 ½	50	24 ½
			ή 15	60	---
5	Γυν. με τρία τουλάχιστον τέκνα και άνδρες χήροι ή διαζευγμένοι με τρία τουλάχιστον τέκνα (εφόσον έχουν την επιμέλεια)		---	---	20
			ή 15	65 (άνδρες)	---
		οποτεδήποτε	15	60 (γυναίκες)	---
6	Εκπαιδευτικοί Α' βαθμίας και Β' βαθμίας	30 χρόνια υπηρεσίας		55	---

Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο.(2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα.

Πίνακας 4 Διορισθέντες από 1.1.83 και μετά

Α/Α	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	Διορισθέντες από 1.1.83 και μετά			Έτη υπηρεσίας συνταξιοδότησης Α.Ο.Η.
		Έτος θεμελίωσης	Έτη υπηρεσίας	Ηλικία	
1	Άνδρες	1998	25	60 ½	37
		1999	25	61	
		2000	25	61 ½	
		2001	25	62	
		2002	25	62 ½	
		2003	25	63	
		2004	25	63 ½	
		2005	25	64	
		2006	25	64 ½	
		2007	25	65	
		οποτεδήποτε	35	58	
2	Γυν. ανύπαντρες ή διαζευγμένες ή χήρες χωρίς τέκνα ή με έγγαμα τέκνα	1998	25	58 ½	37
		1999	25	59	
		2000	25	59 ½	
		2001	25	60	
		οποτεδήποτε	35	58	
3	Γυν. με άγαμα-ανήλικα ή ανάπηρα τέκνα (50% και άνω) ή με ανάπηρο σύζυγο με ποσοστό 67% άνω	οποτεδήποτε	25	50	37
			15	60	
4	Γυν. με τρία τουλάχιστον τέκνα και άνδρες χήροι ή διαζευγμένοι με τρία τουλάχιστον τέκνα (εφόσον έχουν την επιμέλεια)	οποτεδήποτε	15	65 (άνδρες)	20
			15	60 (γυναίκες)	
5	Εκπαιδευτικοί Α' βάθμιας και Β' βάθμιας	30 χρόνια υπηρεσίας		60	---

Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο.(2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα.

Πίνακας 5 Ασφαλισθέντες από 1-1-1993 και μετά

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Ασφαλισθέντες από 1-1-1993 και μετά		
	Έτη υπηρεσίας και χρονικό περιθώριο για θεμελίωση δικαιώματος συνταξιοδότησης	Ο.Η. (για πρόωγη - μειωμένη σύνταξη)	Έτη υπηρεσίας για συνταξιοδότηση Α.Ο.Η.
Άνδρες και γυναίκες	15/65	60	37
Γυναίκες με ανήλικα ή ανίκανα τέκνα	20/55	50	37
Γυναίκες με τρία (3) και άνω τέκνα	20/56 (3 τέκνα) 20/53 (4 τέκνα) 20/50 (5 τέκνα και άνω)	0	37

Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο.(2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Πίνακας 6 Το ισχύον έως 31-12-2010 καθεστώς της κατηγορίας αυτής, αλλά και το νέο καθεστώς, για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης μετά την 1-1-2011

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Θεμελίωση έως 31-12-2010		Θεμελίωση από 1-1-2011 και μετά		
	Έτη θεμελίωσης	Ο.Η.	Έτος κάλυψης 20ετίας	Έτη, που απαιτούνται για την θεμελίωση	Ο.Η.
Άνδρες * και γυναίκες με τρία (3) τουλάχιστον τέκνα	20	Α.Ο.Η.	2011	21	52
	* (εφόσον είναι χήροι ή έχουν την επιμέλεια, με δικαστική απόφαση, των παιδιών)		2012	23	55
			2013	25	65

Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο.(2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα.

Πίνακας 7 Το συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας υπαλλήλων, τόσο όταν θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης έως 31-12-2010 όσο και μετά την 1-1-2011

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Θεμελίωση έως 31-12-2010		Θεμελίωση από 1-1-2011		
	Έτη θεμελίωσης	Ο.Η	Έτος συμπλήρωσης 25ετίας	Έτη θεμελίωσης	Ο.Η
Γυναίκες με ανήλικο παιδί	25	50	2011	25	52
			2012	25	55
			2013	25	65
Ανδρες με ανήλικο παιδί	25	65	2011	25	52
			2012	25	55
			2013	25	65

Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο.(2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα.

Πίνακας 8 Το ισχύον καθεστώς για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31-12-2010, αλλά και για όσους το θεμελιώνουν μετά την 1-1-2011

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Θεμελίωση έως 31-12-2010			Θεμελίωση από 1-1-2011			
	Έτη θεμελίωσης	Ποσοστό ανικανότητας	Ο.Η.	Έτη θεμελίωσης	Έτη θεμελίωσης	Ποσοστό ανικανότητας	Ο.Η.
Γυναίκες με ανάπηρα τέκνα							
Άνδρες με ανάπηρα τέκνα	25	50% (με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε.)	50	25	οποτεδήποτε	67% (ανίκανο για κάθε βιοποριστικό επάγγελμα με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε.)	50
Άνδρες με ανάπηρα τέκνα	25	----	65	25	οποτεδήποτε	67% (ανίκανο για κάθε βιοποριστικό επάγγελμα με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε.)	50

Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο.(2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα, σελ.21

Πίνακας 9 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ανδρών και γυναικών με ανάπη/ο σύζυγο

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Θεμελίωση έως 31-12-2010			Θεμελίωση από 1-1-2011			
	Έτη θεμελίωσης	Ποσοστό ανικανότητας	Ο.Η.	Έτη θεμελίωσης	Έτη θεμελίωσης	Ποσοστό ανικανότητας	Ο.Η
Γυναίκες με ανάπη σύζυγο	25	67% (με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε.)	50	25	οποτεδήποτε	67% (ανάπη για κάθε βιοποριστικό επάγγελμα με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε.)	50
Άνδρες με ανάπη σύζυγο	25	----	65	25	οποτεδήποτε	67% (ανάπη για κάθε βιοποριστικό επάγγελμα με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε.)	50

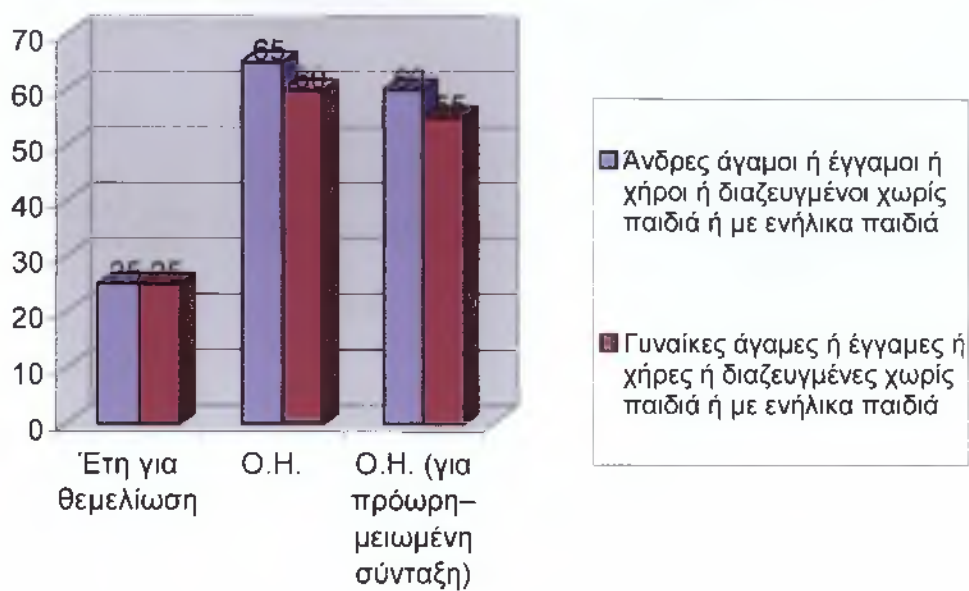
Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο (2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα, σελ.23

Πίνακας 10 Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ανδρών και γυναικών με ανίκανη/-ο σύζυγο

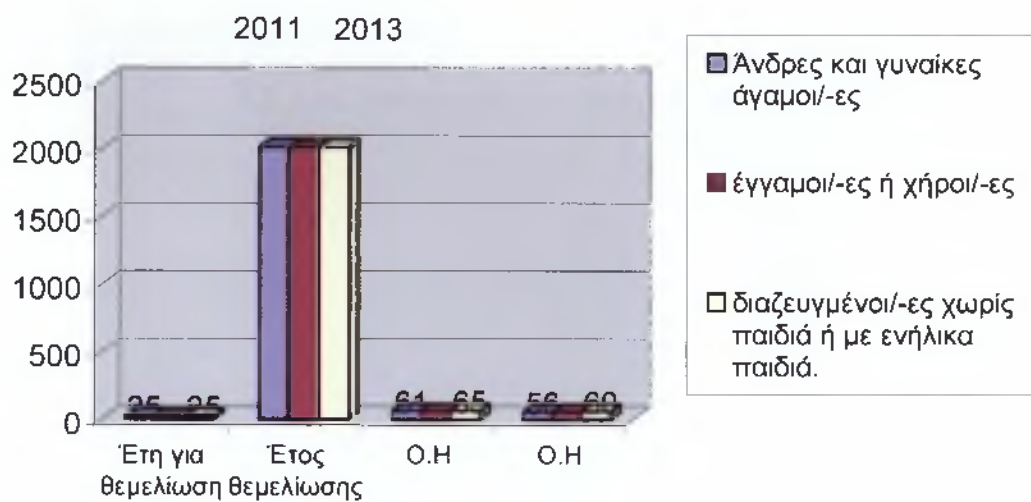
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Θεμελίωση έως 31-12-2010			
	Έτη για θεμελίωση	Ο.Η.	Ο.Η. (για πρόωρη- μειωμένη σύνταξη)	
Άνδρες άγαμοι ή έγγαμοι ή χήροι ή διαζευγμένοι χωρίς τέκνα ή με ενήλικα τέκνα	25	65	60	
Γυναίκες άγαμες ή έγγαμες ή χήρες ή διαζευγμένες χωρίς τέκνα ή με ενήλικα τέκνα	25	60	55	
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Θεμελίωση έως 1-11-2011			
	Έτη για θεμελίωση	Έτος θεμελίωσης	Ο.Η	Ο.Η
Άνδρες και γυναίκες άγαμοι/-ες ή έγγαμοι/-ες ή χήροι/-ες ή διαζευγμένοι/-ες χωρίς τέκνα ή με ενήλικα τέκνα.	25	2011	61	56
	25	2012	63	58
	25	2013	65	60

Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο (2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα, σελ.24

Θεμελίωση μέχρι 31-12-2010

Θεμελίωση μέχρι 1-11-2011

Πίνακας 11 Θεμελίωση έως 31-12-2010 (συμπλήρωση 25ετίας)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Θεμελίωση έως 31-12-2010 (συμπλήρωση 25ετίας)	Θεμελίωση από 1-1-2011 (συμπλήρωση 25ετίας)	
Άνδρες και Γυναίκες	35 έτη/58 ετών ή 37 έτη Α.Ο.Η.	Έτος θεμελίωσης	Έτη συντάξιμης υπηρεσίας / ασφάλισης – Ο.Η.
		2011	36 έτη/58 ετών
		2012	37 έτη/59 ετών
		2013	38 έτη/60 ετών
		2014	39 έτη/60 ετών
		2015	40 έτη/60 ετών

Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο (2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα, σελ.25

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Πίνακας 12 Ισχύοντα πριν και μετά τη ψήφιση του 3865/2010

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΤΙ ΙΣΧΥΕ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟΝ Ν. 3865/2010 (έως 31-12-2010)	ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟΝ Ν. 3865/2010 (από 1-1-2011)	
	Έτη υπηρεσίας και όριο ηλικίας για θεμελίωση δικαιώματος συνταξιοδότησης	Ο.Η. (για πρόωρη – μειωμένη σύνταξη)	Έτη υπηρεσίας και όριο ηλικίας για θεμελίωση δικαιώματος συνταξιοδότησης
Άνδρες και γυναίκες	15/65	60	15/65
Γυναίκες με ανίκανα τέκνα	20/55	50	25/50
Γυναίκες με ανήλικα τέκνα	20/55	50	15/65
Άνδρες με ανίκανα τέκνα	Δεν προβλεπόταν συνταξιοδότηση ανδρών με ανίκανα τέκνα. Ίσχυε η γενική προϋπόθεση 15 έτη/65 ετών.		25/50
Γυναίκες με τρία (3) και άνω τέκνα	20/56 (3) 20/53 (4) 20/50 (5 και άνω)	-	15/65

Πηγή: Κοινωνικό Πολύκεντρο (2012), Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μόνιμων και αορίστου χρόνου στο δημόσιο και τα νομικά του πρόσωπα, σελ.25

Πίνακας 13 Οι εναλλακτικές δυνατότητες συνταξιοδότησης που είχαν οι υπάλληλοι που προσλήφθηκαν μετά την 1-1-1983 με το Ν.3865/2010 και θεμελιώνουν δικαίωμα από 1-1-2011

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Θεμελίωση από 1-1-2011	
Άνδρες και Γυναίκες	Έτος θεμελίωσης (25ετία)	Έτη συντάξιμης υπηρεσίας / ασφάλισης
	2011	36 / 58 ετών
	2012	37 / 59 ετών
	2013	40 / 62 ετών

Πίνακας 14 Οι μέχρι σήμερα μειώσεις των βουλευτικών συντάξεων (ποσά και ποσοστά)

Σύνταξη Πρωθυπουργού (καθαρά ποσά)

<u>Δεκέμβριος 2009</u>	<u>Φεβρουάριος 2013</u>	<u>Ποσοστό μείωσης</u>
4.679,48 ευρώ	2.561,26 ευρώ	54,73%

Σύνταξη Βουλευτή (πλήρης – καθαρά ποσά)

<u>Δεκέμβριος 2009</u>	<u>Φεβρουάριος 2013</u>	<u>Ποσοστό μείωσης</u>
3.866,16 ευρώ	1.975,96 ευρώ	51,11%

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Παραδείγματα και Νομοθεσία

Παράδειγμα 1: Έστω ασφαλισμένος που το έτος 2012 είναι 58 ετών και το ίδιο έτος συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης. Θα πάρει σύνταξη όταν συμπληρώσει το όριο ηλικίας και το χρόνο ασφάλισης που απαιτούνται το 2012 (έτος συμπλήρωσης των 35 ετών ασφάλισης), ήτοι, όταν συμπληρώσει 37 έτη ασφάλισης και το 59ο έτος της ηλικίας.

Παράδειγμα 2: Ασφαλισμένος που το έτος 2010 έχει 34 χρόνια ασφάλισης και το 2012 υποβάλλει αίτηση αναγνώρισης ακόμη 1 έτους από στρατιωτική υπηρεσία θα συνταξιοδοτηθεί όταν συμπληρώσει την ηλικία που προβλέπεται το έτος 2010, δηλαδή στο 58ο έτος της ηλικίας του. Από τη διατύπωση της διάταξης προκύπτει ότι από αυτήν δεν θίγονται οι ασφαλιζόμενοι των Ειδικών Ταμείων, που υπήχθησαν στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης έως 31.12.1982. Γι' αυτούς εξακολουθεί να ισχύει το πρώτο εδάφιο της §3 του άρθρου 2 του Ν.3029/2002 και θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και ανεξαρτήτως του πότε θα συμπληρώσουν τα 35 έτη ασφάλισης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε

Σχετικοί Πίνακες

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Πίνακας 15 Πλήρης σύνταξη = χωρίς μείωση (υπαγωγή στην ασφάλιση έως 31.12.1992 που δεν θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31.12.2010)

Έτος	Έτη ασφάλισης	Όριο ηλικίας
2010	15	60
2011	15	61
2012	15	62
2013	15	63
2014	15	64
2015	15	65

Πίνακας 16 (Υπαγωγή στην ασφάλιση έως 31.12.1992 που δεν θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31.12.2010)

Έτος	Έτη ασφάλισης	Πλήρης	Μειωμένη (γυναίκες)
2010	25	60	55
2011	25	61	56
2012	25	62	57
2013	25	63	58
2014	25	64	59
2015	25	65	60

Σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της §15 του ίδιου άρθρου, κατά το μεταβατικό διάστημα σταδιακής αύξησης του ορίου ηλικίας της παραγράφου αυτής, ήτοι κατά τα έτη 2011-2014, οι ασφαλισμένες δικαιούνται συνταξιοδότησης στο όριο ηλικίας, όπως διαμορφώνεται κατά το έτος συμπλήρωσης του προβλεπόμενου κατά την

έναρξη ισχύος του νόμου αυτού ορίου ηλικίας για πλήρη ή μειωμένη σύνταξη.

Παράδειγμα: Έστω ασφαλισμένη που το έτος 2013 συμπληρώνει το 60^ο έτος της ηλικίας της. Κατοχυρώνει ως όριο ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης το όριο ηλικίας που απαιτείται το 2013 για πλήρη συνταξιοδότηση, ήτοι το 63^ο. Αν δεν υπήρχε η πρόβλεψη αυτή, η συγκεκριμένη ασφαλισμένη θα δικαιούνταν πλήρη σύνταξη στο 65ο έτος της ηλικίας της.

Οι μητέρες με ανήλικα τέκνα μπορούν να βγουν σε σύνταξη στα 55 τους χρόνια, εάν έχουν συμπληρώσει 5.500 μέρες ασφάλισης. Αυτό ισχύει μόνο για τις μητέρες που έχουν ασφαλιστεί πριν από το 1993. Εάν επιθυμούν να συνταξιοδοτηθούν νωρίτερα, έχουν τη δυνατότητα να βγουν στα 50 τους έτη, με τη διαφορά ότι θα λάβουν μειωμένη σύνταξη κατά 1/200 για κάθε μήνα που λείπει έως τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας που απαιτείται για πλήρη σύνταξη. Οι μητέρες που δικαιούνται τα πιο πάνω θα πρέπει να μην εισπράττουν σύνταξη από το δημόσιο ή από άλλο κύριο ασφαλιστικό φορέα και το παιδί τους να είναι κάτω των 18 ετών ή να έχουν άλλο παιδί ανεξαρτήτου ηλικίας που δεν είναι σε θέση να εργαστεί¹⁰⁰.

---

¹⁰⁰ Σολωμός Γ. «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

ΜΗΤΕΡΕΣ ΜΕ ΑΝΗΛΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ

Πίνακας 17 Υπαγωγή στην ασφάλιση 1.1.1983- 1.12.1992

Έτος	Έτη ασφάλισης	Πλήρης	Μειωμένη
2010	25	50	
2011	25	51	50
2012	25	55	53
2013	25	65	60

Παράδειγμα: Μητέρα που το 2012 συμπληρώνει 25 έτη υπηρεσίας, είναι 52 ετών και έχει ανήλικο παιδί. Θα πάρει πλήρη σύνταξη όταν συμπληρώσει το όριο ηλικίας που απαιτείται για πλήρη συνταξιοδότηση μητέρων το έτος 2012, δηλαδή όταν συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας. Αν δεν υπήρχε η πρόβλεψη αυτή, η συγκεκριμένη μητέρα θα έπαιρνε πλήρη σύνταξη στο 65ο έτος της ηλικίας.

Θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα έχουν και οι ασφαλιζόμενοι/ες που έως 31.12.2010 συμπληρώνουν το χρόνο ασφάλισης με προσμέτρηση χρόνων που προβλέπονται στο άρθρο 40 του Ν.2084/1992, εφόσον η σχετική αίτηση αναγνώρισης υποβληθεί έως 31.12.2013 (§18 του άρθρου 10). Οι ασφαλιζόμενοι αυτοί συνταξιοδοτούνται με το όριο ηλικίας που ισχύει κατά το έτος 2010 (§18 του άρθρου 10).

Παράδειγμα: Μητέρα ασφαλισμένη που το έτος 2010 έχει 24 έτη ασφάλισης και το 2011 υποβάλει αίτηση αναγνώρισης 1 έτους κατά το οποίο έλαβε σύνταξη λόγω αναπηρίας (παρατήρηση: το χρονικό διάστημα κατά το οποίο έλαβε σύνταξη αναπηρίας πρέπει να έχει διανυθεί έως 31.12.2010). Θα συνταξιοδοτηθεί με πλήρη σύνταξη όταν συμπληρώσει την ηλικία που προβλέπεται το έτος 2010, δηλαδή στο 50ό έτος της ηλικίας της.

Παράγραφοι 17ε και 17στ: Με τις διατάξεις των περιπτώσεων αυτών ορίζεται ότι το όριο ηλικίας που προβλέπεται για τη συνταξιοδότηση μητέρων με ανήλικα τέκνα – ασφαλισμένων σε οποιονδήποτε φορέα κύρια ασφάλισης από 1.1.1993 και εφεξής ανακαθορίζεται

ως εμφανίζεται στον κατωτέρω πίνακα, καταργημένων των διατάξεων της §7 του άρθρου 24 του Ν.2084/1992 και της περ. β' της §7 του άρθρου 144 του Ν.3655/2008.

ΜΗΤΕΡΕΣ ΜΕ ΑΝΗΛΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ

Πίνακας 18 Υπαχθείσες στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα από 1.1.1993 και μετά

Έτος	Έτη ασφάλισης	Πλήρης	Μειωμένη
2010	20	55	50
2011	20	55	50
2012	20	55	50
2013	20	65	60

Γενική Παρατήρηση

- Οι προβλέψεις για τις μητέρες ανηλίκων εφαρμόζονται και στους χήρους πατέρες ανήλικων παιδιών.
- Για τους χήρους πατέρες ανάπηρων παιδιών εφαρμόζονται οι προβλέψεις που ισχύουν για τις μητέρες ανάπηρων για κάθε βιοποριστική εργασία παιδιών.

Παράγραφος 17ζ: Με τις διατάξεις της περίπτωσης αυτής ανακαθορίζεται το όριο ηλικίας που προβλέπεται για τη συνταξιοδότηση γυναικών ασφαλισμένων έως 31.12.1992 στους φορείς και κλάδους που εντάχθηκαν στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ με τα άρθρα 1 και 3 του Ν.3655/2008 καθώς και των γυναικών – ασφαλισμένων στους Κλάδους Συνταξιοδότησης του ΤΑΠ-ΙΛΤ, ΤΣΠ-ΑΤΕ και ΤΣΕΑΠΓΣΟ που εντάχθηκαν κι αυτοί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Οι γυναίκες της κατηγορίας αυτής απαιτείται να έχουν τρία (3) τουλάχιστον τέκνα, ενώ αντίστοιχα οι άνδρες ασφαλισμένοι απαιτείται να έχουν τρία (3) τουλάχιστον τέκνα, να είναι χήροι ή διαζευγμένοι και να έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση.

Πίνακας 19 ΓΥΝΑΙΚΕΣ με 3 (τουλάχιστον) τέκνα – ΑΝΔΡΕΣ με 3 (τουλάχιστον) τέκνα που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση (ασφαλιζόμενοι – ασφαλιζόμενες έως 31.12.1992).

Έτος	Έτη ασφάλισης	Όριο ηλικίας
2010	20	ΑΟΗ
2011	20	52
2012	20	55
2013	20	65
2014	20	65
2015	20	65

Θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα έχουν και οι ασφαλιζόμενοι/ες που έως 31.12.2010 συμπληρώνουν το χρόνο ασφάλισης με προσμέτρηση χρόνων που προβλέπονται στο άρθρο 40 του Ν.2084/1992, εφόσον η σχετική αίτηση αναγνώρισης υποβληθεί έως 31.12.2013 (§18 του άρθρου 10).

Παράγραφος 20: Με τη διάταξη της παραγράφου αυτής δίνεται η δυνατότητα στους εργαζόμενους του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός έχει οριοθετηθεί με τις διατάξεις του Ν.1256/1982, να παραμείνουν στην υπηρεσία τους, μετά από αίτησή τους που γίνεται υποχρεωτικά αποδεκτή από τον εργοδότη (σε αντίθεση με την §4 του άρθρου 147 του Ν.3655/2008 που έθετε ως προϋπόθεση παραμονής την αποδοχή της αίτησης από τον εργοδότη) ανεξάρτητα από την ύπαρξη διατάξεων σε Κανονισμούς Εργασίας ή σε Επιχειρησιακές Σ.Σ.Ε. που προβλέπουν αυτοδίκαιη και υποχρεωτική αποχώρηση με τη συμπλήρωση είτε του οριζόμενου σε αυτές χρόνου υπηρεσίας και ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, είτε του ορίου ηλικίας που προβλέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις για συνταξιοδότηση λόγω γήρατος. Το χρονικό διάστημα παραμονής δεν μπορεί να υπερβεί τα 3 έτη, εκτός και αν με τα 3 αυτά επιπλέον έτη παραμονής δεν θεμελιώνει ο εργαζόμενος δικαίωμα για συνταξιοδότηση με πλήρη σύνταξη. Ως επιχειρήσεις που υπάγονται στη διάταξη αυτή αναφέρο-

νται ενδεικτικά η ΕΗ, ο ΟΤΕ, η Τράπεζα της Ελλάδος, η Εθνική Τράπεζα, η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (ΕΤΒΑ) και η Εμπορική Τράπεζα. ([www.prosvasis.com /gr/publica](http://www.prosvasis.com/gr/publica))

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ

Παραδείγματα υπολογισμού συντάξεων στο Δημόσιο

Η ημερομηνία πρόσληψης, αλλά και το έτος θεμελίωσης δικαιώματος παίζουν καθοριστικό ρόλο στο τελικό ποσό της σύνταξης.

Παράδειγμα 1: Δημοτικός υπάλληλος έχει συμπληρώσει συνολική υπηρεσία 35 ετών. Έχει και 2 έτη στρατιωτικής θητείας. Συμφέρει η αναγνώριση; Πότε να συνταξιοδοτηθεί και τι σύνταξη θα πάρει; Ο βασικός του μισθός είναι 1.341 ευρώ και είναι ενταγμένος στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα με επίδομα ειδικής απασχόλησης 170 ευρώ.

Απάντηση: Ο υπάλληλος του παραδείγματος ανήκει στους πριν από το 1983 προσληφθέντες στο Δημόσιο και μπορεί να συνταξιοδοτηθεί άμεσα χωρίς όριο ηλικίας. Το ποσό της σύνταξής του θα ανέρχεται στο 80% των συντάξιμων αποδοχών επί τα έτη ως το 2007 και στο 76% επί τα έτη ως το 2011. Στις συντάξιμες αποδοχές θα συμπεριληφθεί και το επίδομα ειδικής απασχόλησης. Έτσι, το ποσό της κύριας σύνταξής του θα είναι 1.464,9 ευρώ. Εάν αναγνωρίσει τον στρατό, τότε θα κληθεί να καταβάλει 110 ευρώ τον μήνα και θα λάβει προσαύξηση 32 ευρώ περίπου.

Παράδειγμα 2: Εκπαιδευτικός, άνδρας, γεννηθείς το 1956, προσελήφθη στο Δημόσιο το έτος 1982 και εργάζεται συνεχώς μέχρι σήμερα, οπότε έχει φτάσει και το 2ο μισθολογικό κλιμάκιο. Πότε μπορεί να συνταξιοδοτηθεί; Δεν έχει στρατιωτική θητεία.

Απάντηση: Ο παραπάνω εκπαιδευτικός συμπλήρωσε το 2007 25 συντάξιμα έτη. Το έτος 2011 που συμπληρώνει 30 συντάξιμα έτη και το 55ο έτος της ηλικίας του μπορεί να συνταξιοδοτηθεί, καθώς ανήκει στους πριν από το 1983 ασφαλισμένους, ενώ έχει θεμελιώσει δικαίωμα με τον Ν. 3075/2002. Το ποσό της σύνταξής του θα είναι 1.320 ευρώ περίπου. Εάν παραμείνει έναν ακόμη χρόνο θα έχει αύξηση 40 ευρώ.

Παράδειγμα 3: Μητέρα τριών τέκνων, εκπαιδευτικός, έχει διοριστεί στο Δημόσιο το 1987. Είναι 48 ετών. Συμφέρει να συνταξιοδοτηθεί σήμερα; Βρίσκεται στο Μισθολογικό Κλιμάκιο (ΜΚ) 6.

Απάντηση: Η ασφαλισμένη του παραδείγματος έχει ήδη θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης και μπορεί να συνταξιοδοτηθεί χωρίς όριο ηλικίας ως τρίτε-

κη. Οι συντάξιμες της αποδοχές αγγίζουν τα 880 ευρώ. Εάν υποβάλει άμεσα αίτημα συνταξιοδότησης, θα λάβει 950 ευρώ μαζί με το οικογενειακό επίδομα και το επίδομα εξομάλυνσης στην κύρια σύνταξη. Εάν δεν παγώσει η μισθολογική ωρίμανση και το 2012 λάβει το ΜΚ5, τότε του χρόνου το καλοκαίρι θα λάβει 1.010 ευρώ περίπου (διαφορά 60 ευρώ). Αν δε παραμείνει ακόμη και συμπληρώσει 30 έτη στην εργασία, τότε θα λάβει με σημερινά δεδομένα 1.250 ευρώ κύρια σύνταξη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ

Διαδικασία συνταξιοδότησης – Απαραίτητα Δικαιολογητικά

1. Αίτηση

που υποβάλλεται από τον/την υπάλληλο/λειτουργό, μετά τη λύση της υπαλληλικής του σχέσης, στην Υπηρεσία του (Δ/νση Διοικητικού ή στην αντίστοιχη Υπηρεσία η οποία είναι αρμόδια για να παρακολουθεί τις διοικητικές μεταβολές του Υπαλλήλου (πχ προκειμένου για εκπαιδευτικούς η αίτηση συνταξιοδότησης υποβάλλεται στην οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης).

Το έντυπο της αίτησης είναι ειδικό ,φέρει στο πάνω μέρος του τον τίτλο «ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΑΠΟΝΟΜΗ», συμπληρώνεται και υπογράφεται από τον υπάλληλο και απευθύνεται σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, ήτοι εκτός από το Γ.Λ.Κράτους και στα λοιπά Ταμεία (ΜΤΠΥ, ΤΕΑΔΥ & Ταμείο Πρόνοιας ΔΥ, αν ασφαλίζεται και σ' αυτά ο υπάλληλος/λειτουργός).

Θα πρέπει να επιδεικνύεται από τον αιτούντα/την αιτούσα ιδιαίτερη προσοχή κατά την συμπλήρωση των πεδίων που σχετίζονται με την αναγνώριση της στρατιωτικής θητείας και του χρόνου της προηγούμενης απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα, καθώς και με την εφαρμογή ή μη των διατάξεων της διαδοχικής ασφάλισης (εφόσον βέβαια συντρέχουν τέτοιοι λόγοι).

Σε περίπτωση θανάτου του/της υπαλλήλου/λειτουργού η αίτηση υποβάλλεται από τα μέλη της οικογένειας (χήρα ή χήρο σύζυγο, παιδί ή γονέα κ.λπ. κατά περίπτωση).

2. Δελτίο Ατομικής και Υπηρεσιακής Κατάστασης (ΔΑΥΚ) του/της υπαλλήλου/λειτουργού.

Μετά το ΠΔ 102/2004 (ΦΕΚ 70 Α΄) το Δελτίο Ατομικής και Υπηρεσιακής Κατάστασης (ΔΑΥΚ) αποτελεί το επίσημο δικαιολογητικό συνταξιοδότησης που αντικατέστησε την συντριπτική πλειοψηφία των υποβαλλομένων έως τότε δικαιολογητικών.

Μέσω μιας συγκεκριμένης εφαρμογής που έχει αναπτύξει το Γ.Λ.Κράτους, την οποία μπορούν να χρησιμοποιούν μόνο διαπιστευμένοι χρήστες από τις Υπηρεσίες, το εν λόγω ΔΕΛΤΙΟ συμπληρώνεται ηλεκτρονικά από την Υπηρεσία του/της υπαλλήλου/λειτουργού, τυπώνεται σε έντυπη μορφή και, αφού υπογραφεί από τον οικείο Προϊστάμενο, είναι έτοιμο για αποστολή στο Γ.Λ.Κράτους.

Δοθέντος ότι το ΔΑΥΚ είναι το επίσημο δικαιολογητικό συνταξιοδότησης, είναι προφανής η αναγκαιότητα για την πλήρη και σωστή καταχώρηση σ' αυτό (μέσω της συμπλήρωσης των οικείων πεδίων) όλων των απαραίτητων στοιχείων-δεδομένων που θα συμβάλουν στην απρόσκοπτη συνταξιοδότηση του/της υπαλλήλου/λειτουργού.

Ελλιπής ή εσφαλμένη καταχώρηση των στοιχείων/δεδομένων στο ΔΑΥΚ απαιτούν πρόσθετες διευκρινίσεις ή αποστολή συμπληρωματικών δικαιολογητικών, με ό,τι τούτο μπορεί να σημαίνει για τον χρόνο απονομής της συνταξιοδότησης.

3. Υπεύθυνη δήλωση

Πρόκειται για ειδικό έντυπο, που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του ΔΑΥΚ, συμπληρώνεται και υπογράφεται από τον υπάλληλο/λειτουργό, ενώ διαγράφεται ό,τι δεν ισχύει.

Ειδικότερα δηλώνεται :

- αν ο χρόνος ασφάλισης του χρησίμευσε για να πάρει ή όχι σύνταξη από άλλο φορέα
- αν για τον ίδιο χρόνο πήρε ή όχι αποζημίωση,
- αν κατέχει οποιαδήποτε θέση ή όχι στο Δημόσιο ή στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (σε καταφατική περίπτωση αναφέρεται ο φορέας)

- αν πήρε ή παίρνει άλλη σύνταξη και από πού (αναφέρεται ο φορέας και, αν η εργασία για την οποία συνταξιοδοτήθηκε διανύθηκε στο Δημόσιο ή στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, επισυνάπτεται αντίγραφο της συνταξιοδοτικής πράξης)
- αν είναι έγγαμος/η, άγαμος/η, διαζευγμένος/η, σε διάσταση, χήρος/α
- αν λαμβάνει ή όχι οικογενειακό επίδομα από άλλη πηγή (σε καταφατική περίπτωση αναφέρεται ο φορέας)
- ότι οποιαδήποτε μεταβολή της ατομικής και οικογενειακής κατάστασης θα δηλώνεται στην Υπηρεσία Συντάξεων του Γ.Λ.Κράτους
- αν επιθυμεί ή όχι την περίθαλψη του Δημοσίου στην περίπτωση που καλύπτεται για περίθαλψη από άλλο φορέα (αναφέρεται ο φορέας)
- αν επιθυμεί ή όχι την καταβολή μειωμένης συνταξιοδότησης (όταν η ηλικία που έχει υπολείπεται του κατά περίπτωση ισχύοντος ορίου ηλικίας)

4. Τυχόν ιατρικές γνωματεύσεις, δικαστικές αποφάσεις, βεβαιώσεις για τον χρόνο ασφάλισης σε άλλους ασφαλιστικούς φορείς συναποστέλλονται στην Υπηρεσία Συντάξεων του Γ.Λ.Κράτους.

Όλα τα προαναφερόμενα δικαιολογητικά αποστέλλονται με διαβιβαστικό της Υπηρεσίας στην αρμόδια Διεύθυνση Συντάξεων του Γ.Λ.Κράτους. Δικαιολογητικά που δεν θα προσκομίζονται από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους δεν θα γίνονται δεκτά από την Υπηρεσία Συντάξεων.

Επίσης, σημειώνεται ότι το συνταξιοδοτικό όργανο (Δνση Κανονισμού Συντάξεων) κατά την εξέταση της υπόθεσης έχει το δικαίωμα να ζητήσει συμπληρωματικά δικαιολογητικά, όταν κάτι τέτοιο κρίνεται επιβεβλημένο.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

- Άμεσα ασφαλιζόμενοι, 75
- Αναγνώριση χρόνου σπουδών, 67
- Ασφάλιση διαδοχική, 89
- Ασφαλιστέες αποδοχές, 31
- Είδη συντάξεων, 76
- Ενηλικίωση παιδιών, 37
- Έμμεσα ασφαλιζόμενοι, 75
- Θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, 31
- Κοινωνική ασφάλιση, 25
- Νέος ασφαλισμένος, 31
- Όριο ηλικίας, 31, 36
- Παλιός ασφαλισμένος, 31
- Πλασματικός χρόνος παιδιών, 62
- Πραγματική και πλασματική συντάξιμη υπηρεσία, 31
- Πρόωρη συνταξιοδότηση/μειωμένη σύνταξη, 37
- Σύνταξη
- αναλογική, 71, 72
  - αναπηρίας, 76
  - βασική, 71
  - γήρατος, 76
  - θανάτου, 76
- Συντάξιμες αποδοχές, 31
- Συντάξιμος μισθός, 31
- Συνταξιοδότηση άνευ ορίου ηλικίας, 36